

XXVI. évfolyam 5. szám

zeneKar

WWW.AHO.HU
WWW.ZENE-KAR.HU

Nyári zenekari
körkép

Stratégia, vagy kézi
vezérlés - milliárdok
nyomában

50 éve

önálló városi intézmény a

Szegedi Szimfonikus Zenekar

2019
05

KALENDÁRIUM

3

ZENEI KÖZÉLETÜNK

NFZ

„A finanszírozási rendszernek a stratégia leképeződésének kellene lennie”

Herboly Domonkossal, a Nemzeti Filharmonikusok főigazgatójával beszélgettünk az együttesek tavalyi évadáról, a nyár kiemelt eseményeiről, valamint a klasszikus zenei életet érintő általános változásokról. (Hörömpöli Anna)

5

MRME

Egy magyar zenekar ázsiai kalandjai

Cikkünkben Kovács Géza, a Magyar Rádió Művészeti Együtteseinek ügyvezető igazgatója mesél a Rádiózenekar Japánban és Kínában töltött napjairól. A szép élmények felidézése után a következő évadról és az új többlettámogatási rendszer nyújtotta lehetőségekről kérdeztük. (Hörömpöli Anna)

8

TÖBB MINT TURNÉ

A Magyar Rádió Gyermekkórusa júniusban szlovákiai és csehországi hangversenykörúton vett részt.

Ez a hír önmagában nem bírna különösebb szenzáció-értékkel, ha nem egy éveken át méltatlan és hányatott sorsú együttes első rangos külföldi megmérettetéséről lenne szó. (Igricz György)

SZEGED

Évfordulók nyomában

Gyüdi Sándorral, a Szegedi Szimfonikus Zenekar vezetőjével a százéves születésnapról, az elmúlt évben végzett munkáról, újdonságokról, a XXI. századi, együttesvezetői kihívásokról, valamint a Nemzeti Komolyzenei Stratégiáról is beszélgettünk. (Réfi Zsuzsanna)

PFZ

Minőség kompromisszumok nélkül

A Pannon Filharmonikusok ARANYFEDEZET-éva a minőségi kikapcsolódás élményét ígéri, kompromisszumok nélkül, a 2019/2020-as koncertsorozatok közönségének. A pécsi és a budapesti közönség ebben az évadban nyomon követheti, hogyan képes két vezető karmester az együttes élén különböző módon, de mégis egy cél felé navigálni a zenekart. Tervekről és a TAO-t felváltó többlettámogatásról kérdeztük Horváth Zsoltot, a PFZ igazgatóját. (kz)

MÁV SZIMFONIKUSOK

10 nap alatt 7 koncert – 75. évadát kezdi a MÁV Szimfonikus Zenekar

A zenekar nyári fellépéseiről, és az új magyar komolyzenei stratégiáról alkotott véleményéről, meglátásairól kérdeztük Lendvai Györgyöt, az együttes igazgatóját. (Medvegy Erzsébet)

BDZ

„Ki fog muzsikálni és kinek, húsz év múlva?”

Világstárok, fiatal zeneszerzők, popénekesek, rap, jazz, karmesterkurzus - mindez szerepelt a Budafoki Dohnányi Zenekar színes nyári programjában. Ezekről és a nemrég bevezetett új pontrendszerről kérdeztük Hollerung Gábort, a zenekar ügyvezető zeneigazgatóját. (Medvegy Erzsébet)

LFZ

„Liszték újra a világ legjobbjai között lesznek!”

Már tizenkét fős háttérscapatot – amelynek tagjai között videós is akad – irányít Bolyki György, a Liszt Ferenc Kamarazenekar ügyvezető igazgatója, hiszen tudja, ahhoz, hogy ismét a világ legjobbjai közé tartozzon az együttes, a kiváló produkciókon kívül komoly külföldi kapcsolatokra, jelentős médiamunkára is szükség van. (Réfi Zsuzsanna)

MSO

Fókuszban a Miskolci Szimfonikus Zenekar

Tíz nap leforgása alatt 97 program, 62 társulat és együttes, 229 alkotó, fellépő. Az idén 55. születésnapját ünneplő Miskolci Szimfonikus Zenekar kezdetektől alappilléret adja, állandó közreműködője a nemzetközi hírű Bartók Plusz Operafesztiválnak. (Zsekov Éva Mónika)

22

A címlapon: Az 50 esztendeje önálló városi intézményként működő Szegedi Szimfonikus Zenekar, amely a 100 éve alapított Szegedi Filharmonikus Egyesület Zenekarának jogutódja.

Fotó: Iványi Aurél

ZUGLÓ

Értékteremtő hagyomány és ifjúságnevelés Zuglóban

A Zuglói Filharmónia művészeti vezetőjével, Záborszky Kálmánnal beszélgettünk a komolyzenei szektort foglalkoztató aktuális kérdésekről, a zenekar életéről, az előző és a következő szezonokról. (Hörömpöli Anna)

25

SZÉKESFEHÉRVÁR

Zenekar, énekkar után következhet a koncertterem is

Az Alba Regia Szimfonikus Zenekar újkori története 2015 januárjában kezdődött, amikor ismét státuszossá váltak a muzsikuskok. Az együttes évről-évre több koncertet ad, már nemcsak idehaza, hanem külföldön is, a publikumuk egyre nő, s idén újabb 15 és fél státusszal gazdagodtak. (Réfi Zsuzsanna)

28

TISZTELETJEGGYEL

Könnyű zene – nehéz percek?

Offenbach, és ezáltal az operett születésének kerek évfordulóján mindenképp érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy ha már úgyis sokkal többen hallgatják a Csárdáskirálynőt, mint bármely zseniális zeneszerzőnk korszakalkotó darabját, akkor a magas zenei igénnyel megszólaltatott slágereknek is lehet a közönség zenei ízlését, hangzásigényét befolyásoló hatása. Nemcsak világstárokkal és nem csak Drezdában. (Pröhle Gergely)

30

SOPRON

Koncert az esti harangszó után

Nyáron a bayreuthi Schlosskirche templomában adott Liszt előtt tisztelő, telt házас koncertet, fellépett a Pozsonyi Pikniken, ráadásul CD megjelentetésével ünnepelte 190. születésnapját a Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar. (Réfi Zsuzsanna)

31

MŰHELY

PORTRÉ

Élni a pillanattal, érzékelni a zenekar rezgéseit

Hontvári Gábor személyében szeptembertől magyar dirigens lesz a würzburgi Mainfranken Theater első karmestere és helyettes főzeneigazgatója. A fiatal karmester Weimarból költözött át a Majna partján fekvő városba, ahol ösztől sok feladat várja: az új darabok betanítása mellett a repertoáron lévő előadásokat is fogja vezényelni, és az énekesek felkészítésében is szerepet kap. (Mechler Anna)

34

ÉLETÚT

Lencsés Lajos, a kiváló oboaművész több mint egy évvel ezelőtt, 2018. január 26-án a Festetics Palotában adott hangversenyt a MÁV Szimfonikusokkal. Elkötelezettsége a zene iránt ma is példamutató lehet minden pályakezdő muzsikusk számára. A hangverseny előtt, az akkor 75. születésnapját ünneplő művésszel, az eseményekben gazdag életútjáról – amely ma is aktuális tanulságokat tartalmaz – beszélgettünk. (Fenyő Gábor)

38

ZENETÖRTÉNET

A vibrató történetéről

A The Strad folyóirat 2017. évi júniusi számában, „Vita a tónusról” (A Tone of Contention) címmel megjelent tanulmányában Tully Potter az 1890-es évektől 1940-ig tekint át a hegedűsök és csellisták korai lemezfelvételeit. Elemzi a híres vonósok vibratóval kapcsolatos megközelítését, és az időközben bekövetkezett változásokat. (Rakos Miklós)

45

KRITIKA

KÖNYV

Recenzió Oplatka András Fischer Ádámról írt könyvéről: Zenekar az egész világ (Fittler Katalin)

50

HANGVERSENY

Kritika a Salzburgi Ünnepi Játékok keretében a Camerata Salzburg koncertjéről és a Veronai Operafesztiválon elhangzott Giuseppe Verdi operákról. (Fittler Katalin és Kaizinger Rita)

52

PRÓBAJÁTEKOK

54, 55

ÁZSIA EGYIK LEGJELENTŐSEBB HANGVERSENYTERMÉBEN, a tokiói Suntory Hallban, Dvořák művekkel lépett fel szeptember 1-én nagy sikerrel a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara. Az együttest Kobajasi Kenicsiró vezényelte, a koncerten részt vett az idén lemondott Akihito császár és felesége Micsiko, amely egyedülálló a japán-magyar diplomáciai kapcsolatok történetében, hiszen először jelent meg japán császári pár magyar szimfonikus zenekar koncertjén anélkül, hogy ennek protokolláris okai lettek volna. A közönség vastapsa mellett az idős császári pár elismerését fejezte ki a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara magas művészi játékát hallgatva, és külön örömének adott hangot, hogy a koncerten a magyar művészek mellé Kobajasi Kenicsiró néhány nagy tehetségű fiatal japán muzsikust is beültetett. A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának húsz napos ázsiai hangversenykörútja augusztus 28-án indult. A több mint 80 taggal utazó szimfonikus együttest a Kobajasi Alapítvány névadója hívta meg Japánba.

A FELFEDEZÉSEK ÉVADÁT hirdette meg a Győri Filharmonikus Zenekar a 2019/2020-as évadra. Az új évadban a zenekarban korábban még nem dirigált karmesterek, nem játszott vendégművészek és tételek mutatkoznak be, ugyanakkor olyan művészek és művek is ismét a repertoárban szerepelnek majd, akik és amelyeket egykor már játszottak Győrben. A zenekar idén ünnepli 125 éves évfordulóját annak, hogy 1894-ben az akkor már létező zenei együletben megalakult a filharmonia osztály. A tavalyi évadban ünnepelték a zenekar hivatásossá válásának ötvenedik évfordulóját.

KIRILL PETRENKO a Berliini Filharmonikusok élén, művészeti vezetőként, először Beethoven IX. szimfóniáját vezényelte. Az együttes két koncertet is adott, az egyiket szabadtéren, a Brandenburi kapu előtt. A koncertet, amely része volt a berlini fal leomlása 30. évfordulóját ünneplő sorozatnak, közel harmincezeren hallgatták a helyszínen. A közönség nagy része a kórossal együtt énekelt az Örömdát. Kirill Petrenko érkezésével, akit négy éve választott meg az együttes Sir Simon Rattle utódjának a 2019/20-as évadtól, ténylegesen is új időszak kezdődik a berliniek életében. A 47 éves karmester a hetedik művészeti vezető az 1882-ben alapított együttes élén. Petrenko Münchenből érkezik, a Bajor Állami Operától, ahol még 2020-ig tölti be a zeneigazgatói posztot.

MADARAS GERGELYT a hónap művészenek választotta a Mezzo TV. A fiatal karmester 2019 szeptemberében kezdi el hároméves megbízatását az Orchestre Philharmonique Royal de Liège élén. A következő négy hétben nem csak Madaras Gergely koncertjeit láthatjuk sűrűbben, de egy dokumentumfilmet is készített a csatorna Tempo Madaras címmel.

ZUBIN MEHTA 50 év után hagyja ott az Izraeli Filharmonikusokat. A 82 éves karmester az alig 30 éves Lahav Shaninak adja át a stafétát, aki 2020-tól tölti be posztját az együttes élén. A zeneigazgatói kinevezést a főigazgató, Yoel Abadi jelentette be.

A 2019/20-AS SZEZONBAN Eötvös Péter zeneszerző és karmester az évad művésze, az évad együttesei pedig a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és a Nemzeti Énekkar lesznek. Önálló és közös fellépéseik sorát szeptember 17-én az Eötvös Péter vezényletével fellépő Musikfabrik Köln nyitja. A Müpa a minőség iránti elkötelezettségét fejezi ki azzal, hogy évről évre egy muzsikusként és egy együttesnek az Évad Művésze és az Évad Együttese címet adományozza.

NÉMETORSZÁG LEGRANGOSABB, a fiatal karmestereknek évente egyszer odaítélhető elismerését, október 25-én a 25 esztendő Hontvári Gábor vehette át. A weimari Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola végzős hallgatójának Lutz Köhler, a londoni Royal Academy of Music címzetes egyetemi tanára adta át a díjat.

BAROSS ÁDÁM harmadik lett a nizzai nemzetközi zongoraversenyen. Az UDK Berlin karmestertanára, a Royal Academy London és a Német Zenetanács tiszteletbeli tagja laudációjában külön hangsúlyozta a díjazottnak a zenekarral való kommunikáció terén mutatott kiemelkedő képességét.

AUSZTRIÁBAN VENGEROVVAL LÉPETT SZÍNPADRA a 75. évadát kezdő MÁV Szimfonikus Zenekar. A szezon nyitókoncertje szeptember 20-án a Zeneakadémián lesz, új művészeti vezetőjük Daniel Boico vezényletével. Azonban a munka már megkezdődött a zenekarnál, hiszen Zell am See-ben lépnek színpadra korunk egyik legkiválóbb hegedűművésze, Maxim Vengerov koncertjén. A világhírű művész néhány napos kurzust tartott fiatal zenészek számára az osztrák városban, melynek zárókoncertjén való közreműködésre a MÁV Zenekart kérte fel. A hangversenyen a kurzus legkiválóbb növendékei kapnak lehetőséget, hogy a zenekar kíséretével és Vengerov irányításával Brahms Hegedűversenyének három tételével mutatkozzanak be a közönségnek. Az est helyszíne a rangos Ferry Porsche Congress Center.

2019. AUGUSZTUS 29-ÉN, ÉLETÉNEK 86. ÉVÉBEN ELHUNYT KOCSÁR MIKLÓS Kossuth-díjas zeneszerző, a Nemzet Művésze, a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) rendes tagja.

Kocsár Miklós a 20. századi nagy magyar kórushagyomány örökségének egyik legméltóbb képviselője volt, műveit rendkívüli szuggesztivitással alkotta, zeneköltői munkássága kiemelkedő. Művei között oratóriumokat, kórusműveket, dalokat, különböző hangszerre írt kamaradarabokat, zenekari darabokat, szimfonikus és versenyműveket, valamint pedagógiai műveket egyaránt találni.

Kocsár Miklós 1933. december 21-én született Debrecenben. A Zeneművészeti Főiskolát 1959-ben végezte el Farkas Ferenc tanítványaként. 1963-ban a Zeneműkiadó szerkesztője, majd a Madách Színház zenei vezetője, karmestere volt. 1972-től tanított a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában mint zeneszerzés-tanár. 1974 és 1983 között a Magyar Rádió népzenei rovatának vezetője, majd 1983 és 1995 között a zenei főosztály helyettes vezetője volt. 1996-tól a Vántus István Társaság tiszteletbeli elnöke, 1992-ben az MMA egyesület egyik alapító tagja, 2001–2004-ben az elnökség tagja volt. Köztiszteltté alakulása óta az MMA rendes tagja volt.

Erkel Ferenc-díjjal kétszer – 1973-ban és 1982-ben – is kitüntették, az érdemes művész címet 1987-ben, a Bartók-Pásztory-díjat 1992-ben, az Ezüst Toll kitüntetést 1998-ban, a Magyar Művészetért Alapítvány díját 1999-ben kapta meg. 2004-ben elnyerte a KÓTA díját, 2005-ben a Kölcsey-emlékplakettet.

2000-ben vehette át a Kossuth-díjat zeneszerzői tevékenységéért, különös tekintettel világszerte elismert kórusműveire: a kortárs magyar zene hírnökeire. 2014-ben a Magyar Érdemrend Középkereszt a csillaggal polgári tagozat kitüntetéssel és a Nemzet Művésze díjjal ismerték el.

2019. AUGUSZTUS 27-ÉN, 87 ÉVES KORÁBAN ELHUNYT DARÓCI BÁRDOS TAMÁS zeneszerző, karnagy, zenetanár. A karnagy 1931. szeptember 27-én született Budapesten. Édesapja Bárdos Lajos zeneszerző, karnagy, zenetudós volt. Zenei tanulmányait cselló hangszeren kezdte. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola zeneszerzés szakán – Szervánszky Endre növendékeként – 1958-ban diplomázott, kitüntetéssel. 1961-ig a Fővárosi Zeneiskola Szervezet szolfézstanáraként dolgozott. 1970-ig a Duna Művészegyüttes karmestere, zenei vezetője. A szolnoki és zalaegerszegi néptánc-fesztiválokon több ízben elnyerte a zeneszerzői díjat. 1971-től 1990-ig a Magyar Állami Népi Együttes zenekarvezető karmestere. 1991 óta a Weiner Leó Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola zeneelmélet-, zeneirodalom- és népzene-tanára volt. Művei között tarthatjuk számon a táncegyüttesek számára írt népzenei feldolgozásokat, táncjáték-, és táncdráma-kíséreteket. Világhírnő kórusművei mellett filmzenét is szerzett, többek között a Ludas Matyihoz, a Szaffihoz, a Tetovált nőhöz. Színházi művekhez is komponált zenét: Koldus és királyfi, Távolban egy fehér vitorla, Telihold. 1974-ben Erkel-díjat, 1995-ben Lyra-díjat kapott, 1997-ben Székesfehérvár díszpolgára lett, 2001-ben Apáczai Csere János-díjjal, 2005-ben KÓTA zeneszerzői díjjal ismerték el munkásságát, 2007-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjének tulajdonosa lett. A Bárdos Lajos Társaság társelnöke, a KÓTA tiszteletbeli társelnöke, a Magyar Muzsikusz Fórum elnökségi tagja volt.

2019. JÚNIUS 24-ÉN, 95 ÉVES KORÁBAN ELHUNYT SZEKENYI JÁNOS fuvalaművész a Magyar Állami Hangversenyzenekar nyugalmazott szólófuvalása, a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola egykori tanára.

Szekenyi János 1924. május 10-én született Budapesten. Egész élete a pesti Belvároshoz kötődött. Itt figyelt fel tehetségére Lajtha László, aki csakhamar az általa éppen akkor megalapított Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarához szerződtette a még csak zeneakadémista növendéket. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán 1948-ban nyerte el művészdiplomáját. Genfben Marcel Moyse, Darmstadtban Severino Gazzelloni mesterkurzusain vett részt. 1957 és 1984 között, a Ferencsik János nevével fémjelzett korszak idején az Állami Hangversenyzenekar szólófuvalása volt. Szólistaként és kamaramuzsikusként is rendszeresen fellépett itthon és külföldön egyaránt.

Szólista és zenekari elfoglaltsága mellett Szekenyi János 1970-től 1990-ig a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában tanított. Egykori tanítványai közül többen elismert szólisták, zenekari muzsikuskok és tanárok lettek. Emellett számos fuvalamű, pedagógiai kiadvány közreadása is a nevéhez fűződik. Köztük egy valódi ritkaság, a verebi Végh-kastélyban töredékes állapotban fellelt fuvalaversenyek megjelentetése, amelyeket lemeze is jászott.

Szekenyi János művészetét hét önálló lemez- és hat CD-felvétel őrzi. – Művészetét 1973-ban Liszt Ferenc-díjjal, 1987-ben Bartók-Pásztory-díjjal ismerték el.

„A finanszírozási rendszernek a stratégia leképeződésének kellene lennie”

„...az államtitkárság maga döntheti el, hogy a megpályázott feladatokból melyeket fog elfogadni. Ilyen értelemben teljesen mindegy, milyen pontértékek tartoznak az egyes kategóriákhoz.”

Herboly Domonkossal, a Nemzeti Filharmonikusok főigazgatójával beszélgettünk az együttesek tavalyi évadáról, a nyár kiemelt eseményeiről, valamint a klasszikus zenei életet érintő általános változásokról.

■ Melyik volt a nyár legfontosabb projektje a Nemzeti Filharmonikus Zenekar számára?

– Egyértelműen a már több mint 60 éve létező martonvásári „Beethovennel a szabadban” című sorozatunk. A programot három szombaton szoktuk megrendezni – idén az első szombat rögtön vasárnapra esett az időjárás miatt. A közönségünk mindig lelkesen várja ezt az eseményt, hiszen a Brunszvik-kasztély parkjában, kellemes nyári estéken ki ne hallgatna szívesen jó zenét. Ha az időjárás kegyes, akkor semmi nem állhat a siker útjába.

■ Miért ez a kastély lett anno a koncertek helyszíne?

– Ez az egyetlen olyan magyar helyszín – és tulajdonképpen a régiónak is ez az egyetlen olyan színtere –, ahol Beethoven személyesen járt. Állítólag egy komolyabb szerelmi ügy kötötte Martonvásárhoz.

■ Jövőre ünnepeljük a szerző születésének 250. évfordulóját, ez mennyire mutatkozik majd meg a következő évad műsorában?

– Mindig kiemelt helyen kezeltük a műveit, és különböző koncertjeinken most is meg fog jelenni. Van már néhány tervünk, hogy Martonvásárra mivel készülünk majd, de ezt egyelőre szigorúan titokban tartjuk. Kamarazenei bérletünkben D-dúr szerenádját (op. 8), Kobayashi bérletünkben C-dúr hármasszerenádját (op. 56) és az Egmont-nyitányt (op. 84), a Ferencsik bérletben pedig a Karfantáziát (op. 80) és a VI. (F-dúr, „Pastorale”) szimfóniát (op. 68) hallhatja majd közönségünk.

■ Mikor zárta az évadot az együttes?

– Júliusban. Muszáj volt leállni, mert a tavalyi évben a zenekarnak 65 koncertje volt, és 20 helyre jutottunk el az „Úton a zene” projekttel. Ezt a kamarakonzert-sorozat

zatot 2015-ben indítottuk, és a hangversenyeket olyan vidéki településeken rendezzük meg, ahol – még ha működik is zeneiskola – a gyerekeknek kevés lehetőségük adódik a minőségi komolyzenével való találkozásra. A koncertek után művészeink a helyi tehetséges tanulóknak „Kis-mester kurzust” tartanak, melyen a növendékek mellett a tanszaki tanárok és az érdeklődő szülők is részt vehetnek.

Év közben a kórus sem pihenhetett, bár ott nem a koncertszám volt nagyon magas (35 hangversenyük volt az előző évadban), hanem inkább az

jelentett nehézséget, hogy ezek mindegyikére alaposan fel kellett készülni. Tényleg nagyon munkás projektek voltak, úgyhogy nekik is volt mit kipihenni. A következő évadban pedig visszük tovább a most már hagyománynak számító bérleteinket és helyszíneinket. A Müpában két sorozatunk van, ezen kívül játszottunk a Zeneakadémián, a Vigadóban, az Olasz Intézetben pedig a kórus saját bérlete kapott helyet az előző évadban.

■ A nyár egyik legfontosabb változása a zenekarok életében, hogy körvonalazódni látszik a TAO-rendszert felváltó pontrendszer. Mit kell erről tudni?

– Szerintem ugyanabban a cipőben sétálunk, mint a szövetség összes többi tagzenekara. Bár a szükséges anyagokat beadtuk, nagyon sok mindent még mindig nem tudunk. Az államtitkárság álláspontja az volt, hogy akkor osztják majd szét az ígért 5 milliárd Ft-ot, ha lesz stratégia. Ez a stratégia elkészült, a szövetség elfogadta, vagy legalábbis tudomásul vette azt. Várjuk a további fejleményeket.

■ Mit gondol, a saját együtteseiket pénzügyileg hogyan érintik majd a változások?

– Az összes tevékenységünket behelyettesítettük a ponttáblázatba, és kiszámoltuk, hogy a normál működésünket alapul véve elviekben akár 200 millió Ft támogatás juthatna nekünk. Ha semmi extrát nem csinálunk, csak tesszük a „szokásos” dolgunkat. Tehát ez lényegesen jobb lenne az együtteseinknek, mint a korábbi rendszer, mert az intézménynek nem volt nagyon magas a TAO-bevétele. Persze minden relatív, de a 60 millió Ft-ot sosem haladta meg. Szerintem nem járunk majd rosszul, de ezt úgy mondom, hogy a tényeket, a döntést még nem látom.

■ *Kik kerülhetnek nehéz helyzetbe az új rendszer életbe lépésével?*

– Vannak zenekarok, amelyek a nagy szuperprodukciók felé orientálódtak, és elképzelhető, hogy vannak

olyan együttesek, amelyek „trükköztek” ezzel a lehetőséggel. A Nemzeti Filharmonikusok természetesen ettől mindig elhatárolódott. A TAO-pénz szempontjából más együttesek jóval kiszolgáltatottabbak voltak és talán lesznek is, mint mi. Mi abban a kivételezett, mondhatni luxus helyzetben vagyunk, hogy most nem kell azért remegnünk, hogy valami baj lesz, nem élet-halál kérdése a változtatás. Kivárjuk a döntést, és bármi is lesz az ránk nézve, tudomásul fogjuk venni.

■ *Mi alapján bírálják el, hogy ki részesülhet támogatásban?*

– A kulturális államtitkár vállalta ennek az ódiumát. Nekem szimpatikus az, hogy valaki végre nem tolja el magától a felelősséget. Meg fogja hozni a szükséges döntéseket. Az a baj a magyar zenésztársadalommal –

A NYÁRI KÖRKÉP interjúsorozatban érintjük a TAO-rendszert felváltó pontrendszer kérdéskörét is. Olvasóink tájékoztatására röviden összefoglaljuk az előzményeket:

2019. február 11-én az Erkel Színházban az Emberi Erőforrások Minisztériumának Kultúráért Felelős Államtitkára, Fekete Péter „Nemzeti Komolyzenei Stratégia előkészítése” címmel a magyar komolyzenei élet legfontosabb szereplőivel találkozót tartott, melynek keretében arra hívta fel a résztvevőket, hogy gondolataikat, tapasztalataikat osszák meg az Államtitkársággal.

2019. február 21-én megjelent az Emberi Erőforrások Minisztériuma Kulturális államtitkárságának közleménye, amely többek között így tájékoztatott: *„Az előadó-művészeti társaságiadó-támogatás 2019. január 1-jei megszüntetésével párhuzamosan a kormány kialakította az előadó-művészeti szféra költségvetési előirányzaton keresztül közvetlen támogatásának rendszerét. Az igénybejelentéseket a színház- és táncművészeti kategóriákban a beérkezéstől számított 30 napon belül, a zeneművészeti kategóriában a Nemzeti Komolyzenei Stratégia elfogadását követően az EMMI által kijelölt kulturális grémium bírálja el.”*

2019. március 31-én az EMMI Kulturális Államtitkársága által felkért szakmai bizottság megküldte javaslatait a Nemzeti Komolyzenei Stratégia tárgyában.

2019 júliusában „Forrás a zenének – feladat a zenésznek” program címmel kapták meg a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége tagszervezeteinek vezetői a feladatvállalás meghatározásához szükséges anyagot, illetve a pontrendszer táblázatát, amely nem tartalmazta a szakmai bizottság által az „Új magyar komolyzenei stratégia” jegyében megfogalmazott elképzeléseit. A program részleteiről a zenekarok igazgatóit egyenként, személyesen is tájékoztatta az államtitkár.

2019. július 23-án a szimfonikus zenekarok igazgatói megbeszélést tartottak, amelyen általánosságban, és konkrét pontokat is megjelölve a megismert programot aggályosnak, ebben a **formájában elfogadhatatlannak tartották**. A megbeszélés során az alábbi kifogások hangzottak el a tervezettel kapcsolatban:

1. A tervezet nem komolyzenei stratégia, hanem egy pénzosztási mechanizmus.
2. A magaskultúrát közművelődési feladatok ellátására szorítaná egyéb érdekek mentén.
3. A profi együtteseket az amatőrök által kiszolgálható területekre szorítja.
4. Nem kívánt és káros monopolhelyzetet teremt a Filharmonia Magyarország számára.
5. Nem veszi figyelembe sem a KJT-t, sem az egyéb munkajogi megkötéseket, a hivatásos szimfonikus zenekarok tagjaira vonatkozó munkaköri leírásokat.
6. Nem tisztázott a benyújtott pályázatok elbírálásának szakmai háttere.
7. Nem oldja meg a magyar zenekari művészek méltó fizetésének gondját, amely az átlagát tekintve már évek óta a bérminimum szintjén mozog, és méltatlan a magyar zenészek nemzetközi összehasonlítás szerinti színvonalához, társadalmi szerepvállalásához.
8. Méltánytalan, hogy a zenekarok költségvetésébe már beépült összeg (amelynek mértékében egyes fenntartók csökkentették támogatásukat) csak nehezen felvállalható, vitatható értékű többletfeladatok teljesítése után érhető el, nem ismert elosztási mechanizmus keretében és nem ismert szakemberek által elbírálva.
9. Méltánytalan és indokolhatatlan, hogy a színházi terület feltétel nélkül hozzájutott a korábbi évek TAO-bevételéhez hasonló összegekhez, míg a zenei terület csak többletfeladatok felvállalása és teljesítése esetén juthat összegekhez.

19. augusztus 2-án az EMMI kultúráért felelős államtitkára és a tagszervezetek igazgatói részvételével létrejött találkozáson, utóbbiak – a fenti kifogások ellenére – a mielőbbi támogatások utalásának reményében elfogadták a *„Forrás a zenének – feladat a zenésznek”* programot, mert a működési költségekbe beépített TAO-pénzek hiánya komoly likviditási gondokat, valamint működési zavarokat okozott a zenekarok többségénél.

és most magamról, magunkról is kritikát mondok –, hogy mindig azt gondoljuk, hogyha egy intézkedés a saját részünkre kedvező, akkor az pozitív változás, ha pedig másnak kedvez, akkor azt tragédiának és skandalumnak éljük meg, a demokrácia lábba tiprásának. Nagyon könnyen vagyunk irigyek is. Ezt jó lenne kinőni, de ez a probléma sem most fog megoldódni.

■ *Már most beszélhetünk arról, hogy valaki irigy lenne?*

– Szerintem nem, mert még nem születtek meg a konkrét döntések. Máshonnan közelítem meg a kérdést. Korábban részt vettem annak a bizottságnak a munkájában, amelyik előkészíti az ún. elosztási szabályzatot. Ez a nem állami, hanem jobbára önkormányzati tulajdonú, kiemelt és nemzeti minősítésű zenei előadóművészeti szervezetek állami támogatásának a felosztását jelenti. A korábbi bizottságok sokat tettek azért, hogy ne legyenek nagy különbségek és elmozdulások, de a legjobb szándék mellett is előfordulhat, hogy egy-egy zenekarnak lecsökken az állami támogatása. Ha a keret változatlan, valakinek csak úgy lehet növelni a támogatását, hogy másnak le kell csökkenteni, ezzel aránytalanságok alakulhatnak ki. Ami sokkal nagyobb baj – mert az arányokról mindig lehet vitatkozni, hogy azok helyesek-e vagy sem –, hogy nagyon könnyű olyan mozdulatot tenni, amivel esetleg egy-egy együttes működése ellehetetlenül, vagy olyan nehézségeket okoz, ami nem érdeke a szakmának.

■ *De nyilván minden jó vezető küzd a saját zenekaráért és az érdekeiért...*

– Igen. A kérdés az, hogy – bár mindenkinek erősen függ az egyéni ambíciója és karrierje a saját zenekarának vagy kórusának karrierjétől – a morális szempontok meg tudják-e előzni a karriervágyat vagy sem. Ha igen, akkor máris mindenki hátrébb tud egy lépéssel lépni, és jobban tiszteltetben tudja tartani a másik működését.

■ *Mi lesz azokkal a zenekarokkal, amelyeket ez a változás nagyon rosszul érint majd? Nem áll fenn az a veszély, hogy valamiféle kényszerpályát kell választaniuk?*

– Azok a zenekarok, amelyek anno nagyobb TAO-bevételekre akartak szert tenni, a könnyebb műfaj irányába eveztek el. Ezzel nagyobb jegybevételt tudtak generálni, ergo nagyobb TAO-támogatáshoz jutottak. Aki erre korábban már rákényszerült, vagyis ezt az utat választotta, az már kényszerpályára lépett. Nem hiszem, hogy ez a rendszer rövid távon megrengetné a szakmát. Bár nem látok rá alaposan minden érintett zenei szervezet működésére, azt is erősen kétlem, hogy emiatt megszűnhetnek zenekarok vagy kórusok. A TAO előtt is működtek azok az együttesek, amelyek most működnek. Lehet, hogy vissza kell majd vágni a marketingből, vagy egyéb területek költségvetéséből, és az is lehet, hogy (a mostaninál nagyobb) probléma lesz a bérekkel. Felvetődnek ezek a kérdések, de előre nem tudjuk a válaszokat.

■ *Mi a véleménye arról, hogy a pontrendszeren belül az egyes típusú koncertekhez milyen pontszámok kerültek?*

– Pontokról és pontrendszerről lehet elvi vitákat folytatni. A munkám során túl sok Excel-táblát készíttettem ahhoz, hogy tudjam, mint minden normatív rendszer, ez is pontozáson alapul és normatívnak tűnik, de igazából az államtitkárság maga döntheti el, hogy a megpályázott feladatokból melyeket fog elfogadni. Ilyen értelemben teljesen mindegy, milyen pontértékek tartoznak az egyes kategóriákhoz. A kérdés az, hogy melyek azok a feladatok, amelyeket az állam pluszban honorál, ill. mennyire akarja azokat jutalmazni. A pontszámokról meddő dolog vitatkozni. Ráadásul az állam nem azt mondja, hogy ezeket a feladatokat kötelező elvégezni, csupán azt mondja, hogy ha ezekből vállal valaki valamennyit, azt pluszban támogatják. Eből a szempontból az egész koncepció egy pályázati rendszerhez hasonlít, és mindenki eldöntheti, hogy ebben szeretne-e részt venni vagy sem, rákényszerül-e vagy sem.

■ *Mi az, ami nincs benne a tervezet már meglévő részében, de benne kellene lennie?*

– Rengeteg dolgot fel lehetne sorolni, amiről a nemzeti komolyzenei stratégiának szólnia kellene. Ugyanakkor bárki, aki felvállalná, hogy egy minden részletre kiterjedő szisztémát alkot, az azt hiszem, lehetetlen feladatot venne magára. Én magam soha nem mernék ilyet tenni. A finanszírozási rendszernek pedig a stratégia leképeződésének kellene lennie.

Sok-sok zenekarunk és kórusunk van, elképesztően gazdag az itthoni komolyzenei élet, éppen ezért nagyon nehéz ebben a sokszereplős, sokszínű életben egy mindenki számára ideális rendszert felállítani. Ráadásul sok az eszkimó és kevés a foka. Ha összehasonlítjuk Magyarországot és más nyugat-európai országok klasszikus zenei életét, hogy hány együttesel, hány projekttel rendelkeznek egy évben és azok milyen színvonalúak – mi sokkal előrébb járunk. Ez a szocializmus meglepő hagyománya: akkoriban vagy elfelejtett valaki itthon „leszámolni” a kultúrával, vagy azt gondolták, még mindig nem olyan sok a területre kiadott pénz, hogy problémát okozzon. Ki tudja, miért alakult így. Aki érintett a szimfonikus zenekarok kemény versenyében, annak könnyen lehet ez „átok”. A tolongás egyre nagyobb a piacon. Ember legyen a talpán, aki ebben rendet tud csinálni...

(Hörömpöli Anna)

Lapzárta után kaptuk a hírt, hogy a Magyar Közlöny 2019. évi 154. számában megjelent határozat szerint mintegy 38 milliárd forintot csoportosított át a kormány az idei költségvetésen belül. „A művészeti tevékenység támogatására 600 millió, míg az előadó-művészeti szervezetek többlettámogatására 7,7 milliárd forint fordítható.”

Egy magyar zenekar ázsiai kalandjai

Cikkünkben Kovács Géza, a Magyar Rádió Művészeti Együtteseinek ügyvezető igazgatója mesél a Rádiózenekar Japánban és Kínában töltött napjairól. A szép élmények felidézése után a következő évről és az új többlettámogatási rendszer nyújtotta lehetőségekről kérdeztük.

■ Mi volt az ázsiai turné apropója?

– Két ágon, két gyökérből táplálkozott. Kobajasi Kenicsirónak van egy alapítványa, amelyik minden évben meghív egy zenekart Japánba – a Londoni Filharmonikusokat és ehhez hasonló kaliberű, nagy nemzetközi együtteseket. Ez alkalommal a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarára került a sor. Ennek nyilvánvalóan az az egyik oka, hogy a mester 1974-es itthoni „felfedezése” óta rendszeresen visszatérő vendége a Rádiózenekarnak, a másik, hogy közel harminc éve személyes jó kapcsolatot ápolunk. Tehát az alapítványa hívott meg bennünket, és ennek kapcsán megkerestük egy régi, Kínában céget alapított angol-amerikai partnerünket is, akivel szintén nagyon jó a személyes kapcsolatunk. Összekötöttük a két utat. Nem bántuk meg – *mondja mosolyogva* –, bár óvatosságnak kell lennem, mert beszélgetésünkkor a zenekar még egy hetet kint tölt Kínában. Nagyon jók a körülmények, kitűnően szervezett a turné. Persze a japán szervezetséget nehéz lenne felülmúlni bárhol, bárkinek is. Kínában viszont nagyon kedvesen fogadtak minket, és nagyon sok élménnyel gazdagodtunk.

■ Mennyi időre utazott ki a zenekar és hány koncertet adtak összesen?

– 19 nap alatt 9 hangversenyt adtunk. Büszkeség, hogy a nemzetközi sajtó a szárnyára kapta a Suntory Hallban, Tokióban rendezett koncertünk hírét, amelyet Kobajasi Kenicsiro vezényelt. Az előadáson megjelent a nemrég lemondott császári pár is, ami azért kiemelt jelentőségű, mert az elmúlt 150 évben, amióta japán-magyar diplomáciai kapcsolatok léteznek, még sohasem fordult elő, hogy a császári pár mindenfajta protokolláris ok nélkül megjelenjen egy magyar zenekar koncertjén. Nagy örömünkre szolgált, hogy jelenlétükkel megtisztelték előadásunkat.

Utána igazán különleges élmény volt Japánból Kínába átrepülni, ami innen, Európából nézve majdnem két egyforma országnak tűnik, holott óriásiak a kulturális különbségek. Japánban az ember – a koncertéletben ugyanúgy, mint a mindennapi életben – az elképesztő szervezetséget tudja megcsodálni. Kínában viszont egy gyorsított film pörög, mint ahogyan a természetfilmekben látjuk, hogy egy bimbóból kibontakozik a virág. Főleg azok számára szembetűnő ez, akik többször megfordulnak Kínában. Nekem is volt szerencsém az elmúlt bő másfél évtizedben többször is ellátogatni ide, és az ember egyszerűen nem hisz a szemének. A régi fényképeket kell elővenni ahhoz, hogy lássuk, hogyan tűnnek el hónapok alatt a tízeletes épületekből álló városnegye-

dek, és hogyan épülnek megint csak szinte hónapok alatt a helyükre 35 emeletes óriási felhőkarcolók. Egészen más a lépték, és ez a lépték érződik a koncertéletben is.

■ Milyenek a kínai koncerttermek?

– Gyönyörűek és hatalmasak. Véleményem szerint még legalább egy generációnak kell felnőnie ahhoz, hogy ugyanolyan otthonosan, vagy megközelítőleg olyan otthonosan mozogjanak az európai típusú klasszikus zenében, mint ahogy az Japánban már régen megtörtént. Hasznosnak bizonyult, amikor ún. koncert előtti beszélgetésekre – nem tudom, hogy lehetne a legjobban lefordítani a „pre-concert talk” kifejezést – került sor. Nagyon örültünk, hogy sok fiatal és gyerek jött el a koncertekre. Egy ilyen beszélgetés alkalmával fölmértük, hogy a gyerekek jó része tanul valamilyen hangszeren. Ők már közelebb vannak a mi zenei világunkhoz, mint a szüleik, lelkesítő volt látni, hogy egy-egy szó mennyire segíti őket annak a zenének a megértésében, ami számunkra teljesen természetes.

■ Tehát leginkább a fiatalokat érdeklik ezek az európai típusú koncertek?

– Igen, ami teljesen érthető. Ők mind a kommunikációs eszközöket, mind az ilyen-olyan platformokat és kommunikációs szoftvereket automatikusan és fölényesen kezelik, és emiatt aztán otthonosabban mozognak a mi kultúránkban is. Arról nem beszélve, hogy számomra felfoghatatlan mennyiségben tanulnak nyugati zenét. Emlékszem, először 2004-ben jártam Sanghajban, akkor elvittek bennünket egy szabadtéri koncertre, ahol egyszerre 124 zongorát láthattunk. A zongorák mögött tízéves-forma gyerekek ültek. Négy alkarmestert vezényelt egy fő karmester, és mindenfajta zenét zongoráz-

tak ott nekünk. Nem tudom, hogy Magyarországon hogyan lehetne 124 zongorát 124 tízéves-forma gyerekekkel egy nap egy órájába összerakni. Ebből is látszik, hogy Kínában óriási a merítési lehetőség. Ezzel együtt méltányolták a magyar műveket. Természetesen igyekeztünk kidomborítani a pentaton skála révén a kapcsolatokat, a mi ősi stílusú népzeneink és a mai napig használatos kínai zene között. Meglepő, hogy ebben az országban még a bevásárlóközpontokban szóló könnyűzenei számok egy része is a pentaton skálára épül.

■ *Említette, hogy a koncerttermek nagyon szépek. De jók is?*

– Nagyon jó az akusztikájuk. Nem véletlenül, hiszen nagy világcégekkel dolgoznak, sokat tanulnak, rengeteg helyre elmennek. Valószínű, hogy évtizedek óta mást sem csinálnak, mint öt kontinensen figyelnek, tanulnak és hazavisznek sok mindent. Ebben hasonlítanak az ötvenes-hatvanas évek Japánjához. Még korábban olvastam valahol, hogy a huszadik század elején szinte minden angol és amerikai hajón japánok voltak a fűtők, többnyire fiatal mérnökök, akik ellesték a nyugati civilizáció ipari és szellemi titkait. Kínában is azt látjuk, hogy nagyon sokat tanulnak, lefordítják a saját nyelvükre azt, amit hazavisznek. Úgy gondolom, hogy bármelyik művészeti központot vagy koncerttermet nagy örömmel fogadnák az európai zeneszerető és művészetkedvelő közösségek. A különbség talán csak annyi, hogy Kínában az épületek kívülről is grandiózusak, míg Európában sokszor inkább a környezetbe simulnak.

■ *Hogy viselték az együttes tagjai az utazással járó megpróbáltatásokat?*

– Mindenképpen meg kell említenem, hogy a zenekar elképesztő türelemmel és a lehető legnagyobb profizmussal vette a turné nem csekély akadályait. Gondoljunk csak bele, hogy egy Budapest-Debrecen út is fárasztónak tűnik. Itt nemegyszer naponta több ezer kilométert kellett megtenni vonattal, busszal, repülővel. 19 nap alatt kilenc koncertre került sor, ami lehet, hogy kevésnek tűnik, de tudnivaló, hogy abban igazi szabadnap nagyon kevés volt. A koncert nélküli napok nagy része utazással telt el.

■ *Milyen műsorral turnézott a zenekar?*

– Teljesen tisztán magyar műsorral mentünk ki, illetve egy rövid ráadással, a „Jázmínok” című kínai darabbal kedveskedtünk a közönségnek, ami persze mindig óriási sikert aratott. Liszt, Kodály és Bartók műveit vitük, és úgy gondoljuk, hogy ezzel hozzájárultunk a két kultúra közelebb kerüléséhez. Kovács János, első állandó karmesterünk vezényelt. Színesítette a műsort, hogy Doppler Magyar fantáziáját anya és leánya, zenekarunk két fuvolás tagja, Hegyesi Gabriella és Drahos Rebeka adták elő – hatalmas sikert aratva.

■ *Van esély rá, hogy visszatérhetnek a jövőben ezekbe az országokba?*

– Hogyne! Japánban folytattam is tárgyalásokat ez ügyben. Nagyon rég volt kint a zenekar, utoljára másfél-két évtizede, de az egyik legnagyobb japán ügynökséggel régi, több évtizedes személyes jó kapcsolatot ápolunk. A kínai utunkat szervező partner pedig elámul a zenekar magas színvonalán, úgy gondolom, hogy van okunk abban reménykedni, hogy visszatérő vendégek leszünk mind a két országban.

■ *Mikor indul az új évad az együttesek számára?*

– Hazaérkezve a zenekar rögtön elkezdte az évadot, mint ahogy a kórus már tegnap elkezdte. A gyerekkórusunk szintén, ők a „felnőtt” kórossal együtt harmadikán már az Izraeli Filharmonikusokkal koncerteztek. Gyönyörű évadnak nézünk elébe. Ami bizonytalansággal tölt el bennünket, hogy hogyan alakul a zenei együttesek finanszírozása. A Rádió Művészeti Együttese sajátos helyzetüknél fogva nem „taóztak”, hiszen munkájuk jelentős része a stúdióban zajlik. Az előadóművészeti törvény előírásainak emiatt nehezen tudtak volna megfelelni. Jelen beszélgetésünkön nem mint a szövetség elnöke, hanem mint a művészeti együttesek igazgatója csak annyit tudok mondani, hogy a rendelkezésünkre álló információk alapján természetesen mi is meg fogjuk pályázni azokat a feladatokat, amelyeket meghirdettek. Ugyanakkor lenne mit csiszolni még a koncepción. Tehát én azt fogom ajánlani az illetékes államtitkárságnak, hogy az új pontrendszert egyelőre ne kőbe véssett rendszernek tekintsék.

Először is szerencsés lenne, ha jogszabállyal alapoznák meg a változásokat. Másodszorban pedig folytatni kellene a konzultációt a szakterülettel. Tudomásom szerint vannak együttesek, amelyek szó nélkül elfogadták, ill. vannak olyanok, amelyek kétségbeesetten veszik tudomásul, hogy ez a rendszer számukra feleannyi bevételt sem tud produkálni, mint amennyit korábban „taózásból” tudtak szerezni. Az sem világos ebben a pillanatban, hogy mi regisztrálhatunk-e, mert elhangzott az is, hogy első körben, vagyis idén januártól viszszaemőlegesen jövő májusig csak a volt „taózők” számára nyílik erre lehetőség. Ugyanakkor szóban azt a tájékoztatást kaptuk, hogy bátran pályázzunk. Nagyon nagy szükségünk lenne forrásbővítésre, mert öt éve ugyanannyi a költségvetésünk, mindössze 871 millió forint. Ez az összeg meglehetősen szerénynek tűnik, ha az együtteseink, művészeink számát nézzük. Egy hasonló zenei intézménynek, a Nemzeti Filharmonikusoknak joggal és nagyon helyesen közel 2 milliárdos a költségvetése. Arról nem beszélve, hogy az elhelyezésünkkel kapcsolatban is nagy a bizonytalanság. Kormányrendeletek írják arról, hogy azokat az épületeket, ahol a művészeti együtteseink naponta működnek, átadják a Nemzeti Múzeumnak és a Pázmány Egyetemnek.

Mi mindenesetre tesszük a dolgunkat. A nyugodt légkörű alkotómunkához csak egy kis költségvetési kiigazításra lenne szükségünk, valamint arra a bizonyosságra, hogy öt év múlva is biztonságban tudunk működni...

Hörömpöli Anna

Több mint turné

Magyar Rádió Gyermekkórusa júniusban szlovákiai és csehországi hangversenykörúton vett részt. Ez a hír önmagában nem bírna különösebb szenzáció-értékkel, ha nem egy éveken át méltatlan és hányatott sorsú együttes első rangos külföldi megmérettetéséről lenne szó.

A Rádió Művészeti Együtteseinek új vezetése a melózottságból és a szinte teljes elfeledettségéből kezdte kiemelni két évvel ezelőtt a jobb sorsra érdemes gyermekkorust, melynek első lépéseiként az együttes rangos karmesterek keze alatt (Martin Haselböck, Howard Williams, Fischer Ádám, Kovács János, stb.) jelentős feladatokat kapott, és az elmúlt évben erdélyi turnén is részt vett.

Hosszú évek után most érkezett el ismét az idő, hogy rangos külföldi fesztiválokra kapott meghívást a Magyar Rádió Gyermekkórusa, és ez a turné egyben komoly erőpróba is volt, hiszen az egy hét során 14 fellépést teljesítettek a fiatal énekesek.

Pozsony egyik legjelentősebb kulturális rendezvénysorozata az évről évre megrendezett „Több, mint szomszéd” fesztivál, mely a magyar kultúra értékeit hivatott bemutatni. A gyermekkar a magyar királyok koronázó-templomában, az impozáns Szent Márton székesegyházban adta első hangversenyt Michael Haydn és Esterházy Pál oratorikus kompozícióival, a pozsonyi Solamente Naturale kamarazenekar, valamint szlovák, cseh és lengyel énekes szólisták közreműködésével, Dinyés Soma vezényletével, aki ez év januárjától vette át a kórus vezetését.

Komoly dilemmát jelent manapság az a tény, hogy a gyermekkorosban éneklő fiúk egyre fiatalabb korban kezdenek mutálni, így nem képesek részt venni a hagyományos gyermekkori repertoárban. Dinyés Soma néhány vegyeskari kompozíció beillesztésével oldotta meg azt, hogy a változó hangú fiúk ne érezzék fölöslegesnek magukat. A sokoldalú művész-karmester új repertoár-építésével merész, sőt első pillantásra meghökkenítő műsorokat állított össze. A nagyszombati Collegium Marianum gyönyörű dísztermében (ahol 120 évvel ezelőtt Kodály Zoltán végezte középiskolai tanulmányait) középkori és reneszánsz műsor-blokkal indult az önálló koncert, melyekben hangszerek tucatjait használták a gyerekek, karnagyuk pedig viola da gambával csatlakozott hozzájuk. A Schubert-blokkban zongora szólistaként is halhattuk őt, végül a koncert Kodály Zoltán műveivel zárult.

A Concentus Moraviae Nemzetközi Zenei Fesztivál nemcsak Csehországban, de egész Európában egyedülálló konstrukciójú rendezvénysorozat. A morvaországi régió 11 kisvárosának (köztük osztrák települések is) szebbnél szebb templomai, várai és kastélyai adnak ott-hont a zenei eseményeknek.

Ezen belül is szenzációs ötlet a „Music on Bike” nap, amikor a közeli városkákban egész nap szól a zene, és a környék vállalkozó kedvű zenebarátai kerékpáron járkák be az összesen 20 helyszínt, ahol különböző műfajú mini-koncertek szórakoztatják őket, sőt, akik valamennyi helyszínt meglátogatják a nap során, értékes nyereményekkel is gazdagodhatnak.

A rádiós gyermekek számára itt érkezett el az igazi kihívás, ugyanis Valtice főterén, a hatalmas kastély kapujánál az ünnepélyes megnyitót követően még további kilenc kis koncertet adtak a nap folyamán. A tizenöt-húsz perces fellépések 10 és 17 óra között háromnegyed óránként követték egymást, vagyis éppen csak szusszanásnyi időt engedve a koncertek között. (Mindez szabad téren, miközben a hőmérséklet egy percre sem süllyedt harminc fok alá.)

A legfontosabb fesztiválkoncertre a morvaországi régió fővárosában, Brnóban (németül Brünn, régi magyar nevét: Morvaberény már rég elfeledték) került sor. A Brnói Filharmonikus Zenekar otthonában, a szépséges 19. századi Vigadó dísztermében a műsort a Brnói Filharmonia „Kantiléna” Gyermekkórusa nyitotta meg Petr Eben néhány kórusművével. (Sajnálatos, hogy a cseh szerző szép és érdekes kompozíciói szinte teljesen hiányoznak a magyar kórusok repertoárjából.) A magyar kórus immár fölünyes magabiztossággal prezentálta az előző napon kilencszer előadott darabokat, és megérdemelt sikert aratott.

A turné utolsó állomása Arany Prága volt, a koncert helyszíne pedig a Szent Simon és Szent Júdás templom, mely manapság koncertteremként funkcionál, és a Prágai Szimfonikus Zenekar kislezenekari és kamara koncertjeinek szolgál otthonul. A koncert műsora 800 év egyházzenei örökségből nyújtott válogatást zsúfolt ház előtt, a fáradtság észrevehető jelei nélkül.

Bizakodásra adhat okot, hogy a Magyar Rádió Gyermekkórusa mindvégig méltóképpen képviselte a magyar kórus-kultúrát, és talán egy újabb aranykor reményét sejteti.

A hazatérő gyermekek még éppen elérték a bizonyítványosztást, legközelebb pedig szeptember 8-án találkozhatunk velük a MŰPÁ-ban, ahol az Izraeli Filharmonikus Zenekarral és a Magyar Rádió Énekkarával közösen adják elő Mahler 3. szimfóniáját, Zubin Mehta vezényletével.

Igric György

Évfordulók nyomában

Gyüdi Sándor évfordulókról, zenekari munkáról és a TAO helyébe lépő új elosztási rendszerről

Felújították a székházukat, s már kéthavi munkarendeket alakítanak ki a Szegedi Szimfonikusok. Emellett az illetményrendszer méltányos és motiváló rendszerét hozták létre, és újabb eszközöket igénybe véve, még több emberhez szeretnék eljuttatni az értékes zenét. Gyüdi Sándorral, a Szegedi Szimfonikus Zenekar vezetőjével a százéves születésnapról, az elmúlt évben végzett munkáról, újdonságokról, a XXI. századi, együttesvezetői kihívásokról, valamint a Nemzeti Komolyzenei Stratégiáról is beszélgettünk.

I TavalY ismét igazgató-karnagyi kinevezést kapott, s akkor említette, szeretné hatékonyabbá tenni az együttes működését. Milyen eredményekről számolhat be egy év elteltével? Hogyan értékeli ezt az évet, amióta újra kettős feladatot lát el a Szegedi Szimfonikusok élén?

– A hatékonyságnak vannak olyan szempontjai, melyek minden szervezetre egyformán érvényesek, akadnak egy zenei előadó-együttes hatékonyságának sajátos szempontjai, valamint természetesen vannak a Szegedi Szimfonikus Zenekarra, a maga sajátos feladatai és körülményei által meghatározott működésének hatékonyságára vonatkozó, speciális szempontok. Minden szempontból folyamatosnak kell lennie a fejlődésnek, tehát a dolog természetéből fakadóan mindig csak részfeladatok állnak előttünk, megoldásuk nem jelenti a kérdések lezárását, sokkal inkább újabb feladatok kitűzését. Néhány eredmény anyagi működésünk terén: nyáron felújítottuk a 12 éve átadott székházunkat, ami a teljes festésen túl jelentette a világítás korszerűsítését, amivel nem csupán az energiahatékonyság javulását, hanem a próbatermi megvilágítási szint növelésén keresztül a zenei munkavégzés hatékonyságának növelését is megcéloltuk, továbbá művészeink látási képességének, egészségének megőrzésére nézve ugyancsak jobb körülményeket várunk. Raktárainkban átalakításokat végeztettünk, ezzel a felszerelések állapotának védelme, a rakodási-szállítási nehézségek csökkenése remélhető. Részben összefügg ezzel, hogy a hosszú ideje tárolt, de a működésből kivont hangszereink jelentős részét értékesítjük. Az elfekvő, azaz hivatásos együttes szempontjából már nem megfelelő színvonalú hangszerek a zenetanulás bizonyos fokán

Gyüdi Sándor Fricsei Ferenc lányával helyezte el koszorút a karmester emléktáblája alá

még komoly értéket jelentenek, az eladásukból származó bevétel pedig a zenekar hangszervásárlásra fordítható keretét bővíti. Az emberi munka hatékonyságát növeli a tervezhetőség: a tavalyi évadban már kéthavi munkarendeket tudtunk kiadni. Ebbe a szempontrendszerbe tartozik az anyagi ösztönzés: a kötelező béreken felül adható illetményrész odaítélésének méltányos és motiváló rendszerét folyamatosan fejlesztjük. Az emberi oldalhoz tartozik a közönséggel való kapcsolat hatékonyságának fokozása: egyre újabb eszközöket veszünk igénybe, a koncertek helyszínét és természetesen magát a műsort is meghatározza, hogy egyre nagyobb közönségünk le-

gyen, ráadásul ezt ne olcsó tömegszórakoztatással, hanem értékes zenével tegyük, aminek élvezetére minél több embert rá akarunk szoktatni. Nyilvánvaló, hogy ez a legfontosabb hatékonysági szempont: az összes többinek végső soron ezt a célt kell szolgálnia.

I Tavalyi beszélgetésünkben elmondta, hogy bár sok éve vezeti a szegedi együttest, mindig akadnak változások, hiszen új jogszabályok, új finanszírozási szerkezetek születnek. Hogyan változott a finanszírozásuk a TAO-változások kapcsán, s ön, aki tagja volt annak a munkacsoportnak, amely a minisztérium felkérésére dolgozott a Nemzeti Komolyzenei Stratégia előkészítésén, miként vélekedik minderről?

– Ami a jogszabályokat illeti: folyamatos problémákat okoz a munka törvénykönyvének, vagy a közalkalmazotti törvénynek a mi nagyon speciális munkavégzésünkre való alkalmazása. Még az előadó-művészeti törvény egyes rendelkezései sem életszerűek az érintett művészeti ágak mindegyikére nézve, illetve a törvény javítgatásra, pontosításra szorul. Ezen a téren az a dolog, hogy a meglevő jogi keretek figyelembevételével, lehetőségeinek kihasználásával az intézmény javára és a szakma érdekeinek megfelelően tevékenykedjek. Ez időnként jelent vitákat hatóságokkal, felügyeleti szervekkel és természetesen dolgozói érdekképviseletekkel, és jelenti – elsősorban a Magyar Szimfonikus Zenekar Szövetségén keresztül – jobbító javaslatok kidolgozását. Konkrétan a cégek társasági adójából leírható, előadó-művészeti szervezeteknek juttatható támogatásának rendszeréről én „törpe minoritásként” kezdettől fogva negatív véleményt fogalmaztam meg, ez a Zenekar korábbi számaiban is ellenőrizhető. Bevétel-alapú támogatási rendszer volt, ami a tömegszórakoztatás irányába történő elmozdulást ösztönözte, holott a közpénznek a magas művészeti értéket képviselő előadások kereskedelmi versenyhátrányát kell kompenzálnia. Ha az állam azt az összeget, ami a szféra forrásait jogosan növelte a társasági adóból, az értékek mentén ítéli oda, akkor az történik, aminek szükségességét mindig is hangoztattam. A Nemzeti Komolyzenei Stratégiát az állam még nem hirdette meg, de ha majd a mi bizottságunk ajánlásai fogalmazódnak meg, akkor ezt valóban érték-alapúnak, követendőnek tartom. A végleges szöveget még nem ismerjük, és a zenei területen még nem látjuk a stratégia megvalósításához rendelt forrás felosztásának eredményeit, a külön támogatásokat.

I Szó esett arról is, hogy bár már emelkedett a muzsikuskor bére, még így is nagyon alacsony. Hogyan látja, találnak forrásokat a további emeléshez?

– A zenekarok és fenntartók saját erejükből biztosan nem tudnak a béremeléshez több forrást teremteni – ehhez állami döntés kell ugyanúgy, mint a közszféra egyéb területein. Nem maguk a munkáltatók, nem a fenntartók és nem is a szaktárcák gazdálkodták ki a

rendvédelmi, egészségügyi és oktatási terület dolgozóinál végbement – valóban komoly – béremelését. A mi munkánk társadalmi hasznosságát és méltatlan anyagi viszonyait az említettekéhez hasonlóan felismerve, az állami költségvetésben kell megjelennie a jövedelmeink rendezéséhez szükséges forrásoknak.

I Több próbajátékot is tartottak tavasszal. Mennyire elégedett a jelentkezők létszámával, tudásával? Milyen tendenciát lát e téren?

– Próbajátékot elsősorban valamilyen konkrét kényszerhelyzet megoldása céljából írunk ki, nyugdíjba vonuló, gyermekáldás elé néző, máshová szerződő művésziünk helyére, nem általában, a jobbítás vagy akár létszámbővítés céljából, de mindig azt reméljük, hogy kiváló új erőkkkel fejleszthetjük a zenekart. Ennek ugyanakkor komoly korlátai vannak. A 90-es években a magyar zenekarokból sokan távoztak külföldre; most más a helyzet: sok tehetséges fiatal külföldi egyetemekre megy tanulni (ez önmagában nagyon pozitív), majd a tanulmányai végeztével, mivel ismeretségeket kötött, beilleszkedett az ottani zenei életbe (és ez is nagyon pozitív) már nem jön haza a diplomaszerezés után. A próbajátékokra általában fiatalok jelentkeznek: az említett okból számuk és színvonaluk nem alakul kedvezően. Jelentős különbségek vannak az egyes zenekarok jövődelmi viszonyaiban, ez sem tesz csábítóvá egy vidéken meghirdetett próbajátékot. Szerencsére, ha nem is sok, de egy-két jó jelentkező mindig akad, ez a mi idei próbajátékaink végeredménye is.

I Sok éve rendszeresen beszélgetünk, s a visszatérő témánk a saját koncertterem kérdése. Hogyan látja az esélyeket?

– Röviden szólva: nem vagyok optimista. Felújítás kezdődik a Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Karának (augusztus elsejétől ez a volt zeneművészeti kar neve) épületében. Lesz ott egy korszerű, a jelenleginél nagyobb koncertterem, de méreténél és funkciójánál fogva sem alkalmas városi hangversenyt teremnek. Koncertterem az, ahol például a Carmina Buranát elő lehet adni – ami ennél kisebb, az kamaraterem. Augusztus végén adták át a Szeged-csanádi Egyházmegye által létrehozott Szent Gellért Arénát, melyben a sport-célú terek mellett van multifunkcionális előadóterem is. A footballstadion – ezt Plácido Domingo koncertje is bizonyítja – ilyen jellegű koncertekre alkalmas, de a fedett tér – és ez ismét funkció és méret kérdése – szintén nem lesz városi koncertterem...

I Miként látja, a XXI. században egy zenekarvezetőt mi állít a legnagyobb kihívás elé? Milyen ma egy ideális igazgató, ön ennek mennyire tud megfelelni? Az eltelt évtizedek alatt mennyire lehetett látni a feladat-változásokat, s erre mennyire lehetett felkészülni?

– Tapasztalatom az, hogy a feladat egyre összetet-

tebb. A nyolcvanas évek végén, amikor a pályára kerültem, nagyobb volt a stabilitás, de ez természetesen a bezártság, a szűk lehetőségek állandóságát jelentette. A kilencvenes évek nyitása a szisztémát alapvetően nem változtatta meg, sőt, a zenekarok előtt megnyíló külföldi lehetőségek bizonyos problémákat elfedtek, megoldásukat késleltették. A 2010-es években váltak nyilvánvalóvá a rendszerszerű problémák: a fenntartás-finanszírozás és az állami szerepvállalás kérdése; a gazdálkodói szféra igazi szponzorációjának hiánya; a muzsikusaink sanyarú jövedelmi helyzete; a munkavégzés jogszabályi kereteinek hiányosságai; a fogyasztói társadalomban élesedő küzdelem a közönség megszerzéséért, ezen belül a szórakoztatóipar és a magas művészet vetélkedése a nézőkért. Ez az évtized tehát fájdalmasabb lett, ettől változtak a vezetői feladatok is. Hogy mennyire tudok a megbízatásnak megfelelni? Igyekszem... Kétféle hibát követhet el egy zenekarvezető: ha úgy gondolja, hogy mindezek nem az ő problémái, mivel neki egyetlen dolga, hogy magával a muzsikálással törődjön; másrészt, ha úgy gondolja, hogy zenéhez és egyébként minden másához is, a jogtól, a gazdálkodástól, a marketingtől kezdve az ifjúság neveléséig ő ért a legjobban. Ezeket elkerültem.

■ *Hogyan látja, mennyiben alakult át a muzsikások élete? Változtak a problémák, a kihívások?*

– Az emberek élete általában nagyon sokat változott. A muzsikusaink szempontjából most csak egyet emelnék ki: a tanári pályára lépett kollégáikhoz képest korábban kivételezettnek érezhették magukat. Ma úgy érzik, a helyzet megfordult, jövedelmi helyzetük a megbecsülés hiányát fejezi ki.

■ *A Szegedi Szimfonikus Zenekar fontos szerepet tölt be a színház operatagozatának működésében, amelyet Ön vezet, s ahogy tavaly említette, szeretné megőrizni az értékeket, a színvonalat. Milyen eredményekről számolhat be, s mi az, amit a következő szezonból kiemelne?*

– A mi zenekarunk magas színvonalú koncertező tevékenysége mellett az ország egyik legkiválóbb operazenekara. A kettős feladat ellátásához nem elég a megfelelő létszám, szükség van az operajátszásban egyfajta kollektív tapasztalatra, tudásra, amivel – elsősorban operakarmesterként is kiváló elődeim munkája révén – rendelkezik. A zenekar tudására és a szegedi operai hagyományokra – a zenés színházi repertoár frissítése mellett is – építeni kíván a Szegedi Nemzeti Színház. Ezt jelzi többek között a kezdődő évad kiemelkedő produkciója, Wagner Tannhäuser című operájának bemutatása a Kossuth- és Oscar-díjas Szabó István rendezésében.

■ *Milyen koncerteket, vendégművészeket tart a legfontosabbnak a következő szezonban? Milyen programokat vár a leginkább?*

– Nemzetközi sztárok meghívása pénz kérdése; a szegedi közönség – más forrásból – megkapta például Plácido Domingót is. Mi igyekszünk a legkiválóbbakat felkérni, „reklámértéküktől” függetlenül. Most pusztán a bérleti koncertjeink karmesterei közül említenék néhányat: Pál Tamás, Kovács János, Günter Neuhold. A hangversenyek közül az alkalom kiemeli jubileumi koncertünket: 100 éve alakult a Szegedi Filharmonikus Egyesület zenekara, 50 éve lett városi intézmény a Szegedi Szimfonikus Zenekar.

■ *Tavasszal ünnepelhette a hatvanadik születésnapját, évtizedek óta pályája a szegedi zenekarhoz kapcsolódik. Milyen eseményeket, koncerteket tart emlékeztetésként ezekből az évtizedekből, akár a saját pályáját, akár az együttes történetét tekintve?*

– Valóban: negyven éve, szegedi egyetemistaként váltam a zenekar rendszeres közönségévé, harminc éve, a Szegedi Nemzeti Színházhoz karigazgató-karmesterként szerződve dirigáltam először, húsz éve – némileg változó titulusokkal – igazgatom. A saját zenei pályám legfontosabb megbízatásának, motiváló tényezőjének, alakítójának, örömeinek, sikerének a Szegedi Szimfonikus Zenekarral való munkát tekintem. Hálával emlékezem elődeim sok-sok koncertjére és számos vendégművész nyújtotta élményre, öröm és megtiszteltetés, hogy több száz koncerten dirigálhattam az együttest, és mára a karmesterként-igazgatóként egyazon zenekar élén hosszabb ideje állók listáján – Hollerung Gábor után – második vagyok. Annyi ideje vezethetem a Szegedi Szimfonikusokat, mint Vaszy Viktor, Pál Tamás és Oberfrank Géza együttvéve. Az elmúlt két évtizedben két eseményt tartok meghatározónak a zenekar életében: 2007-ben – majdnem négy évtizedig tartó „ideiglenes” elhelyezés után – méltó székházhoz jutottunk, és ugyanakkor a színházi zenekar intézményünk keretébe történő áthelyezésével létrejött az ország egyik legnagyobb zenekara.

■ *Tavaly, a zenekar kettős jubileumát megelőző évben indult az öt éves vezetői megbízatása. Hová szeretne eljutni a még hátralévő években? Mivel ünnepelné szívesen a 65. születésnapját? Mit kíván a zenekarnak a következő kerek, azaz a hatvanadik évfordulóra?*

– Őszintén szólva, olyan nagyon nem érdekelnek a kerek évfordulók, a születésnapjaim legkevésbé. A zenekar fennállásának ilyen szépen hangzó, 50. illetve 100. évfordulója persze más. Szeretném, ha az évszázados sikertörténet folytatódna, a zenekar gazdaságilag stabil lenne, művészileg további előrelépést érne el, kollégáim anyagilag és erkölcsileg megbecsült művésznek érezhették magukat. A születésnapomat, akár osztható éveim száma 5-tel maradék nélkül, akár nem, sőt, általában véve minden napomat értelmes munkával szeretném ünnepelni.

R. Zs.

Minőség kompromisszumok nélkül

„Megoldásra váró anomália az együttesek finanszírozása közötti jelentős különbség, a zenekari művészek átlagbére, de komoly gondokkal nézünk szembe a zenei utánpótlás vonatkozásában is.”

A Pannon Filharmonikusok ARANYFEDEZET-évada a minőségi kikapcsolódás élményét ígéri, kompromisszumok nélkül, a 2019/2020-as koncertsorozatok közönségének. A pécsi és a budapesti közönség ebben az évadban nyomon követheti, hogyan képes két vezető karmester az együttes élén különböző módon, de mégis egy cél felé navigálni a zenekart. Tervekről és a TAO-t felváltó többlettámogatásról kérdeztük Horváth Zsoltot, a PFZ igazgatóját.

■ Milyen kihívások várnak az együttesre a következő évadban?

– A 2019/2020-as évad tekinthető az első teljes olyan évadnak, melynek összeállítását Bogányi Tiborral és Gilbert Vargával közösen készítettük. Mindez egyaránt megmutatkozik a műsorpolitikán, valamint a zenekari műhelymunkán is. Egy jól előkészített szakmai évad áll előttünk. Fontos azt is figyelembe venni, hogy egy új vezető karmester érkezése egyben egy új időszak kezdetét is jelenti, így a zenekar életében egyszerre van jelen a befelé figyelés, mely egy precíz műhelymunkát is eredményez, másrészt a külvilággal való kapcsolatteremtés igénye is, hiszen mind művészeti kihívásban, mind mennyiségüket tekintve inspiráló darabokat játszunk, melyek várhatóan valamennyi játszóhelyünkön kielégítik majd a közönség igényeit.

■ Jövőre Beethoven-évfordulót ünneplünk, ez mennyire mutatkozik majd meg a következő évad műsorában?

– A zenekar valamennyi bérletsorozatában megjelennek Beethoven művei. Igaz ez a kamarasorozatainkra és az egyetemisták számára kialakított Classical Chill Out elnevezésű rendkívül népszerű programjainkra is. Illetve a kezdetektől állandó zenekarként ebben az évadban is részt veszünk a Müpa aktuális maraton sorozatában, melynek középpontjában természetesen Beethoven áll.

■ A nyár egyik legfontosabb változása a zenekarok életében, hogy körvonalazódni látszik a TAO-rendszert felváltó pontrendszer. Mit kell erről tudni?

– A kulturális államtitkárság a zenekarok nyári szabadságolásának idején ismertette az együttesek vezetőivel a *Forrás a zenének, feladat a zenésznek* (továbbiakban FZ-FZ) című programját. A program nyilvánossá tételét jelentős várakozás előzte meg a szakma részéről. Egyrészt tartalmi szempontból, hiszen 2019 februárjában egy szakmai találkozón Fekete Péter kultúráért felelős államtitkár jelezte a szcena képviselőinek, hogy ko-

molyzenei stratégia építését tűzte ki célul. Másrészt pénzügyi szempontból, mivel a korábbi TAO-támogatás a zenekarok egy részénél a büdzsé érdemi hányadát adta.

■ Mit gondol, a PFZ-t hogyan érintik majd a változások pénzügyileg? Végeztek esetleg bármilyen számítást ezzel kapcsolatban?

– Az elmúlt évtizedben a szimfonikus zenekarok nagyon különböző mértékben építettek a TAO támogatásra. Itt három fő csoportot biztosan el tudunk különíteni: vannak együttesek, amelyeknek az éves büdzséjében a TAO intenzitás 2-3% volt, van néhány együttes, amelynél 10% körüli értéket tett ki – ide tartozik a Pannon Filharmonikusok is – és van olyan zenekar is, amelynek az éves működési keretében az 50%-ot is meghaladta a TAO támogatás.

A Kodály Központ rezidens zenekaraként nagyon intenzív közönségépítő tevékenységet végeztünk az elmúlt 10-15 évben, melynek hatásaként dinamikusan nőtt a jegy- és bérletbevételeink. Ugyanakkor fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy számunkra a zenekar szakmai programja és annak sérthetetlensége mindig elsőbbséget élvezett, tehát soha nem merült fel bennünk, hogy programot generáljunk a TAO támogatás okán. A művészeti program a Pannon Filharmonikusok esetében nem volt és nem lehet üzleti alapú.

Bizonyos vagyok abban, hogy az első két csoportba tartozó együttesek nominális többlettámogatása legalább szinten marad. Az 50% körüli bevétellel gazdálkodó harmadik csoportba tartozók korábbi TAO intenzitása azonban ebben a rendszerben nem elérhető. Ugyanakkor a valóság ennél árnyaltabb. Egyrészt a bemutatott program támogatási időszaka 2019. január 1-től 2020. május 31-ig tart, tehát a megítélésre kerülő összeg három félévre szól – így érdemi nominális emelésre van szükség a reálérték megőrzéséhez, másrészt a támogatás többletfeladat vállalással is jár, melynek természetesen költségvonzata is van.

Gilbert Varga vezető karmester, Horváth Zsolt igazgató és dr. Páva Zsolt polgármester az ARANYFEDEZET-évad sajtótájékoztatóján

■ Kik kerülhetnek nehéz helyzetbe az új rendszer életbe lépésével?

– E kérdésfelvetésnél is legalább két sajátosságot érdemes megemlíteni. Az egyik sajátossága az új helyzetnek, hogy azok az együttesek, amelyeknél a korábbi TAO intenzitás rendkívül magas volt, ott a korábbival azonos vagy magasabb támogatási intenzitás nem érhető el. Számukra a korábbi mérték megtartása egyedi kultúrpolitikai döntés függvénye. A 10% körüli együttesek esetében a sajátosság az, hogy a korábbi TAO támogatás az adott zenekar alapműködésének a finanszírozásába beépült, így jelenleg egy azonos mértékű támogatási szint elérése többletfeladatokhoz kötve érdemi nehézséget okoz.

■ Mi alapján bírálják majd el, hogy ki részesülhet támogatásban?

– Fekete Péter kulturális államtitkár több alkalommal hangsúlyozta, hogy a beadott pályázatok alapján az államtitkárság saját hatáskörben, a döntés felelősségét felvállalva fogja közzétenni az eredményeket.

■ Mennyire tekinthető Ön szerint a most kifejlesztett pontrendszer véglegesnek?

– Ez a 2020. május 31-ig tartó időszak mindenképpen egy első verzióként értelmezhető modellnek tekinthető. Ezzel kapcsolatos véleményemet három okkal tudom alátámasztani. Elsőként ez az életbe léptetett koncepció az államtitkárság saját innovációja. Annak kialakításában a szimfonikus zenekarok nem vettek részt. A nyári egyeztetések során az államtitkárság néhány apróbb észrevételt beemelt a tervezetbe, azonban az államtitkár jelzése és tájékoztatása szerint érdemi korrekcióra az első szakasz lezárását követően, annak tapasztalataira építve kerülhet sor.

Másodszor elmondható, hogy ez a támogatott periódus 17 hónapnyi időszakot ölel fel, mely időszak több mint felén túl vagyunk, a korábban megtervezett évad okán viszont még egyetlen zenekar sem kezdte el a koncepció által ösztönzött és a magasabb támogatás reményében önként vállalt feladatok (köztéri és templomi koncertek) megvalósítását.

Harmadrészt számomra magától értetődő, hogy a FZ-FZ program hosszú távú fenntartása és hangsúlyos jelenléte a magyar zenei életben igényli a program pontosítását. Erre szándékosan leginkább egy nem szimfonikus zenekari példával szeretnék rávilágítani: a „FZ-FZ” koncepció 10 különböző szakmai kategóriát alkalmaz, melyek közül az egyik a „Két hazai rangos koncertteremben történő megjelenés (Müpa, Zeneakadémia)”.

Mély meggyőződésem, hogy a pécsi Kodály Központ mind Magyarországnak, mind az egyetemes zenei életnek a fent említett kategóriába eső hangversenyterme, azaz rangos koncertterem. A kilenc éve működő Kodály Központ valamennyi fellépő zenekarával, előadóművészával, karmesterével, a produkciókról recenziót adó kritikusokkal a házban élve kivétel nélkül találkozom. Egytől egyig valamennyi előadó számára az ezen a színpadon való művészi jelenlét a szakmai évdának egy exkluzív eseménye. Egyaránt igaz ez a zenekari művészekről a világon a legmagasabban jegyzett előadókig. A Kodály Központ stratégiai partnere a Müpa. A Müpában bemutatott külföldi projektek számára a legtermészetesebb a projekt előkészítése során, hogy a Müpa mellett további lehetséges magyarországi helyszíneként a Kodály Központot is megkeressük, mint országosan egyetlen adekvát további lehetőséget. A Kodály Központ kiemelt kormányzati beruházása, nagy

projektje volt az elmúlt évtizednek. Azzal a céllal valósult meg, hogy a fővároson kívül is létezzen rangos hangversenyterem. A működésének kilenc éve alatt az infrastruktúra és annak üzemeltetése, valamint a benne folyó szakmai munka, a Kodály Központhoz kapcsolható lakosságszámhoz viszonyítva azt mutatja, hogy az országban itt a legmagasabb a kultúrafogyasztással élő, zenekedvelő közönség aránya. Mindezek összessége egyértelműen rangossá minősítette ezt a hangversenytermet. Ez a rang több szempontból is tovább erősíthető. Természetesen a művészeti évadát tehetjük rangosabbá és ennek a koncepciónak a döntései ösztönözhetik ezt leginkább azzal, hogy „rangos” koncerthelyszíneként definiálja a mindenkorai kultúrpolitika a Kodály Központot, eszerint támogatja a rezidens zenekar művészeti programját, valamint az ott hangversenyt adó együtteseket.

■ *Kiknek lehetnek nehézségei?*

– Mindannyiunknak nehézségeik vannak. Az államtitkárság által indított program alkalmas lehet arra, hogy szélesítse a szimfonikus zenekarok szakmai portfolióját, ugyanakkor nem vállalkozhat, és nem vállalkozik arra, hogy a hazai szimfonikus zenekarok alapfinanszírozási és strukturális problémáit megoldja. Megoldásra váró anomália az együttesek finanszírozása közötti jelentős különbség, a zenekari művészek átlagbére, de komoly gondokkal nézünk szembe a zenei utánpótlás vonatkozásában is. Úgy látom, hogy előbb okoz problémát a zenekaroknak a magasán kvalifikált fiatal művészek hiánya, mint a közönség vélt érdektelensége: az utóbbi ugyanis minden standard sóhajtozással szemben nem fog, hanem nő, köszönhetően többek között a zenekarok elmúlt évtizedes tudatos közönségépítő, edukációs tevékenységének. Van és lenne miről beszélni tehát, kizárólag a kultúrpolitikai célok elérését szolgáló pénzosztási mechanizmus mellett tényleg szükség van egy igazi komolyzenei stratégiára. (zk)

10 nap alatt 7 koncert – 75. évadát kezdi a MÁV Szimfonikus Zenekar

„A Forrás a zenének – feladat a zenésznek egy elosztási rendszer, amely bizonyos feladatokhoz plusz támogatást rendel.”

**A zenekar nyári fellépéseiről, és az új magyar komolyzenei stratégiáról alkotott véleményéről, meg-
látásairól kérdeztük Lendvai Györgyöt, az együttes igazgatóját.**

■ *Mennyire voltak elfoglaltak a zenekar muzsikusai a nyár folyamán?*

– Régi gyakorlat zenekarunknál, hogy nyáron egyben kiadunk kb. 6 hét szabadságot a muzsikusoknak. Ezt nagyon fontosnak tartom. Egy irodai dolgozó ugyanis egy hét alatt teljesen le tud állni, ki tud kapcsolódni. Ha egy zenésznek 8-10 nap múlva újra játszania kell, akkor ez alatt nem teheti le a hangszerét, formában kell maradnia. Ezen kívül az a tapasztalat, hogy kell ennyi idő a regenerálódáshoz, hiszen év közben nagyon feszített a tempó, sokat dolgozunk. - kezdte a beszélgetést Lendvai György.

Ugyanakkor július közepéig, illetve augusztus 20-tól nagyüzemben dolgoztunk.

Hagyomány nálunk, hogy minden évben június 20-25-e között adunk egy kortárs zenei estét, melynek helyszíne a Magyar Rádió. 4-5 mai zeneszerző darabját adjuk elő, a koncertről hangfelvétel készül. A hallgatóság kifejezetten azokból áll, akik érdeklődnek a kortárs zene iránt. (Itt jegyezném meg, hogy volt olyan kortárs estünk, melyre több, mint 500 néző volt kíváncsi az Olasz Intézetben.)

■ *Mi alapján választja ki a zeneszerzőket?*

– Amikor elindult ez a sorozatunk, Madarász Ivánt kerestem meg – ő segített nekünk a különböző pályázatokban. Mivel 2014 óta a zeneszerzőket összefogó egyesületnek, az Artisjusnak elnöke, úgy gondoltam javasoljon ő mai komponistákat és darabjaikat.

Ebben az évben eltekintettünk a korábbi hagyományoktól, és egy rendhagyó koncertet adtunk. Madarász Iván idén töltötte be 70. életévét, ezért az ő tiszteletére egy szerzői estet adtunk. Nagyon szép koncert volt, az ünnepelt is nagyon meg volt elégedve.

■ *Ezen kívül milyen feladatok vártak még a zenekarra?*

– Egy másik évfordulót is ünnepeltünk a MŰPÁ-ban, ahol napjaink egyik legtöbbet játszott zeneszerzője, a 75 éves Karl Jenkins legismertebb műveiből hallhatott válogatást a közönség. Annak idején mi mutattuk be Arany János: A walesi bárdok című balladájára írott kantátáját, innen ered a kapcsolatunk. Az egész estét betöltő műsorban a szólisták mellett öt kórus is fellépett – a Debreceni Kodály Kórus mellett négy amatőr

énekkar közreműködött. Teltházás koncert volt, a szerző is megtisztelt bennünket jelenlétével, sőt vezényelte is az együtteseket. Szerintem sokan ismerik a zenéjét, csak éppen nem tudják, hogy az ő művét hallják, például a rádióban. Sikerének titka talán a különböző zenei stílusok ízléses és hatásos keverése.

A zenekar minden évben július második péntekén, a Vasutas napon tartja évadzáró koncertjét. Általában három koncertet adunk: egyet a tisztavaton, egyet a kütüntetése átadásán, és ezt követően egy gálaműsort. Erre az alkalomra több száz vasutas, és a kütüntetettek családtagjai utaznak fel vidékről Budapestre, és ezek az emberek sokszor itt hallják életükben először például a Les Préludes-öt vagy a Galántai táncokat, vagy egyáltalán élőben szimfonikus zenekart. Ennek az eseménynek köszönhetően az évek során több tízezer vasutasnak nyújthattunk komolyzenei élményt.

Júliusban még a Vajdahunyad várában zajló fesztiválon közreműködünk két koncert erejéig. Mivel a Vasutas nap mindig azonos időpontra esik, így a zenészeink tudnak tervezni a nyár hátralevő részére.

■ *Mikor kezdődik a következő évad a MÁV zenekarnál?*

– A nyári szünet elteltével minden évben a rákospalotai önkormányzat augusztus 20-i koncertjével kezdünk el ismét dolgozni. Ötödik alkalommal rendeztük meg a finn karmester, Jorma Panula nemzetközi karmesterkurzusát, melynek zárókoncertje a Vigadóban volt

augusztus 26-án. A 89 éves Jorma Panula, pillanatnyilag a világ leghíresebb, „no.1-es” karmester oktatója. A nemzetközi kurzusnak sajnos egyetlen magyar résztvevője sincs, pedig bárki jelentkezhet. Amerikából, Ázsiából, Kínából, Japánból, Dél-Amerikából, Európából – mindenhonnan jönnek pályakezdő karmesterek.

Augusztus 28-án a világhírű sztártenor Plácido Domingo szegedi koncertjén közreműködünk, a Szeged-Csanádi Egyházmegye kulturális, szabadidős és sportközpont avatásán.

Az újpesti és a ferencvárosi önkormányzatnak is adtunk koncertet - Újpesten a Zsinagógában, a Zsidó Nyári Fesztiválhoz kapcsolódóan minden évben játszunk. Ezen kívül a Nemzeti Múzeumban és Bécsben az ottani Zeneakadémián is volt egy-egy koncertünk.

Tehát augusztus 20-tól 10 nap alatt 7 koncertet adott a zenekar.

A felsoroltak közül egyiket sem nevezném évadnyitót koncertnek, ezekkel a hangversenyekkel még a nyári felkéréseinknek tettünk eleget.

■ *Március óta érlelődik a TAO helyett nyújtható új támogatási forma bevezetése. Elmondaná a véleményét erről az új magyar komolyzenei stratégiáról?*

– Már a kérdésből is kitűnik a zavar. Az új támogatási forma, melynek neve „Forrás a zenének – feladat a zenészeknek” egy elosztási rendszer, amely bizonyos feladatokhoz plusz támogatást rendel. Ez nem egy komolyzenei stratégia, annak megszületése még várat magára. Az új programban szerepel néhány elem, amely eddig nem volt azok között a feladatok között, amelyet az előadóművészeti törvény preferált. Ilyen például a rendszerességgel tartandó köztéri koncertek, köztéri nagyszínpadon történő fesztivál koncertek, vagy a templomi hangversenyek. Ez nyilvánvalóan mutatja a támogató preferenciáit, amik adott esetben bekerülhetnek a stratégiába. Tekintettel arra, hogy a kulturális államtitkár februárban minden zenekari igazgatótól javaslatot kért a kidolgozandó stratégiához, majd egy munkabizottságot is létrehozott a javaslatok összegzésére, bízunk abban, hogy előbb-utóbb megszületik az ágazatunkat érintő átfogó stratégia is.

■ *A TAO megszűnése a legtöbb szimfonikus zenekar költségvetését érzékenyen érintette.*

– Vannak olyan zenekarok, amelyeknél pénzügyi nehézséget okozott a TAO támogatás elmaradása. Ugyanakkor az a vezető, aki az alaphérbe beépítette ezt az összeget, szerintem felelőtlenül járt el, hiszen a TAO támogatás elindulásakor tudtuk azt, hogy ehhez az EU engedélyre van szükség, amit időről időre meg kell újítani, azaz van rá esély, hogy megszűnik (legutóbb 2017-ben engedélyezte a folytatást). Mindenesetre az államtitkárság ígérete szerint, ebben az átmeneti évben minden zenekar megkapja minimum azt az összeget, ami az elmúlt három év átlaga volt. (Medvegy Erzsébet)

„Ki fog muzsikálni és kinek, húsz év múlva?”

„A pontrendszer többletfeladatért többlettámogatást ígér, de a többlettámogatáshoz való hozzájutás adott esetben az összeg többszörösének befektetését igényli egy zenekartól.”

Világstárok, fiatal zeneszerzők, popénekesek, rap, jazz, karmesterkurzus – mindez szerepelt a Budafoki Dohnányi Zenekar színes nyári programjában. Ezekről és a nemrég bevezetett új pontrendszerről kérdeztük Hollerung Gábort, a zenekar ügyvezető zeneigazgatóját.

I Mennyire volt „zsúfolt” a nyár a zenekar muzsikusainak?

– Meglehetősen sok, színes programunk volt a nyáron – kezdte a beszélgetést.

Június 5-én, a Zeneakadémián ünnepeltük Madarász Iván 70. születésnapját a szerző életművének három jelentős alkotásával. Június 7-én fiatal zeneszerzők műveit mutattuk be „Kortársak Rossini tükrében” címmel, ezen az estén Tiszai Péter, Ott Rezső, Szentpáli Roland és Magda Dávid egy-egy darabját adtuk elő.

Július 6-án volt egy fergeteges koncertünk a Müpában, ahol a világhírű Take 6 nevű amerikai együttesel léptünk fel. Szintén júliusban tartottuk a Dohnányi Akadémia 10 napos nemzetközi karmesterkurzusát. A több mint 50 jelentkezőből kiválasztott 11 karmester július 21-én a Vigadóban elhangzott gálakoncerten mutatkozhatott be nagyközönség előtt.

Szintén júliusban György Ádám zongoraművésznek volt egy nemzetközi zongorakurzus, a szólistákkal Pomázon adtunk koncertet.

Felléptünk a Zempléni Fesztiválon, ahol 4 koncerten hallhattott minket a közönség, köztük a nyitó hangversenyen és egy ismeretterjesztő koncerten az ott is népszerű Megérthető zene sorozatból. A zenekar tagjaiból alakult kamaraegyüttesek pedig a korábbi évekhez hasonlóan templomokban, faluházakban, borászatokban adtak koncerteket.

Augusztus 24-én a Gödöllői Királyi Kastélyban megrendezett Barokk Randevűn három koncertet adtunk. A hétvége egyik csúcspontja Bach ritkán játszott kantátája, a Phoebus és Pán bemutatása volt szcenírozott előadásban.

A hónap végén, augusztus 29-én a Budafoki Bor- és Pezsgőfesztivál nyitókoncertjét tartottuk, 30-án pedig egy különleges koncerten 30 év popslágereit adta elő a zenekar tagjaiból alakult Big Band – fiatal popénekesek közreműködésével.

I Az előbb felsorolt szabadtéri koncerteknek van már valamilyen kapcsolódásuk a kormány által bevezetésre kerülő

FOTÓ: MONOKI ATTILA

új magyar komolyzenei stratégia pontrendszeréhez?

– Ha őszinte akarok lenni – mi még nem pályáztunk erre az új pontrendszerre. Az említett koncerteknek nincsen kapcsolódásuk a pontrendszerhez, nem is lehet, hiszen ezek a koncertek már több mint egy éve le vannak fixálva, a stratégia szempontrendszerével pedig csak most, júliusban szembesültünk. Mindazonáltal a fenti szabadtéri koncertek nem érnének pontot a rendszerben, mert a szervezők mindenhol belépődíjat szedtek.

A pontrendszert ebben a formájában alkalmatlannak tartjuk a komolyzenei szféra problémáinak megoldá-

sára. Szeretném leszögezni, hogy mélységesen egyetérték azon kultúrpolitikai céllal, hogy a komolyzenét minél több emberhez juttassuk el, ez a pontrendszer azonban nem hoz közelebb a megoldáshoz. A pontrendszer többletfeladatért többlettámogatást ígér, de a többlettámogatáshoz való hozzájutás adott esetben az összeg többszörösének befektetését igényli egy zenekartól. Egy olyan zenekartól, mint a BDZ, melynek a működése sincsen biztosítva – azaz a támogatása a bérek kifizetését sem fedezi –, egyszerűen felelőtlenség lenne olyan többletfeladatot vállalni, melynek nincsen megtérülése. Természetesen azon zenekarok számára, melyek működési és pénzügyi mechanizmusai okán nagyobb szabadsággal rendelkeznek többletfeladatok ellátására (és ezt adott esetben többlettelepítés nélkül), a rendszer átmenetileg kedvező lehet, de hosszútávon az ő problémáikat sem fogja megoldani.

A pontrendszer egyik nagyon vitatható pontja, hogy az elképzelés 1,5 milliárd forintot szán fizetős, „hagyományos” koncertekre, és 3 milliárd forintot ingyenes hangversenyekre.

A Zempléni Fesztiválon – melynek művészeti vezetője vagyok – azt tapasztaltuk, hogy a fizetős rendezvények iránt a korábbi ingyenes hangversenyekhez képest nőtt az érdeklődés, mert a művészetnek akkor van értéke, ha az emberek ezt az értéket manifesztrálódni látják. Az a meglátásom, hogy még a fiatalok sem becsülik azt, amit ingyen kapnak.

Én mindenütt azt hangoztatom, hogy „a kínálat önmagában nem teremt keresletet”. Egy ingyenes koncert önmagában nem gerjeszt igényt a komolyzenei kultúrára, az ismeretterjesztés és a már megszerzett tudásra és élményre való ráismerés azonban igen.

A pontrendszer másik vitatható aspektusa az, hogy néhány zenekar esetében nem alkalmas a TAO kompenzációjára. Mi pl. ebben az évben 400 millió forintos TAO-támogatást fogadhattunk volna be (szemben a 300 milliós állami támogatásunkkal), ezzel a rendszerrel pedig a legjobb esetben is 150 millió forintra számíthatnánk. A pénzosztás szempontrendszere meglehetősen konfúz: egyaránt tartalmaz helyszínekhez, tematikához és korosztályokhoz kapcsolódó szempontokat, a válogatás azonban semelyik szempont esetében sem reprezentatív, és még a szavakban deklarált kultúrpolitikai célok ismeretében sem tűnik koherensnek. Mindemellett hallunk arról is, hogy a támogatás mértéke limitált, és egyáltalán nincsen garancia arra, hogy a pályázott koncertjeinket elfogadják egyáltalán. A koncertjeink jó részére pedig egyetlen szempont szerint sem kaphatnánk támogatást (és ezzel valószínűleg nem vagyunk egyedül). Ugyanakkor minden megszerezhető forint többet befektetést terhelne ránk: Lesz pl. egy 15 koncertből álló sorozatunk, mellyel az a célunk, hogy minden 22. kerületi iskolás el tudjon jutni színvonalas művészi kisugárzású hangversenyre. Erre a pontrendszer szerint 300 ezer forintot kaphatunk koncertenként, holott egy koncert költsége minimum 1 millió körül van. Ezeket a koncerteket még a pontrendszer megszületése előtt a TAO-bevételeink terhére terveztük be.

■ *A fentieket figyelembe véve az új pontrendszer mennyiben fogja befolyásolni a zenekar eddigi műsorpolitikáját?*

– Az idei műsorpolitikánkat már nem tudja befolyásolni. Évi 90-100 koncertet adunk, melyek már legalább egy éve le vannak kötve. Egy júliusban tudomásunkra jutott szempontrendszer alapján lényegében már semmit sem tudunk változtatni rajta, különösen nem visszamenőleg. Nem engedhetjük meg magunknak ingyenes koncertek rendezését, mert jelen pillanatban csak a jegybevételünkre számíthatunk. Ha pedig az államtitkárság úgy dönt, hogy az ingyenes hangversenyeket finanszírozza, azzal nagyon rossz üzenetet közvetít a zenei és művészeti szféra felé.

Az igaz, hogy egyes zenekaroknak nem jelent plusz költséget, ha pl. tízzel több koncertet vállalnak – mivel ez a kötelezően előírt havi 32 szolgálatukba belefér. És azon zenekarok számára, melyek működési költségeit eddig is fedezte az állami támogatás, jónak tűnhet ez a rendszer. De a BDZ, amelynek a TAO megszüntetésével eltűnt az alaptevékenysége és bérköltsége fedezete, ebben a mechanizmusban úgy érzi magát, mint a partra vetett hal.

■ *Szintén az új stratégiához kapcsolódóan kérdezném: az ismétlődő vidéki koncerteket meg tudja majd valósítani?*

– Egy budapesti zenekar számára a magyar zenei élet évtizedes mechanizmusait figyelembe véve a vidéki ismétlődő

koncert fogalma értelmezhetetlen. Persze a Fesztiválzenekarnál régóta bevett szokás, hogy a koncertjeiket megismétlik vidéken is, mivel erről szerződésük van az állammal. Az NFZ alapító okirata is tartalmazza ezt a kötelezettséget. Egy átlagos budapesti zenekar számára azonban ez a kérdés azért is nehéz, mert ha bejelentkeznék X városba – ahol pl. van alkalmas hangversenyhelyszín –, a város vagy a környék profi vagy félprofi zenekara nem biztos, hogy ezt jó néven venné – a nehezen megszerzett közönsége miatt. Más zenekar territóriumába kifejezetten csak az ő meghívásukra szokás elmenni. Erre van is példa, a Pannon Filharmonikusoknál pl. rendszeres vendégek vagyunk.

■ *Sok hírforrásban olvasható, hogy „Megérthető zene” címen John Williams: Harry Potter-szvitjét adják elő a Zeneakadémián. A pontozásos rendszer alapján hova fogja sorolni ezt a koncertet: hazai rangos koncertteremben való részvétel? Esetleg ifjúsági- és gyerekprogram? Vagy mindkettő?*

– A szempontrendszer egyik gyengesége éppen ez. A Harry Potter egy ismeretterjesztő családi koncert. Nevezhetném a rangos hazai koncertteremben felnőtt koncertnek is, de ismeretterjesztő jellege miatt ifjúságinak is. (Hozzáteszem, ez utóbbi nem lenne okos a részemről, hiszen a koncert költségei több millió forintra rúgnak, miközben a pontrendszer ezt kemény 300 ezer forinttal, a rangos koncerttermet pedig 2 millió forinttal dotálná.)

■ *Ön szerint mi lenne a megoldás?*

– Valóban szükség van nemzeti komolyzenei stratégiára, de annak az alapproblémákkal kellene foglalkoznia: ki fog muzikálni és kinek, húsz év múlva? Hogyan lehet javítani a zenei oktatást, nevelni a zenei utánpótlást? Mit tehetünk a közönségnevelésért? Fel kellene térképeznünk a zenekari élet rendkívül sokszínű működési mechanizmusait, és ezekre a kérdésekre rendszerszintű megoldást találni. Csökkenteni kellene a zenekarok finanszírozása közötti, utóbbi években egyre növekvő különbségeket, emellett elodázhatatlan a zenekari szférában dolgozók döntő többségének bérrendezése mind vidék-Budapest, mind Budapest-Budapest viszonylatban. E témakörben a zenekari szövetség júliusban tartott egy közgyűlést, ahol állást foglalt a fenti problémák megoldása mellett, és elutasította a pontrendszer kínálta feltételrendszert. Az ezt követő államtitkári találkozó fenyegető légköre miatt azonban sok zenekarvezető – bár tudják, hogy nem kínál számukra hosszútávú megoldást –, likviditási gondjaik miatt, illetve konfliktuskerülésből visszatáncolt.

Természetesen problémáink megoldásához nem csak pénzre van szükség, hanem kreativitásra is, azaz ki kell lépünk a hétköznapi gyakorlatából, a jól bevált szokásokból, és merni újat létrehozni. Azt érzem a legnagyobb problémának, hogy a magyar zenei élet ellentmondásosságáról nem tudunk értelmesen és világosan beszélni anélkül, hogy ne úgy éreznénk: az egyik zenekar a másik létét vonja kétségbe.

(Medvegy Erzsébet)

„Liszték újra a világ legjobbjai között lesznek!”

Jelentős állami támogatással kezdődik új korszak a kamarazenekarnál

Már tizenkét fős háttér csapatot – amelynek tagjai között videós is akad – irányít Bolyki György, a Liszt Ferenc Kamarazenekar ügyvezető igazgatója, hiszen tudja, ahhoz, hogy ismét a világ legjobbjai közé tartozzon az együttes, a kiváló produkciókon kívül komoly külföldi kapcsolatokra, jelentős médiamunkára is szükség van. A társulat május végi határozattal hatszázmillióس többlettámogatást kapott a kormányzattól, s a cél az, hogy a 60. születésnapjukra elérjék ezt a kitűzött célt. Bolyki György szerint, az ehhez szükséges tudás, energia megvan a zenekarban, s most a biztos anyagi háttérnek köszönhetően van végre mód a nyugodt műhelymunkára.

■ *Az idei évre 670 millióس a büdzsájuk, s a következő három esztendőben is évi 480 millió forintot kapnak. Maradnak Óbudán, vagy keresnek új otthont maguknak?*

– Maradunk, hiszen az Óbudai Társaskör kiváló helyszín a számunkra, s az intézménnyel is nagyon jó a kapcsolatunk. Természetesen megtartjuk az ottani koncertsorozatainkat is. Egyedül az eddig rendelkezésre álló, öt négyzetméteres iroda és kottatár mellé bérlünk egy ötven négyzetméteres helyiséget, hogy normálisan tudjunk dolgozni. Szükség is van egy ekkora irodára, hiszen már tizenkét fős csapatot irányítok, amelynek tagjai között több marketingszakember, sőt videós is akad. Az összetett tudásokra nagy szükségünk lesz, ha majd elindítjuk a YouTube csatornánkat... Ahhoz ugyanis, hogy a világ élvonalába visszakerüljön a Liszt Ferenc Kamarazenekar, lényeges, hogy jelen legyünk mindenütt, a Facebooktól kezdve az Instagramon át a Twitterig. Eddig ezzel senki nem foglalkozott profi módon, hiszen nem volt menedzsment sem, erre sem volt keret... Mindent az alapoktól kell felépíteni, s az együttest – jó értelemben – egy prémium kategóriás termékként kell kezelni. Tudomásul kell vennünk, hogy ma már ilyen világot élünk.

■ *Az év elején beszélgettünk, s akkor két utat látott az együttes előtt. Vagy azt, hogy ha nem nő a támogatásuk, akkor megszűnnek, vagy jelentősen több pénzből új korszakot teremtenek.*

– Már tavaly ősszel, miután a zenekar felkért az ügyvezetői posztra, megkérdeztem a kulturális kormányzattól, egyáltalán érdemes-e egy koncepciót készítenem arról, miként képzelem el az együttes működését. Mivel biztattak, kiszámoltam, mennyi pénzre van a következő években szükség, s ezt a dolgot leadtam. Május végéig vártunk a válaszra. Az egyértelmű volt, hogy ha nem érkezik meg a megfelelő nagyságú állami dotáció, akkor meg kell szüntetni az együttest. Ebben a zénészekkel is egyetértettünk. Rolla Jánosék világmárkát építettek, s nekünk ezt nincs jogunk amortizálni. Csak azért, mert nincsenek megfelelő anyagi körülmények, nem tehetjük tönkre a Liszt Ferenc Kamarazenekar nevét. Szerencsére a kormányzat úgy döntött, hogy amit

közösen kitűztünk, az támogatandó cél. Öröm az is, hogy a többlettámogatást úgy kaptuk meg, hogy ezt az összeget nem valakiktől elvették, hanem pluszban érkezett a zenei területre.

■ *Változtat a zenekar összetételén?*

– Már akkor megmondtam, amikor vállaltam az ügyvezetői megbízatást, hogy sok feladatot vállalok, de senkit sem fogok kirúgni és senkit sem fogok felvenni, mert nem én vagyok a színpadon, nem én viszem a bőrömet a vásárra. Erről döntenek azok, akiknek együtt kell muzsikálniuk.

■ *Ki dönt a művészeti kérdésekről?*

– A Liszt Ferenc Kamarazenekarban most alakult egy olyan új rendszer, amely szerint minden koncertnek más a művészeti vezetője. Így bízom benne, hogy hatalmas pezsgést teremtünk, s temérdek kreatív ötlet születik. Mindenki lehetőséghez jut, s látom, hogy ez komoly energiákat szabadított fel. Az aktuális művészeti vezető állítja össze a koncert programját, a próbarendet, irányítja a gyakorlást. De a koncertmester természetesen mindig ugyanaz, így Tfirst Péter vállán van a hangversenyek levezénylésének a felelőssége, ami óriási flexibilitást és bölcsességet követel tőle.

■ *Már a korábbi beszélgetésünkön is említette, azt vállalta, hogy az együttest visszavezeti a világ élvonalába. Mi mindent tesz ezért?*

– Az állami támogatásnak köszönhetően csökkentettem a koncertszámot, azokat a hangversenyeket, amelyeket csak a megélhetés miatt vállaltunk, elhagytuk. Sajnos, sok ilyen volt a zenekar életében... Neki-kezdhattunk a komoly műhelymunkának, és egy koncertre így ha kell, egy hónapos felkészülési idő is jut. Végre a zenére koncentrálhatnak a muzikusaink, nem azzal vannak elfoglalva, hogy milyen munkákat vállaljanak még el, hogy fenntartsák magukat. Érezhető, hogy pszichésen is felszabadultak az emberek, ez a játékuon is észrevehető. Pedig nem lettek égbeszökök a fizetések, továbbra sem nálunk lehet a legtöbbet keresni, de

annyit már igen, amiből nyugodtan meg lehet élni. Ezért persze nagyon sokat dolgozunk mindannyian, erről pedig már a közönség is meggyőződhet a szeptember végi, Vigadóban adott hangversenyen, amelyen Balázs János muzsikál velünk egy gyönyörű Mozart-esten.

■ *Tavasszal azt mondta, az első harminc másodpercet kell figyelni a hangversenyükön. Most mire koncentrálnon a publikum?*

– Annyit dolgozunk, hogy nyugodtan ki merem jelenteni: a koncert teljes egésze élmény lesz a zeneszerető közönségnek. Azért választottunk Mozart-programot, hogy megmutassuk, annak ellenére, hogy a darabjai kezdenek kikopni a műsorrendből mert sokan elcsépeltek, unalmasnak tartják, igenis érdemes fellépni ezekkel a kompozíciókkal. Mert csak akkor ilyen elavult hatású, ha szokványosan játsszák... A mi Mozart-előadásunkból biztos, hogy új impulzusokat kap a publikum. Annyira biztosak vagyunk benne, hogy ez egy nagyon jó hangverseny lesz, hogy rögzítjük is, DVD-felvétel születik az estről. Nagyon fontos, hogy a mai színvonalunkat tükröző felvételek készüljenek, hiszen jelenleg nincs ilyen anyagunk. Lényeges volna, hogy a kamarazenekari repertoár emblematis darabjait rögzítsük, hogy akadjanak felvételeink, amelyekkel megjelenhetünk a YouTube-on, a Spotify-on. Ezzel a Mozart-összeállítással is meg akarjuk mutatni, van annyi szakmai tudás, annyi erő a zenekarban, hogy világszínvonalú produkciókat hívjon életre.

■ *Változott a szezonterv a korábbiakhoz képest?*

– Több zeneakadémiai hangversenyt adunk, s emeltük a jegyárainkat is, így most már az élvonal kategóriájába tartozunk. De úgy vélem, olyan produkciókat adunk, amik megérik ezt az árat. Az elmúlt tizenöt évben nem volt rá forrásunk, hogy kiemelkedő vendégművészeket hívjunk... Még nem volt meg az állami támogatásunk,

de én annyira bíztam abban, hogy megkapjuk a kért összeget, hogy a bérleti sorozatba betettem egy Martha Argerich-csel közös koncertet. Kiemelt áron kínáltuk, de mostanra már el is fogyott rá minden jegy. Nagyon elkeserítő volt egyébként, hogy a zenekar évek óta turnézik a zongoraművésznővel, mégsem akadt rá forrás, hogy a magyar közönség is meghallgathassa a közös produkciójukat... Decemberben végre már ez is teljesül, s ideális helyszín hozzá a Zeneakadémia. Emellett a Müpában, a Vigadóban is szerepelünk, Óbudán pedig még a közönségneveléssel is foglalkozunk, hiszen a fiatalokat nekünk is el kell érniük, ki kell vegyük a részünket ebből a feladatból. Szeretjük a Simon Izabellával adott gyerekprogramokat, amelyeken a kicsik közül alkalmanként kb. százan vesznek részt, s találkoznak a zenével...

■ *Hogy állnak a külföldi vendégszereplések? Felvette a jelentős irodákkal a kapcsolatot?*

– Megszakítottam, szinte mindenkivel. Az összes korábbi partnerünkkel elbeszélgettem, és nyilvánvalóvá tettem, hogy más szinten kezdünk építkezni. Hiszen most már olyan produkciót nyújtunk, hogy nagyobbak az ambícióink. Új szálakat építetek szerte a világon. Mindenkitől úgy váltam el, hogyha már lesz kézbe adható anyagunk, akkor megkérdezem, ki és hogyan tudja értékesíteni a produkciót, kinek van hozzá meg az erőforrása, a hite, a lelkesedése. Akkor hamar kiderül, kikkel érdemes összeállni. Európa nagyon fontos, s most Ázsia jelenti azt a terepet, amit egykor Amerika. Hatalmas piac, szinte nem is lehet megtölteni, óriási az igény a jó előadásokra. Azt kell hát mindenütt tudatosítanunk, hogy tényleg más szintre kerültünk, mint az utóbbi években. Idén azért is kapott kiemelt támogatást a zenekar, hogy végre tudjunk hangszereket vásárolni, a fiatal muzsikuszaink zöme ugyanis azzal lép fel, amin még a Zeneakadémián tanult. A Liszt Ferenc Kamarazenekar eddig sosem kapott pénzt hangszerekre. Most végre tudunk hat-nyolc kiváló instrumentumot venni, ami méltó ahhoz a hangképhez, amit a társulatunktól elvárhat a publikum. Mindez megjelenik majd a hangzásban, ahogy az is, hogy jut idő a próbákra. Korábban megessett, hogy egy hétig azért nem tudott az együttes gyakorolni, mert mindenki kénytelen volt hahagyni valahol... Egy kamaraegyüttesnél pedig csak akkor születik meg a szép, egyedi hang, ha folyamatos a közös munka.

■ *Új repertoáron is gondolkodnak?*

– Nem zárkózunk el semmitől, de egyelőre annyi csak az újítás, hogy egy Eötvös-műnek szeretnénk előadni a kamarazenekarra írt változatát. Úgy vélem, nagyon illik az együttesünkhöz az a zeneiség, amit ő képvisel.

■ *Említette, hogy oda akarja eljuttatni a Liszt Kamarazenekart, ahol egykor volt, a világ tetejére. Ma azonban már nincsenek olyan sztárok, mint akár húsz évvel ezelőtt...*

– Ez tény, de a koncertközönség ma is kíváncsi, és a promóterek abból élnek, hogy a publikumnak olyat kínálnak, amit látni-hallani szeretne. Ők is kényszerhelyzetben vannak, azt kell adniuk, amire van kereslet. Magam is átéltem ezt, hiszen volt olyan időszak, amikor a Bolyki Brothersszal az a cappella jazz trónján ültünk, s a legjobb fesztiválok egyszerűen nem tehették meg, hogy nem hívnak meg minket... Mindig kellene a nagyon jó produkciók! A közönség egyre jobban megfogalmazza a szubjektív igényeit, s ezeknek meg is kell felelni. Ezért is vallom, hogy minden koncert fontos, hiszen az egyik hozza a másikat. Persze, olyan vilááguralomra nem lehet törni, mint Rollák idejében, de arra azért törekedhetünk, hogy az ilyen előadásokat kedvelők a világ legjobb három produkciója között emlegethessék a Liszt Ferenc Kamarazenekar fellépéseit. Azt kell elérnünk, hogy az egész világ kíváncsi legyen a zenekarunkra. A hatvan-éves születésnapunkra ide kell eljutnunk.

■ Hogyan fogadta a zenei közeg ezt a korszakváltást, a kiemelt támogatást?

– Bár akadtak ellenséges hangok is, sokan szurkolnak nekünk, számos muzsikustól kaptunk, kapunk biztatást. Jók azok a beszélgetések, amelyekből egészséges versenyszellem árad. Úgy vélem, mindezzel a közönség jár jól. Nekünk pedig ezért a támogatásért élményt kell nyújtaniunk, olyan színvonalút, hogy mindenki azt érezze, ha nem jön el egy estünkre, olyanról marad le, amit sehol máshol nem kaphat meg... Az eddigi, együttessel töltött hónapok, s a megfelelő büdzsé megszerzését követően pedig már mondhatom, biztos vagyok benne, Liszték újra a világ legjobbjai között lesznek! A művekben minden benne van, amire szükségünk lehet, csak kitartó gyakorlással elő kell bányászni, s én ebben, a folyamatos, kemény munkában hiszek.

R. Zs.

Fókuszban a Miskolci Szimfonikus Zenekar

A Bartók Plusz Operafesztivál 2019-es évi gazdag kínálatából ezen újság hasábjain meg se próbálók összefoglalást írni. Reménytelen vállalkozásnak bizonyulna még a szemezgetés is. Állításom alátámasztásul a számok magukért beszélnek: tíz nap leforgása alatt 97 program, 62 társulat és együttes, 229 alkotó, fellépő. Főszerkesztői szándékot követve, most essék inkább szó kifejezetten azon együttesről, mely a kezdetektől alappillérét adja, állandó közreműködője a nemzetközi híré fesztiválnak. Ez pedig nem más, mint az idén 55. születésnapját ünneplő Miskolci Szimfonikus Zenekar. Éveken keresztül általuk csendültek fel Bartók Béla színpadi művei, előfordult, hogy mindhárom egy este alatt. Minden évben több fesztivál előadást vállalnak. Idén a Nora versenygyőztes opera ősbemutatójával és még két másik koncerttel járultak hozzá a fesztivál sikeréhez. Haladjunk sorjában!

Június 17-én délelőtt a Kamaraszínházban rendhagyó nyilvános főpróbát tartottak. **Kesselyák Gergely** nem csupán karmesterként, hanem moderátorként is jeleskedett. Közvetlen stílusban köszöntötte a közönséget, majd bemutatta, miként áll össze egyetlen próbával egy mű aznap estére úgy, hogy a különböző előadók akkor és ott, a színpadon találkoznak először. Majd Liszt Ferenc Magyar fantáziáját a hallgatóság előtt „gyúrták össze”. **Balázs János** Kossuth-díjas zongoraművészt a Miskolci Szimfonikus Zenekar és **Sárközy Lajos** Junior Prima díjas hegedűművész, valamint **zenekara** kísérte. A kottapapírra vetett hangokon túl egy kis improvizatív rész is be lett „csempészve” a produkcióba, mely főként a szimfonikus zenekar és a népi zenekar, valamint a zongora sajátos hangszíneit aknázták ki. Az ötlet működőképesnek bizonyult, talán Lisztnek is tetszett volna...

A főpróbát egy pódiumbeszélgetés követte, „A Cziffra és a Szimfónia Alapítvány találkozása” címmel. A színpadon **Kupper András** a Szimfónia közösségi zenei program kuratóriumi elnöke foglalt helyet, aki a venezuelai módszer hazai megvalósításáról, a mindennapos

zenetanulás, zenekari játék, közös alkotás jelentőségéről beszélt. Lehetőséget adnak szegénységben élő, nehéz sorsú gyerekek, fiatalok kiemelkedésére. Az alapítványt 2012-ben hozta létre Oravecz György zongoraművész. Ma már 19 helyen 1500 gyerekkel foglalkoznak zenetanárok. Rövid bemutatkozó koncertet kaptunk négy ifjú zenészpálántától, akik négy éve tanulnak hangszereken játszani a program keretein belül. Felkészítő tanáruk, **Váradi Zoltán**, a Miskolci Nemzeti Színház koncertmestere beszámolt arról, miben más az alapítványi képzés, mint a hagyományos zeneiskolai. Az együtt zenélés élménye, a siker felemelő érzése, alkalmazkodás, rendszeresség mind-mind velejárói a hangszertanulásnak, mely minden téren jótékonyan hat a résztvevő gyerekekre. Ezt igazolta a fellépő tanulók koncentrált, boldog zenélése. A zene lehet talán az a fogódzó, mely a hátrányos helyzetű roma gyerekeknek esélyt adhat, új utakat mutathat nekik. Munkára, kitartásra ösztönzi őket. Balázs János és Sárközy Lajos nem csupán játékkal adtak példát, hanem elmesélték, milyen sok gyakorlással jár a művek megtanulása, kidolgozása, de mekkora

FOTÓ: GÁLOS MIHÁLY SAMU

Kesselyák Gergely, Sárközy Lajos és Balázs János a főpróbán

öröm a végeredmény. Balázs János elmesélte, hogy csellóművész nagyapja még kávéházakban muzsikált, egykor együtt zenélt Cziffra Györggyel. Az ő lemezeit hallgatta gyerekkorában, azon nőtt fel. Innen a kötődése, és nem véletlenül lett a Cziffra Központ művészeti vezetője. Az összművészeti intézmény roma és nem roma fiatal magyar tehetségeknek kínál lehetőséget, közösségi teret a hazai kulturális értékek tanulmányozására, megőrzésére, egyéni tudásuk bővítésére. Életpályamodell is felrajzol: „Kávéháztól a Carnegie Hallig” Cziffra nyomdokain. A létesítményhez jelenleg együttműködő társakat keresnek, kapcsolatokat szeretnének kiépíteni országszerte. A Sárközy dinasztia ifjú hegedűvirtuóza – a kihalófélben lévő kávéházi cigányzene kapcsán – megjegyezte, „az utolsó pillanatokban vagyunk.” Majd feltette a kérdést: mit énekelnénk ma, ha annak idején Kodály Zoltán, Bartók Béla, Vargyas Lajos nem fogott volna bele a népzene gyűjtésbe? A beszélgetés moderátora Bösze Ádám volt. Kérdések és válaszok, tervek és tények, ötletek és tenni akarás váltogatták egymást a színpad és nézőtér között. A Bartók Plusz fesztivál igazgatója leszögezte: évek óta most először látta megvalósulni az igazi együttgondolkodást, párbeszédet ezen a fórumon.

Június 17-én este a Szent István téri nagyszínpadon Balázs János, Sárközy Lajos és zenekara játszott hatalmas tömeg előtt. Ennek zárását jelentette Liszt Magyar fantáziája a Miskolci Szimfonikus Zenekar közreműködésével, Kesselyák Gergely tüzes, temperamentumos vezetésével. A közönség festői környezetben, Miskolc „zöldövezetű” belvárosában, az Avasi templom harangbúgása közepette élvezhette az eseményt. Kezdetben a tűző nap, később a kottákat fel-felkapó szél okozott némi nehézséget, melyet napszemüveggel, sildes sapkával és csipesszel lehetett orvosolni. A fesztiválszervezők 2019-ben is izgulhattak az időjárás szeszélyes fordulatai miatt. Előfordult akkora vihar, hogy már-már „evakuálni” kellett az embereket, ha ott rekedtek valahol a városban. Elmaradt emiatt szabadtéri rendezvény, de

volt, hogy a közönséget is „feltelepítették” a színpadra, mondván sok jó ember kis helyen is elfér. Szerencsére az Ezrek operáját Pietro Mascagni Parasztecsületét nem mosta el az eső. A helyszín telitalálatnak bizonyult a miskolci Kálvária-domb szakrális közegében. Az ingyenes kísérőrendezvények ebben az évben is színes, nívós palettát mutattak, hála az ezekért felelős szervezőnek, **Seres Ildikó** színművésznőnek.

A fenti fejezetben említett két kezdeményezés, edukációs program éppúgy megtalálta a maga misszióját, mint a Bartók Plusz Operafesztivál, melynek egyik fő célkitűzése kortárs zeneszerzők ösztönzése új népopera írására. „A jövő kulcsa” Operairó Verseny 2018-as győztes pályaműve, **Albin Fries Nora** című háromfelvonásos, mely a Miskolci Szimfonikus Zenekar közreműködésével került bemutatásra. Az osztrák szerző felvállalt művészi hitvallása: „innováció helyett inspiráció”. Szerinte a modern zenének a tonalitás és az élvezhetőség határain belül kellene mozognia. A Nora késő romantikus stílusú és nyelvezetű, mely munkássága központi darabja. A Bécsi Állami Operaház korrepetitora nagyon rövid idő alatt írta terjedelmes művét, transz közeli állapotban. Majd elküldte a világ számos operaházának és többnyire válasza sem méltatták. Valószínűsíthető, hogy azért nem merték eddig sehol sem bemutatni, mert nem illeszkedik a mai atonális–intellektuális trendbe. Nála a zene elsődleges jelentőségű, akár CD-ről is hallgatható színpadkép nélkül. Éppen ezért nagy bátorságnak tartja a Bartók Plusz kezdeményezését az új útkeresések támogatásával. Amikor tudatosan, az 1910-ben játszódó érzelmes történet mellett döntött, saját bevallása szerint „művészi öngyilkosságot” követett el. Legalábbis úgy tűnt hosszú időn át, amíg a Bartók Plusz zsűrije bemutatásra érdemesnek találta és saját produkcióként a fesztivál műsorára tűzte a Norát.

A történet egyszerű, kevés cselekményű, mégis drámai. Arthur Sonnenfels szívbeteg zeneszerző, aki egész életében a szerelem érzését próbálja zenében kifejezni. Egyetlen ifjúkori szerelmével, Norával rövid ideig tar-

tott boldog időszaka, majd szétváltak útjaik. Húsz év elteltével találkozik Desirée-vel, aki azt a medalliont hordja a nyakában, amit Arthur adott Norának. Ráadásul a lány nagyon hasonlít elhunyt anyjára, Norára. A zeneszerző szívinfarktust kap a felismeréstől. Nem tudott a gyermekéről, viszont szívében a feltétlen apai szeretet előhozza a szerelem melódiáját, amit annyira keresett. Mire lekottázná a megtalált szerelmi témát, meghal, megszakad a szíve.

Albin Fries szem előtt tartotta az előadhatóságot. Ez a zenekari anyag szempontjából valóban sikerült. **Cser Ádám** karmester a tőle megszokott precizitással, maximalisan kihasználva a rendelkezésre álló időt, remekül összerakta a szerteágazó, néha burjánzó posztromantikus hangzást. A grandiózus zenekari apparátus nem fért el a Miskolci Nemzeti Színház zenekari árkában. Több hangszercsoport az alagsorba és páholyba kényszerült. Televízió keresztlátást kapták a karmesteri instrukciókat. Nem tisztem kritikát írni, mégis hadd vessek papírra pár személyes észrevételt. A címszereplő Nora és egyben Desirée szerepét éneklő **Sylvia Olszynska** nevét mindenképpen meg kell említenem. A Marton Éva Énekversenyt megnyerő lengyel szoprán énekelni valója a műben nagyon nehéz, tele magas állásokkal és hosszú színpadi jelenetekkel, mely komoly énektechnikát és fizikai rátermettséget egyaránt igényel. A próbák során sem kímélte hangját, sosem markírozott. Végig figyelmeztetett, de intenzíven és átéléssel énekelt. A fiatal Arthur szerepét **Valentina Pluzsnyikova** ukrán fiatal mezzoszoprán alakította nadrágszerepben. A magas színvonalú nemzetközi gárda minden szereplője kimagaslóan teljesített, már az első próbára maximális szereptudással érkeztek.

Anger Ferenc rendezése kiválóan illeszkedett a történethez. A helyszíneket szürkén, kicsit régies hatást keltve „festette le” korabeli díszletekkel, kiaknázva a forgószínpad adta lehetőségeket. Éneklés közben gyakran a belső képek kivetítésére szolgáltak az egyhangú, mozdulatlan falak, valóban emlékképeket, néha egy szempárt megjelenítve. Nagyon szolidan vitte végig a cselekményt. Az apróbb epizódok, jelenetek között szinte csak állóképesszerű lelki vívódások voltak a zenében, így a színpadon is. Teljes összhangot érezhetett a néző a rendezői akarat – mint a ZENE vizuális megvalósítója –, és a díszlet, jelmezek között. Utóbbiért dicséret illeti **Zöldy Z. Gergelyt**. A nagy szürkéségből, feketeségből minden apró színnek jelentősége lett. Így jobban értelmet nyert és kiemelkedett a fiatalkori pink, mely nyilván utalás lehetett a szerelem rózsaszín kódéjára.

Hosszasan tudnék mesélni az operáról, de ugorjunk egy nagyot!

2019 június 20-án, csütörtökön a harmadik felvonást követően legördült a függöny. A közönség reakciója pedig várakozáson felülinek nevezhető. Negyed óras, szünni nem akaró ováció fogadta Albin Fries Noráját. A nagyjérdeműnek tehát tetszett. Van remény! Fogalmaz-

ták meg a színpalak mögötti pezsgős koccintáson azok, akik hittek ebben a műben. Visszaigazolást nyertek. Mindenki örült és ünnepelt. Cser Ádám boldogan nosztalgizált Anger Ferencel a húsz évvel ezelőtti kórusos múltjukon. Kesselyák Gergely fesztiváligazgató elégedettségét fejezte ki a mű fogadtatásával kapcsolatban. Végre olyan darabot sikerült kiválasztaniuk, amely igazán betöltheti egy népopera szerepét. Hogy azzá válik-e, hogyan fogadja a szakma és a kritikusok, arról lehet esztétikai vitákat tartani a jövőben – mondta. Az biztos, hogy az emberi viszonyok ábrázolásának helye van ma is az operaszínpadon. A zeneszerzőnek annyi gyötrelmes, visszautasításokkal teli próbálkozás vagy éppen a közöny után nehéz lehetett feldolgozni a bemutató frenetikus sikerét, mert nem jelent meg a köszöntésen. Valószínűleg visszavonult szállodai szobájába és csendben, magában ünnepelt. Megtehetette, így is lehet...

A **Miskolci Szimfonikus Zenekar** még ki sem heverte az ősbemutató mámorát, amikor 23-án, vasárnap három kiváló tenoristát kísérhetett a Nagyszínházban, ezúttal az árok helyett a színpadon. Az operafesztivál gálája mindig reprezentatív esemény Miskolcon. Telt ház és pompa, virágköltemények, szép ruhák és jó hangulat jellemzi. Ismert, népszerű áriákhoz szokott a közönség, ám most valami más is vegyült közé. **Girolamo Deraco** kortárs szerző a fesztivál felkérésére átvezetők komponált az egyes áriákat bevezetendő már-már „elcsépelet” operanyitányok helyett. Mindenesetre a zenekar hőiesen helytállt ezekben a modern darabokban is, **Antal Mátyás** karmester, a Miskolci Szimfonikus Zenekar művészeti vezetőjének magabiztos irányításával. **Mihail Mihajlov** bolgár tenor, **Horváth István** a Magyar Állami Operaház szólistája és **Galeano Salas** mexikói-amerikai fiatal tenor (a III. Marton Éva Nemzetközi Énekverseny fődíjasa és közönségdíjasa) külön-külön és együtt is megörvendeztették csodás hangjukkal a publikumot. Három fantasztikusan éneklő, különböző hangszínnű, noha azonos hangfajú művész örömkoncertjének voltunk részesei. Nem okozott problémát hallani és kísérni őket, mert mindegyik olyan hangerővel bír, mintha lenyeltek volna egy hangszórót.

Hagyomány a fesztivál zárógáláján, hogy Kesselyák Gergely összegzi az eltelt tíz napot és beszél a tervekről. Idén egy bejelentéssel kezdte. 2019-ben Miskolc város közgyűlése Pro Urbe díjjal ismerte el a Bartók Plusz Operafesztivál szervezőstábjának munkáját. Ezen kívül a 2020-as évre különleges programokat ígért a fesztivál-igazgató. Nagy taps.

A Miskolci Szimfonikus Zenekar 2018-19-es jubileumi évada ezzel majdnem lezárult. Az operafesztivált követően még promenád hangversenyeket és egy Mesefilmfónia elnevezésű nagyszabású családi szuperkoncertet adtak a nyári vakáció kitörése előtt. Jövőre pedig izgalmas és színes műsorkínálattal várják az igényes ZENE szerelmeseit, és azokat, akik még(!) nem azok. A kíváncsiaknak a jelszó: www.mso.hu

Zsekov Éva Mónika

Értékteremtő hagyomány és ifjúságnevelés Zuglóban

A Zuglói Filharmónia művészeti vezetőjével, Záborszky Kálmánnal beszélgettünk a komolyzenei szektort foglalkoztató aktuális kérdésekről, a zenekar életéről, az előző és a következő szezonokról.

■ Mi a véleménye a nyáron körvonalazódott, tao-rendszert felváltó pontrendszerről?

– A nyáron megfogalmazott javaslat egy új pályázati rendszert kínál a zenekaroknak, amelyet minden együttes saját programjainak megfelelően tud hangversenyekkel feltölteni. A rendszer jól meghatározza az egyes hangversenyek pontértékét, illetve az azokhoz rendelt

forrásokat. A zenekaroknak saját műsorstruktúrájuk szerint lehetősége van a „piramis” különböző szintjein hangversenyeket vállalni. Mivel minden együttes rendelkezik egyedi sajátosságokkal, ennek megfelelően a zenekarok saját szempontrendszerük alapján tudnak pályázni.

■ Általánosságban kérdezem, mi az a zenekart érintő intézkedés, változás, amit pozitívumként ítél meg?

– A jelenlegi államtitkárság konstruktívan fogad ifjúságnevelő, közösségépítő kezdeményezéseket. Bízom abban, hogy a Zuglói Filharmónia programstruktúrájának meghatározó sorozata, a *Felfedezőúton* ifjúsági sorozat új közönség számára válik elérhetővé, amennyiben az eddigi forrásokhoz újabb kormányzati forrást rendelnek. Ez elérhetővé tenné, hogy évente egyszer a Zugló határán kívül tanuló iskolások is szervezeten vegyenek részt színvonalas összművészeti programon.

A kormány részéről érezhető, hogy kiemelten fontosnak tartja az ifjúság zenei oktatását. Nagyon örülök ennek a szemléletnek, mert a gyerekek és a fiatalok kulturális nevelését egész pályafutásom során személyes missziómnak tekintettem. A Zuglói Filharmónia elérte, hogy Zuglóban – egyetlen kerületként a fővárosban – minden nagycsoportos óvoda, általános iskolás és gimnazista diák legalább évi egy alkalommal magas színvonalú, klasszikus zenei ifjúsági előadáson vesz részt.

Vashegyi György vezényelte Haydn Teremtés című művét

Thomas Herzog

Horváth Péter

Makovecz Pál

■ *Hogyan indult el a sorozat?*

– A Zuglói Filharmónia 1998 óta *Pastorale* címmel nagy sikerrel állít össze hangversenysorozatokat kisgyermekes családok számára. Ez a program adta az ötletet 2011-ben a Felfedezőúton sorozat megvalósításához. Iskoláskorú tanulókat, kicsiket és nagyokat célzottan komolyzenei programokkal igyekeztünk megszólítani, számukra élvezhető, befogadható módon. A sorozat kidolgozott koncepciójával megkerestem az akkori zuglói polgármestert, Papcsák Ferencet, aki fontosnak tartotta, hogy a kerületben élő diákok általános műveltségét emelje, és szándékában állt, hogy érdeklődésüket felkeltse a komolyzene, a tánc és egyéb társművészetek iránt. Az új ifjúsági hangversenyek megvalósításához megemelte együttesünk akkori költségvetését.

Különösen szomorúan tapasztaltam a tavalyi évben, hogy a kerület jelenlegi vezetése más prioritásokban gondolkodik, és veszni hagy egy értékes ifjúságnevelő koncepciót. A kerület részéről megváltozott finanszírozási struktúra, az elvont források miatt a Zuglói Filharmónia nagyon nehéz másfél évet tudhat maga mögött.

■ *A pénzügyi nehézségek ellenére komoly értékteremtő munkát végez a Zuglói Filharmónia. Művészeti vezetőként mely előadásokra emlékszik a legszívesebben?*

– Nehézségeink ellenére művészetiileg rendkívül sikeres és színes évadot zártunk. Gaudeamus bérletsorozatunk egyik emlékezetes hangversenye volt, amikor a Zeneakadémián Haydn Teremtés című művét mutattuk be. Az előadást *Vashegyi György* vezényelte, a *Purcell* Kórus közreműködésével. Hihetetlen, hogy mennyire kidolgozott, szakmailag hiteles és sokszínű előadást hallhatott közönségünk. A hangversenyt szakmai szempontból a zenekar számára is mérföldkőnek tartom.

Személyes érintettségem okán, természetesen édesapám, *Záborszky József* születésének 100. évfordulójára rendezett hangversenyünket is a különleges előadások közé sorolom. Nagyon meghatározó este volt, méltó, szeretettel teli megemlékezés zenekarunk alapítójára.

Felejthetetlen marad az elmúlt évadból *Dobszay Péter* közreműködése. A fiatal dirigens, a Maestro Solti Nemzetközi Karmesterverseny közönségdíjasa vezényelte zenekarunkat. Ifjú kora ellenére remekül szót értett a zenészeinkkel, rendkívül éretten vezette együttesünket. A próbák kellemes légkörben, következetes és átgondolt munkával teltek. Persze váratlan események mindig adódhatnak, az történt, hogy szerződött szólóistánk az előadás előtt megbetegedett, le kellett mondania fellépését. *Baráti Kristóf*hoz fordultam segítségért, aki szívesen vállalta a „helyettesítést”, és bravúrosan játszotta el Bartók 2. hegedűversenyét. Ültem a főpróbán és elképedve hallgattam... Bár régóta vagyok a pályán, ilyen könnyed, minden erőfeszítéstől mentes precizitást és virtuóz előadásmódot ritkán hallottam és láttam. Világklasszis!

Szívesen idézem fel Stephanus hangversenysorozatunk első előadását. A Müpában *Berecz Mihály* ifjú zongoraművész adta elő Csajkovszkij b-moll zongora-versenyét. Mindenki átérezhette fantasztikus tehetségét, életében először játszotta a művet, virtuóz zenei-séggel. Szólóját pontos, finom, ihletett játékkal kísérte a zenekar. *Berecz Mihály* nálunk, a Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskolában kezdte zenei tanulmányait, 2017 óta pedig Londonban, a Királyi Zeneakadémián tanul.

Bérletsorozatunk következő meghatározó hangversenye Bartók Kékszakállúja volt, *Ménési Gergely* vezényletével. Az opera természetes drámai vonalát fe-

Jurij Szimonov

szült figyelemmel, mély átérzéssel hallgatta közönségünk. A mű végén tartalmas csöndet élhattunk át valamennyien, kb. 20-25 másodpercig senki nem kezdett el tapsolni.

Az elmúlt évad legnagyobb színpadi apparátusát felvonultató produkció Mahler 8. szimfóniájának előadása volt. *Antal Mátyás* tapasztaltan, szeretettel fogta össze a közreműködő zenészeket, a nagylétszámú kórust és a szólistákat. Érezni lehetett, hogy a muzsikások mennyire tisztelik a karmestert, munkájának köszönhetően lélekemelő zenei élményt nyújtottak közönségünknek. A Szent István Király Oratóriumkórusnak hatalmas kihívás volt, megfelelni a karnagynak és együttműködni a Nemzeti Énekkarral, mégis szívből énekeltek, helyálltak

Persányi Zsófia

a produkcióban. Évtizedek óta vezetem az Oratóriumkórus munkáját, ezért a telt ház előtt bemutatott hangversenyen átélt sikerüknek őszintén örülök.

A Vigadóban rendezett koncertjeink közül Weiner Leó Toldija örökre különleges élmény marad. A zenekar számára ez nagyon nehéz mű, a felkészülés alázatot, szorgalmat, sok gyakorlást követel a muzsikusoktól, hogy a színpadon a darab a szerző szándékának megfelelően, tökéletes zeneiséggel szólalhasson meg. A szimfonikus költeményt a következő évadban a Zeneakadémián is szeretnénk előadni.

■ *A szép összefoglaló után meséljen egy kicsit a következő, 2019/2020-as évadáról!*

– A 2019/2020-as Stephanus hangversenysorozat impozáns programokat kínál. Verdi és Wagner operarészekkel kezdünk. Decemberben *Thomas Herzog* svájci karmester dirigálja adventi műsorunkat. Februárban *Makovecz Pál* irányításával a Szent István Király Szakgimnázium Fúvószenekara különleges zenei remekművekkel várja közönségünket. Elhangzik többek között De Meij: V. Szimfónia – „Visszatérés Középföldre” című műve. Különösen büszke vagyok arra, hogy *Jurij Szimonov* orosz karmester elfogadta meghívásunkat, és márciusban ő vezényli majd záróhangversenyünket a Műpában.

Gaudeamus sorozatunkat ismét a Zeneakadémián mutatjuk be. Márciusi Haydn, Mozart műsorunkat Vashegyi György dirigálja. Nagyon fontosnak tartom a fiatal tehetségek zenei pályára segítségét, ezért ezen a koncerten lehetőséget kap *Persányi Zsófia* zongorista, aki szintén növendékünk volt, jelenleg pedig a Zeneakadémia hallgatója.

Különleges eseményre készülünk 2020. május 16-án. A második világháború óta először fog elhangzani itt-hon Dohnányi Hitvallás című műve, melynek szövegét Papp-Váry Elemérné imának és tiltakozásnak szánta az 1. világháborút lezáró versailles-i békeszerződést követő nemzeti megrendülés után. A versből Dohnányi, az általa kiválasztott hét strófából tenorszólóra, kórusra és zongorára megálmodott művet komponált, melyet 1920. december 27-én adtak elő a Zeneakadémián, óriási sikert aratva.

Utolsóként említeném, hogy különleges ősbemutatóra készülünk a Vigadóban. *Zarándy Ákos* fiatal zeneszerző Rákóczi-concertóját adjuk majd elő, amit tárogatóra és zenekarra írt a Zuglói Filharmónia felkérésére. A címmel a 2019-es II. Rákóczi Ferenc-emlékévé és Rákóczi erdélyi fejedelemmé történő megválasztásának 315. évfordulója előtt tiszteleg. A szólista *Horváth Péter* lesz, aki a Zuglói Filharmónia klarinétművésze, és aki nem mellékesen tárogatózni is remekül tud. Egyébként azért gondoltam a tárogatóra, mert Rákóczi korában harci hangszer volt. Technikailag nagyon nehéz a darab, de a koncertre látogatóknak különleges élményben lesz részük!

Hörömpöli Anna

Zenekar, énekkar után következhet a koncertterem is

Folyamatosan fejlődik a székesfehérvári zenei élet

Az Alba Regia Szimfonikus Zenekar újkori története 2015 januárjában kezdődött, amikor ismét státuszossá váltak a muzsikuskok. Az együttes évről-évre több koncertet ad, már nemcsak idehaza, hanem külföldön is, a publikumuk egyre nő, s idén újabb 15 és fél státusszal gazdagodtak. A zenekar mellett idén kórus is született, Ars Oratoria néven. Az együttes igazgatója, Major István arról is örömmel számolt be, hogy már folynak az egyeztetések egy koncertteremről. Az Alba Regia a minősítési kérelmét szintén beadta, és abban is bíznak, hogy jövőre már a központi költségvetésből ugyancsak támogatáshoz jutnak. A társulathoz a következő szezonban – akár csak a korábbi években – neves vendégművészek érkeznek, és újra olyan helyszíneken szerepelhetnek, mint a lipcsei Gewandhaus vagy a Berlini Filharmónia nagyterme.

I Öt esztendő alatt komoly eredményeket értek el, hiszen ma már 43 és fél státusszal rendelkeznek. Jövőre számítanak újabbakra is?

– Mindenképpen, hiszen a terveinkhez szükség van még több zenészre. Természetesen a mostani bővítésnek is örülünk, már nagyon elfáradtak a muzsikusaink. Rengeteg a fellépésünk, tavaly összesen 127 koncertet adtunk, s mindezt félstátusú tagokkal. A zenekari munkánk mellett sokan tanítanak, más zenekarokban játszanak, vagy szabadúszóként muzsikálnak, emellett nem volt könnyű az itt elvárt magas minőséget is teljesíteni. Ezért is örülök, hogy a fél státuszokból sokat most sikerült teljesre váltanunk, s emellett próbajátékokat is írtunk ki. Szeretnénk a státuszos fűvósaink számát is növelni. Ha ezt sikerül elérnünk, akkor már tényleg teljesen stabilá válik a zenekar helyzete, valóban biztos egzisztenciát jelentünk a muzsikuskoknak. Tavaly adtuk be a minősítés iránti kérelmünket kamaraszimfonikus kategóriában, bízunk abban, hogy sikerrel jártunk.

I Már évek óta megfelelnek a követelményeknek, akár a koncertszám, akár a nézők tekintetében...

– Így igaz, de azt a döntést hoztuk Cser-Palkovics András polgármesterrel, hogy ne az első évben adjuk be a kérelmet, hanem várjuk meg, hogy évről-évre sikerrel megugorjuk-e a léceket, hogy bebizonyítjuk, van olyan zenészállomány, van akkora érdeklődő közönség, hogy valóban hosszú távra tervezhetünk. Azért a kamaraszimfonikus kategóriára jelentkeztünk, mert ezt tudja vállalni a város. Mivel már több esztendeje sikerrel teljesítjük a feltételeket, így remélem, ezt értékelni fogják a döntéshozók is, s 2020-ban már új költségvetési struktúra szerint tud működni a zenekar, amelyben a központi költségvetésből szintén jelentősebb összeghez jutunk.

I Ez mitől függ?

– A 2008-ban megszületett előadó-művészeti törvény egyik fő célkitűzése az volt, hogy a zenekarok számára biztosított keretet, egzakt módon, a teljesítmény alapján osszák szét, azonban a művészetet nem könnyű számadatok alapján értékelni... Úgy látom, most inkább a régi rendszer áll vissza, s valamelyest szubjektívebbek lesznek a döntések. Én mindig bízom abban, hogy a vezetők döntéseinek megvan az oka és a célja. Jó lenne, ha azok az együttesek jutnának nagyobb összeghez, ahol megvan a húzóerő. Nálunk is fontos a nagyobb támogatás, hiszen ebben az évben a városunktól kemény küzdelmeket, alkukat követően kaptuk csak meg az új státuszokat, jövőre azonban már kell törlesztenünk, nem számíthatunk olyan nagyságú összegre, mint az idén.

I Valóban jelentős a büdzséjük, amelynek jelentős része a várostól származik, hiszen 2014-ben 44 milliós költségvetéssel indultak, s ma már – a saját bevételeikkel együtt – 330 milliónál tartanak.

Az Ars Oratoria kórus

– Így igaz, bár ebben benne van az idén alakult kórus, az Ars Oratoria támogatása, majd húszmillióval. Az énekkar életre hívása is lényeges lépés, hiszen szerettük volna, hogy a profi zenekar mellett legyen egy professzionális kórus is. Székesfehérvárott nagy múltra tekint vissza az oratorikus művek előadása, rengeteg templomi hangversenyt adunk ma is. Ahogy a zenekar szintet lépett, elvárás volt, hogy az énekkar ugyancsak fejlődjön. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy elengedtük az amatőr kórusokat, hiszen velük is rendszeresen szerepelünk, csak mellettük az Ars Oratoria is pódiumra lép. Bízunk abban, hogy mindez az énekkarokat is segíti a fejlődésben.

■ A kórusban is vannak státuszok?

– Nem, megbízásos szerződéssel alkalmazzuk a tagokat. Tavaly ősszel hirdettük meg a próbaéneklést, amelyre zenei végzettséggel rendelkezőket vártunk, s igazán kiváló énekesekkel is találkoztunk. A Pad Zoltán vezette társulatot húsz főre terveztük, így ezzel a létszámmal is működtetjük. Már a kezdetek kezdetén olyan nagy megmértetésen is sikerrel mutatkozhatott be a kórus, mint a lipcsei Gewandhausban előadott Beethoven IX. szimfónia, amelyből két előadást is tartottunk Dubóczky Gergely vezényletével. Az amatőr kórusokkal közösen léptek pódiumra, és nagy sikert arattak. Az a cappella debütálásuk is fergeteges volt, amelyen Buxtehude Membra Jesu Nostre című művét énekeltek.

■ Gondolom, Budapestről is érkeztek jelentkezők...

– Nem jó kimondani, de lassan Székesfehérvár a főváros agglomerációjává válik, tényleg vonattal negyven perc alatt el lehet jutni Budapestre. S mivel a Kodolányi Főiskola épületét kaptuk meg, amelynek kollégiuma is van, így még apartmanokkal is szolgálhatunk. Egyébként nemcsak zenészek, énekesek érkeznek, hanem publikum is, sőt, az itt élő zeneszeretők közül sokan már azt mondják, a fővárosi koncertkínálat helyett az ittenit választják, hiszen olyan sztárokkal, olyan művészekkel szolgálhatunk, mint Ránki Dezső, Kovács János vagy

Boross Csilla. A zenekarnál pedig folyamatos a fejlődés. Ha visszatekintünk az Alba Regia történetére, korábban a színházban működött egy félállású zenekar, aztán a kilencvenes évek derekán ezt váltották fel a megbízási szerződések, s ez az időszak egészen 2014-ig tartott. Az együttes addig alkalmi jelleggel működött, a havi elvárás egy-egy koncert volt. Így telt el több, mint két évtized. Most sikerült visszatérnünk a régi helyzetbe, ismét státuszos zenekarrá váltunk, olyan komoly játszóhelyé, mint édesapám idejében volt, aki ötven évig játszott az együttesben, amikor olyan muzikusok érkeztek hozzánk, mint Kórodi András, Simándy József vagy Házy Erzsébet. Szerencsére gazdaságilag is erős város Székesfehérvár, s a kultúra fejlesztésére is jut forrás. A polgármester számára fontos a zenekar, rendszeresen meghallgatja a hangversenyeinket, minden évben az ő karmesteri beintésével kezdődik az újrakezdés hangverseny. Mostanra már a helyi nobilitás is azt érzi, jelen kell lennie az estjeinken.

■ Mi a helyzet hát a hangversenyteremmel, amelyről már korábban sokszor szót ejtettünk?

– Másfél évvel ezelőtt megszűletett Egerházi Attila vezetésével a balettegyüttesünk, az ő előadásainak – akárcsak a Filharmónia bérletsorozatának – a Vörösmarty Színház ad otthont, a teátrumban is nagyon komoly munka folyik, és az Alba Regia is egyre több hangversenyt ad. Sem fizikailag, sem technikailag nem megoldható, hogy ez a három erős, kulturális intézmény egyetlen előadótermen osztozzon. Égetővé vált, hogy Fehérváron egy új helyszínt hozzanak létre. Amikor legutóbb egy tervező irodával tárgyaltunk egy új kulturális intézményről, akkor a megbeszélés alapján erős volt az érzésem, hogy ez elsősorban koncertterem lesz...

■ Említette korábban, hogy legalább ötszáz férőhelyes helyszínen gondolkodnak.

– Nem feltétlenül a létszám a legfontosabb szempont, inkább az, hogy mit akarunk ezen a helyszínen műsorra tűzni, hiszen a romantikus és a modern darabok hang-

zásához már nagyobb térre van szükség. Az ideális méret akusztikai szempontból ezer főnél kezdődik, de azt kell mondjam, hogy a kihasználtság miatt megelégszünk a nyolcszázal is, most ebben gondolkodunk. Úgy tűnik a helyszín adott, van egy régi épület, ami a potenciális kiszolgáló részleg lenne, a terem azonban újként épülne...

■ Szükség is van rá, hiszen évről évre nő a publikumuk, s a hazai előadások mellett külföldön is egyre több rangos teremben lépnek pódiumra.

– Tavaly nagy élményt jelentett a Gewandhausban adott négy koncert, vagy Nottinghamban a Moszkvai Balettel adott előadások, amelyen az együttesünk Csajkovszki-j és Prokofjev-táncprodukciókat kísért. Az Armel Operafesztivállal évek óta jó a kapcsolat, most már egyre több külföldi szereplést szerveznek nekünk. Köztük volt az a gálakoncert is, amelyet Dinyés Dániel vezényletével adtunk az avignoni opera felkérésére. Szerepelhettünk Zürichben, a Tonhallét helyettesítő teremben. Emellett muzsikálhattunk a firenzei Verdi Színházban, a leccei Apollóban, Pisában. Remekül sikerült az Onczay Csaba és Szili Gabriella szervezte nemzetközi csellófesztivál is, amelynek Székesfehérvár adott otthont, s a zenekarunk is közreműködője volt. A rendezvény mind a hat koncertje telt házak előtt kerülhetett színre. A tavalyi évadban elindítottuk a Zenekari körkép sorozatunkat, ennek keretében a szombathelyi zenekarral vendégeskedtünk egymás bérletsorozatá-

ban, a mostani évadban ezt a MÁV Zenekarral folytatjuk. A külföldi turnéink ugyancsak folytatódnak, megyünk a Berliini Filharmónia nagytermébe és visszatérünk a lipcsei Gewandhausba is. Itthon szintén különleges koncertjeink lesznek, hiszen Halottak napján bemutatjuk Leoncavallo Requiemjét, amelyet Ács János dirigál, a karácsonyi koncerten pedig Dubóczky Gergely vezényli Händel Messiását a Mozart-féle átdolgozásban. A vendégeink között lesz Pasztircsák Polina, Ránki Dezső, és Leonardo Sini is. Akad munka bőven, elkezdtünk terjeszkedni a Velencei-térség felé is, a kápolnasnyéki Halász-kastélyban már rendszeresen koncertezünk, s persze keressük a további lehetőségeket. Szeretnénk az ifjúsági koncerteket ugyancsak tovább erősíteni. Lehet, hogy merészség, de kortárs darabokat is beavagoltunk a Partitúra című sorozatba, mert azt tapasztaltuk, a gyerekek jól fogadják a komoly témákat, még fokozottabb ilyenkor a figyelmük. A művészetel tudunk embert faragni a gyerekeinkből, hogy ki-egyensúlyozott, boldog felnőtté váljanak...

■ A legutóbbi beszélgetésünkör említette, bízik benne, hogy csatlakozhatnak a Szimfonikus Zenekarok Szövetségéhez...

– Már csak a minősítésre várunk. Remélem, utána tagjai lehetünk ennek a zenei közösségnek, mi is olyan szép történelmet építhetünk fel, mint a többiek, és Székesfehérvár is a zenei térkép részévé válik.

R. Zs.

TISZTELETJEGGYEL

Könnyű zene – nehéz percek?

Tiszteletjegy helyett az elmúlt hetekben egy dvd jutott el hozzám, és pedig Kálmán Imre lányának, Yvonne-nak a jóvoltából. A lemezen Christian Thielemann vezényli a drezdai Staatskapellét, az énekes szolisták pedig Ingeborg Schöpf és Pjotr Beczala. A felvétel a zenekar immáron Drezdában is hagyományos újévi koncertjén készült 2013-ban, melynek programján ezúttal szinte kizárólag Kálmán Imre művei szerepeltek. Bevallom, nem szoktam operett-válogatásokat hallgatni, és azt sem állíthatom, hogy az Operettszínház törzsközönségéhez tartoznék. Ugyanakkor tisztában vagyok vele, hogy Bartók, Kodály, Dohnányi ide, vagy oda, a Világon a leghallgatottabb magyar zenemű a Csárdáskirálynő. Azt is tudom, hogy az operett műfajának kultúrtörténeti jelentősége sokkal nagyobb annál, mint ahogy a közvélekedésben az

édes-bús melódiákkal, vagy általában a könnyű műfajjal kapcsolatos elképzelés él. A sokoldalú, zenekritikusként is igen vájtfülű Csáth Géza naplójában azt olvasom, hogy egyetemistaként hette eljárt Kálmán Imréhez, aki eljátszotta neki legújabb darabjait. Illyés Gyula, a Csárdáskirálynő 1954-es, Szinetár Miklós rendezte bemutatóján „Végre egy kis szürrealizmus!” felkiáltással gratulált az előadónak. Mindezek alapján bátran állíthatjuk, hogy az operett nagyon is közel

van ahhoz a fősodorhoz, amit a magyar, és általában az egyetemes kultúra mérvadó részének tekintünk.

És mégis: a gyakran hiányos zenekari összeállításokkal kísért gyengécske énekhangok, az erősítéssel bombasztikussá tett színpadi produkciók, és persze az olcsó szintetizátoros feldolgozások hosszú sora megfosztotta az operett műfaját régi fénytől, és mintha mindenki beletörődött volna abba, hogy a komolyzenész körökben elterjedt mondás, mely szerint „könnyű zene, nehéz percek”, végérvényesen megállja a helyét – és nem csak az előadók szempontjából.

Jacques Offenbach születésének 200. évfordulója alkalmából, vagy épp az Operettszínház legutóbbi főigaz-

Koncert az esti harangszó után

Soproni muzsikuskok Liszt bayreuthi sírjánál

Nyáron a bayreuthi Schlosskirche templomában adott Liszt előtt tisztelgő, telt házas koncertet, fellépett a Pozsonyi Pikniken, ráadásul CD megjelentetésével ünnepelte 190. születésnapját a Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar. Kóczán Péterrel, a társulat vezetőjével az elmúlt hónapok hazai és külföldi sikereiről, az együttes életének jelentős eseményeiről, a városban betöltött, egyre fontosabb szerepükről, a zenei életben lévő helyükről, valamint a regionális zenekari szövetségről is beszélgettünk.

■ *Hogyan kerültek Bayreuthba?*

– Hosszadalmas, három éves előkészítés előzte meg ezt a fellépést, s a felkérés gyökerei még messzebbre nyúlnak. Városunkban nagy számú német lakosság élt egészen az 1946-os deportálásokig, s három évvel ez előtt, az elhurcoltakra, kitelepítettek emlékező ünnepsége érkezett Sopronba az a német kormánybiztos, aki egyébként a bayreuthi körzet képviselője. Itt tudta meg, létezik egy soproni Liszt Zenekar, s mivel a zongoraművész-zeneszerző Bayreuthban van eltemetve, úgy vélte, jó lenne, ha egyszer eljőnnénk koncertezni. A felkérés 2016-ban történt, azóta igyekeztünk mindent megszervezni ehhez a vendégszerepléshez. Nevezetesen a helyszín, hiszen a Schlosskirchében Anton Bruckner

orgonált Liszt gyászmiséjén 1886-ban, s azóta minden évfordulón misét mondanak a művész lelki üdvéért, az ezt szervező alapítványt pedig annak idején még maga Cosima Wagner hívta életre. Nagy megtiszteltetést jelentett hát az együttesünk számára, hogy ezen a vasárnapi istentiszteleten muzsikálhattunk, az előtte való estén pedig hangversennyel mutatkozhattunk be. Megindító volt, amikor az esti harangszó utolsó hangjait követően Liszt Angelus! c. művével elkezdhattuk a koncertet! A Liszt-napok a Bayreuthi Ünnepi Játékok kísérőrendezvénye, s nagyon sok látogatót vonz. Mi is telt ház előtt játszhattunk. Vonószekarral keltünk útra, Oberfrank Péter vezényletével. A programunkban Liszt kései darabja mellett – a meghívók kérésére – egy

gatói pályázata kapcsán olvasható volt itthon, és a nemzetközi zenei szakirodalomban is néhány eszmefuttatás arról, hogy mit is kellene kezdeni a XXI. században az operett műfajával. Nem meglepő, hogy van, aki a nemzeti jelleggel operál, mások az avantgard színpadi megoldások lehetőségét emelik ki, a legkevesebb szó azonban valahogy mindig a zenéről esik. Pedig még Csáth Géza naplóját sem kell olvasnunk ahhoz, hogy tisztában legyünk vele: Kálmán Imre zeneszerzői zsenialitása a saját műfajában eléri a fent is említett nagy triász teljesítményét.

A Thielemann keze alatt megvalósult produkció pont Kálmán Imre zenéjének nagyszerűségére világít rá. Szinte hihetetlen, ahogy a szigorúan klasszikus német Kapellmeister hírében álló karmester elmélyed a zenei anyagban, felszínre hozva olyan motívumokat, ellenszólásokat, amelyek a megszokott slágerparádék során korábban fel se tűntek. Az énekesek és a zenekar viszonyában a primadonna és a hőstenor mellett a zenekar nem arctalan tömeg, hanem önálló, jellegzetes karakterrel bíró hangszercsoportok, muzsikusk egyéniségek közössége, ami az ezerszer hallott dallamok kísérelőjeként szinte szárnyakat kap. Az érdekes az, hogy ez az énekesek számára is ihlető újításnak tűnik, ami

által a gyakran sematikusnak hitt operett-hősök sajátos arcú kaphatnak. Thielemann persze tudja, hogy egy újévi koncerten mivel lehet megörvendeztetni a közönséget, ám az olyan show-elemek, mint amikor például lelépve a pulpitusról az énekesekhez, vagy akár egy muzsikushoz közelebb hajol, korántsem tűnnek öncélúnak, hanem tényleg segítik a zenei anyag közvetítését – olykor azzal, hogy a gesztusok túlzott voltaival kicsit maga is időzjelbe teszi a szívzaggató melódiaáradatot.

Nem hiszem, hogy a szimfonikus zenekari koncerteknek a jövőben szerves része lenne az operett-irodalom egy-egy gyöngyszeme, mint ahogy a hazai operett-játás számára is irreális cél lenne a Thielemann féle szuperprodukció színvonalának elérése. Offenbach, és ezáltal az operett születésének kerek évfordulóján azonban mindenképp érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy ha már úgyis sokkal többen hallgatják a Csárdáskirálynőt, mint bármely zseniális zeneszerzőnk korszakalkotó darabját, akkor a magas zenei igénytel megközelített slágereknek is lehet a közönség zenei ízlését, hangzási igényét befolyásoló hatása. Nemcsak világsztárokkal és nem csak Drezdában.

(Prőhle Gergely)

Koessler-mű is szerepelt, hiszen Hans Koessler a pesti Zeneakadémia zeneszerzés tanáráként dolgozott, Liszt ajánlására, s a Scherzója valóban izgalmas darab. Emellett Hindemith egy kompozícióját adtuk elő, s Bartók Divertimentójával zártuk az előadást.

■ *Hogyan fogadták a produkciót?*

– Nagy sikert aratott, megleptük a felkérőket, hiszen amatőr együttesre számítottak, mi pedig az elvárások fölött teljesítettünk. Komolyan készültünk erre a fellépésre, s már korábban, a bérleti programunkban is előadtuk a Divertimentót.

Társulatunk számára komoly kihívás egy ilyen darab előadása, és fontos számunkra, hogy a zenekarban játszó amatőr zenészek is azt érezzék, aktív tagjai az együttesnek. Nálunk az a cél, hogy mindenki örömmel muzsikáljon, s eközben a lehető legmagasabb színvonalon hangozzanak fel a darabok. A Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar helyt állt Bayreuthban, olyannyira, hogy a meghívók azzal váltak el tőlünk, szeretnék, ha ismét mennénk, mind a Liszt-napokra, mind pedig az egyházzenei rendezvényekre, hiszen ebben a templomban jelentős zenei élet zajlik. Dolgozunk azon, hogy visszatérhessünk.

■ *Emellett augusztusban, a Páneurópai Piknik 30. évfordulóján a Lipcsei Szimfonikusokkal közösen adhattak ünnepi koncertet a Fertőrákosi Barlangszínházban, Szokolay, Liszt és Brahms műveiből. Az est karmestere Kamp Salamon volt, szólistaként pedig Oláh Vilmos lépett pódiumra.*

– Szintén megtiszteltetést jelentett, hogy ennek a diplomáciailag is fontos ünnepi rendezvénynek mi is részesei lehettünk. Értékes tapasztalatokat szereztünk azáltal, hogy együtt muzsikálhattunk egy professzionális német zenekar művészeivel. Kamp Salamonnal pedig jó volt újra találkozni, hiszen korábban már többször dolgozhattunk együtt. Együttesünknel nagyon fontos a megfelelő lelkület megtartása, hiszen a tagságot elsősorban az intenzív zenélési kedv tartja össze. Kifelé pedig arra törekszünk, hogy a soproni identitás részévé váljon a zenekarunk. Nagy öröm, hogy az utóbbi években a város is büszke lett az együttesére, látják-hallják, hogy professzionális társulattá fejlődöttünk, s egyre gyakrabban kéri fel zenekarunkat reprezentatív fellépésekre. Így szerepelhettünk a Páneurópai Pikniken is.

■ *Sőt, a jelenlévők a CD-jükkel tértek haza...*

– Így van, az ajándékcsomag része volt. A városvezetés rendelte meg tőlünk ezt a felvételt, ezzel tisztelegve zenekarunk 190. születésnapja előtt. Az albumon Soproni József, Mozart és Takács Jenő szerzeményei szerepelnek. A legnagyobb sikerünknek azt érzem, hogy mostanra Sopron is büszke lett a Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekarra. Nagyon jó érzés, hogy mi is

részt vehettünk ezen az ünnepségen, és még szebbé tette a jubileumunkat.

■ *Két évvel ezelőtt már készítettünk egy interjút a Zenekar újság számára, abban említette, 10 millió forintot kapnak a várostól, s örülne, ha ez a támogatás folyamatos lenne...*

– Azzá is vált, és emellett időnként kapunk konkrét rendezvényekre, utazásokra is többlet-támogatást az önkormányzattól, illetve a saját bevételeink is emelkednek évről-évre.

■ *A regionális zenekarokra szánt keretből ugyancsak kaptak pénzt?*

– Még nem, de bízunk benne, hogy onnan is érkezik majd valamekkora összeg, pályázunk a jövőben. Nagyon örülünk annak, hogy a szövetség tagjai lettünk, hiszen így részeivé váltunk egy közösségnek, ahonnan hasznos ötleteket, tanácsokat kapunk. Nagy értéknek, óriási kincsnek tartom, hogy ezen a területen résztartóak az együttesek, közösen tudnak fellépni az ügyeikért. Viszont, ahogy már említettem, mi nem akarunk hivatásos együttesé válni, a szezononkénti 25-30 koncertünkkel már elértük a maximumot, mind a társulat, mind a publikum tekintetében. Illuzórikus lenne az elképzelés, hogy Sopronban állandó zenekart lehetne működtetni, hiszen az olyan jelentős összeget igényel, amit a város nem tud vállalni. Nem is ez a cél, hogy státuszos együttesé váljunk, hiszen így is egyre fontosabb résztvevői vagyunk Sopron zenei életének.

■ *Olyannyira, hogy két új bérletsorozatuk is indult a meglevők mellett...*

– A Koraesti hangversenyek sorozata és a Liszt Ferenc Hangversenybérlet mellett a Filharmónia alsósoknak szóló koncertjein is közreműködünk, sőt a Fertőrákosi Barlangszínházban az Ötőrai hangoló programjain, a Dohnányi-bérletünkben a kamaraegyütteseink muzsikálnak. Fontos, hogy legyenek ilyen kis együtteseink és rendszeresen pódiumra lépjenek. Idén ezt a sorozatunkat szintén telt házak és nagy siker fogadta. Egyre többször kér fel bennünket a város ünnepi előadásokra, nemzeti ünnepeinken vagy adventi, karácsonyi koncertre. Nagyon régi, 120 éves hagyomány, hogy minden évben húsvét előtt előadjuk Haydn Krisztus hét szava a keresztfán című művét, és egyre többen kíváncsiak rá. A Kecske-templom már dugig megtelik az érdeklődőkkel. Igyekszünk is minden évben különleges vendéget hívni a darabhoz kapcsolódó szöveg és elmélkedés megtartására, jövőre Várszegi Asztrik érkezik hozzánk. A Liszt Központ mellett több koncertezésre alkalmas helyszín akad a városban, iskolák, templomok. Sokfelé akadnak lelkes iskolai énektanárok, zeneszerető plébánosok, önkormányzati képviselők, akik szívesen hívják a zenekart koncertezni, s bár nem tudják kifizetni ezeknek a fellép-

Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar Bayreuthban Liszt Ferenc sírjánál

péseknek a valódi árát, örömmel megyünk hozzájuk. Mert érezzük, nemcsak az a fontos ilyenkor, hogy valaki fellépjen, hanem az, hogy a város zenekara muzsikáljon nekik. A Jereván lakótelepen például nagyon szép, remek akusztikájú modern templom épült, a környéken több tízezer olyan ember lakik, aki nem vált jegyet a Liszt Központba, viszont ha mi megyünk oda, akkor hozzájuk is el tudjuk vinni az értékes komolyzenét. Ez számunkra azért is lényeges, mert ezt a városért, az itt élőkért tesszük.

■ *Megtelik mindig a koncerthelyszín?*

– Igen, de azt is patikamérleglen kell kimérni, hogy mi minden kerüljön a programba, s milyen fellépők érkezzenek. Ezért kértük meg pl. a Ghymes együttest, hogy készítsen átiratot számunkra a dalaikból, s a következő szezonban filmzenei koncerttel is várjuk az érdeklődőket. Próbálunk nyitni az igényes könnyűzene felé, gondolva azokra, akik nem jártak korábban hangversenyekre. Persze azért is jók ezek a művek, mert általuk a zenekar megítélése is frissül, s élő marad a kapcsolatunk a közönséggel. A szakmai munkát tekintve nagyon jó, hogy rendszeresen dolgozik velünk Oberfrank Péter, aki egyben a Soproni Petőfi Színház zenei vezetője is, és olyan vendégek érkeznek hozzánk, mint Kamp Salamon vagy Johannes Wildner, a bécsi Zeneakadémia professzora.

■ *Hogy állnak az utánpótlás tekintetében?*

– Az jelent némi nehézséget, hogy minden évben mennek el fiatalok. Bekerülnek hozzánk kezdőként, és mire jól elsajátítják az együttműködés fortélyait, mennek is tovább. Mivel nincsenek státuszaink, nem tudjuk őket megtartani. Viszont annak örülünk, hogy a mi működésünk is hozzájárul ahhoz, hogy a zenei pályát válasszák a fiatalok.

■ *Egy évtized múlva már különleges jubileumot ünnepelhetnek. Mi a 10 éves terve?*

– Látjuk a profiknál, hogy milyen irányba megy a klasszikus zenei élet, így tudjuk, mi mindent lehetne még fejleszteni, javítani, például az internetes közösségi médiában. Nekem is akad még számos további tervem, ötletem, hogy még jobban menjen a munka, de a hangsúly ebben a közegben azon van, hogy minél több, zeneszeretőbb közönséget nyerjünk meg a minőségi zenének, és a város számára a jövőben is értéket jelentsen egy szimfonikus zenekar működése. A mostani levegőt szeretném megőrizni, ápolni; azt az igényt, amelyben a soproniak megbecsülik ezt a fajta kultúrát, ezt az együttest. Azt szeretném, hogy mindig szükség legyen a zenére, a közös ünneplésre, ami felemeli a lelket, s hogy a zenében együttesünk mind magasabb és magasabb szintre jusson, és így ünnepelhesse 200. születésnapját.

R. Zs.

Élni a pillanattal, érzékelni a zenekar rezgéseit

Hontvári Gábor személyében szeptembertől magyar dirigens lesz a würzburgi Mainfranken Theater első karmestere és helyettes főzeneigazgatója. A fiatal karmester Weimarból költözött át a Majna partján fekvő városba, ahol ősztől sok feladat várja: az új darabok betanítása mellett a repertoáron lévő előadásokat is fogja vezényelni, és az énekesek felkészítésében is szerepet kap.

■ *Nehéz volt utolérni a nyáron – mostanra sikerült le-bonyolítania a költözést?*

– Mikor legutóbb beszéltünk, épp abban a mizériában voltam, hogy sikerül-e lakást találnom az új városomban, Würzburgban. A kérdés szerencsére áprilisi megoldódott, találtam egy nekem való albérletet. Időközben mindent elintéztem, két hét múlva költözöm és akkor már ténylegesen Würzburgban leszek.

■ *Hol fog dolgozni szeptembertől?*

– A Mainfranken Theater első karmestere és helyettes főzeneigazgatója leszek. Ez számomra több szempontból is egy izgalmas feladatnak ígérkezik. Egyrészt az eddigi, felkérésekre alapozó szabadúszói modellel szemben először lesz állandó munkaadóm, ami nyilván többéves köztöttséget jelent, ugyanakkor megnyitja a lehetőséget a hosszútávú építkezésre is. Másrészt kíváncsian várom, hogyan tudom az elképzeléseimet a színházi rendszerben megvalósítani. Egy ilyen presztízsű és színvonalú közeghez csatlakozni nagy megtiszteltetés és egyben óriási kihívás szakmai és emberi vonatkozásban is.

■ *A hírek szerint nagyon sok jelentkező volt erre a feladatra. Hogyan zajlott a kiválasztási folyamat?*

– Körülbelül tavaly ősszel kezdett el bennem érlelődni a gondolat, hogy ideje lenne próbajátékokra jelentkeznem. Fontos ehhez megemlítenem, hogy jelenleg is aktív növendéke vagyok – posztgraduális képzésen – a weimari Hochschule für Musik Franz Liszt karmesterosztályának. Szerénytelenség nélkül állíthatom, hogy ez az egyik legjelentősebb renoméval rendelkező képzés jelenleg Európában, amely nem csak eredményessége miatt, hanem elsősorban a képzés által biztosított lehetőségek és feladatok mennyisége miatt is egyedülálló. Ebből is következik, hogy a tanulmányaim komoly időráfordítást kívántak. Emellett az utóbbi időben szabadúszóként jelentős mennyiségű szimfonikus zenekari, illetve színházi felkérésem is volt. Ahhoz azonban, hogy tudatosan felépíthessem magam és egy adott környezetben tapasztalatokat gyűjthessek, csak egy fix – elsősorban színházi – állás nyújthat lehetőséget. Pont mikor ez a fajta igény felmerült bennem, telefonon beszéltem egy jó barátommal és volt tanszaktársammal, aki történetesen épp akkor „Erste Kapellmeister” volt Würzburgban. Elmondta, hogy új álláslehetőséget kapott Düsseldorfban, ami miatt megürrült az ő pozíciója. Ez azonnal

megmozgatta a fantáziámat, ő pedig biztatott, hogy ha a feladat engem is érdekel, akkor gyorsan jelentkezsek, mert a kiválasztási procedura még nem zajlott le. Innentől a klasszikus forgatókönyv szerint történt minden: beadtam egy életrajzot, egy jelentkezést videóval, a szakmai ambíciók leírásával. Később tudtam csak meg, hogy körülbelül százharminc jelentkező tett hasonlóan, ebből hívtak meg harminc embert próbavezénylésre, ami három körben zajlott. Először egy 15-17 perces próbát kellett tartani a zenekarral, szimfonikus repertoárral. A második fordulóban a társulat énekeseit kellett zenekarral kíséreni. Végül három ember került az utolsó fordulóba. Itt egy nyilvános, bérletes előadáson kellett Puccini Bohéméletét vezényelnem próba nélkül. Az énekesekkel csak közvetlenül az előadás előtt egyeztettem, mindössze körülbelül negyven percet.

■ *Nem gondolja, hogy nagy bátorság egy teljes előadást egy ismeretlenre bízni?*

– Nyilván van benne rizikó, ugyanakkor ilyen próbajátékok során többnyire nem szoktak az utolsó körbe engedni olyan jelentkezőket, akikben nem látják azt a potenciált, hogy erre képesek lennének. Az első két forduló alatt általában kiderül, hogy bízik-e a zenekar illetve az énekesi gárda a karmesterben. Németországban egy működő szisztéma az előadások átvételének a rendszere, úgy hívják, Nachdirigat; erste Kapellmeisterként – amellett, hogy saját produkcióimért vagyok felelős, mint zenei vezető – a feladatkörömbe tartozik majd az összes többi futó projekt egyes előadásainak irányítása. Ebből is következik, hogy ez a pozíció jár általában a legtöbb vezénylési feladattal egy évadon belül. Hogy egy különösen kirívó példát említsek: télen lesz egy olyan hetem, amikor hat nap alatt, hat előadáson négy különböző darabot fogok este vezényelni, miközben egész nap az általam vezetett következő operabemutató próbáin ülök. A stilisztikai kavalkádon kívül nagy nehézség, hogy ezen darabok közt olyan is lesz, amit úgy veszek át próba nélkül, hogy előzőleg én még nem vezényeltem.

■ *Ezt nem érzi túlzottan merész gyakorlatnak? Nem hiányzik a próba, az összecsiszolás lehetősége az előadás előtt?*

– Még ha nem is mindig érzem szerencsésnek a jelenleg működő rendszert, meg kell találnom a módját, hogy ebben elhelyezkedve tudjak értéket közvetíteni. A kér-

dés egyébként éppen aktuális számomra, hiszen most érkeztem egy zenekari táborból, ahol a Junges Philharmonisches Orchester Niedersachsen zenekarával – mely együtttest a jövő évtől én vezetem – dolgoztunk Mahler III. szimfóniáján. A zenekar alapvetően 20-30 évesekből áll, akik részben profik, részben hobbizenészek, részben épp zenélni tanulnak. Nyilvánvalóan a két hétig tartó összefűzés, a napi nyolc óra próba lehetővé teszi, hogy olyan szinten elmélyedhessünk a darabban, aminek eredményeként valami nagyon különleges születhet a koncerten. Emellett a közönség ereje, az elképesztő lelkesedés, motiváció, nyitottság és odaadás a zene iránt olyan erős üzenetet képes létrehozni és közvetíteni, ami még a szakmai-kvalitásbeli végeredménynél is sokkal fontosabb – ez egyébként nem hogy nem marad el, de több esetben meg is haladja néhány magasan jegyzett szimfonikus zenekar koncertjeinek zenei színvonalát. Ez a szituáció maga az idealizmus. Mivel én is idealistának tartom magam, a nagy kérdés számomra, hogy ezt a filozófiát hogyan valósíthatom meg a professzionális közegben. Hiszek abban, hogy egy vezető értéket tud teremteni, hatni tud, változtatni tud, ez bizonyos szempontból művészeti felelősségünk is. Az idealizmus számomra egyfajta tudatosság, hiszen ennek előfeltétele a megfelelő mélységű szakmai felkészültség mellett a pragmatikusság, illetve a tapasztalatszerzés. Más szóval olyan eszközök és képességek ismerete, ami lehetővé teszi, hogy például próba nélküli előadásokból is valami különlegeset tudjunk kihozni.

■ *Hogy érezte magát, amikor a Bohémélet után kijött az árokból?*

– Számomra nagyon erős élmény volt, és mivel végül megkaptam az állást, reményeim szerint nem csak rám volt különleges hatással az este. A magam részéről: az eddigi egyik legjobb előadásom volt, egész egyszerűen azért, mert úgy éreztem, sikerült átadnom valamit a résztvevőknek, ezáltal magam is gazdagodtam. Kaptam ugyan előadás előtt egy videót, de aztán végül több he-

lyen eltértem az elődöm koncepciójától, ahol úgy éreztem, hogy a saját megoldásom nekem organikusabban működik. Én teljesen el voltam varázsolva, és kifejezetten jó emlék maradt, ahogy előttük ültem – keresztszalag-szakadásom miatt nem tudtam állva dirigálni.

■ *Nem félt attól, hogy egy ilyen helyzetben a saját koncepciójával esetleg megzavarja a zenészeket, ha felülírja a beidegződéseiket?*

– Ez örök dilemma, mennyit kell átvenni a tradíciókból. A próbajáték érdekes helyzet volt: nem csak a saját lábnyomomat kellett otthagynom, el is kellett érnem, hogy az előadás jól működjön. Nehéz megtalálni az arányt, ehhez jó szenzorok kellenek; időnként előtérbe kell helyezkedni, máskor meg hátra kell lépni, mikor nincs szükség erőskező irányításra. Erre a Bohémélet talán a legjobb iskola. A darab többnyire késéssel indul, ráadásul lassabban, mint kellene; a fagottok a mélyvonalakkal általában nincsenek együtt, ahogy a kürtök és a vonások sincsenek együtt a negyedik ütemben, a hatodik ütemtől pedig hirtelen meglódul az egész. Nehéz megmondani, hogy ez miért így van, de a legtöbb előadáson, amit vezényeltem vagy hallottam, így volt. Ha ezt tudja az ember, akkor el is tudja engedni, és ettől válik működőképesé. Már a vonás is problémás; ki van írva egy ruvido jelzés. Ruvido, azaz durván! Olyan vonással szokták játszani, amitől súlyt kap az eleje, viszont elszalad a folytatás. Ha felfelé kezdik – ahogy egyébként Puccini kéri –, akkor helyére kerül a hangsúly és a karakter is, viszont idő kell a mélyvonalaknak, hogy megszólaljanak a hangok. Ha az ember nem maga tanítja be, nagyon nehéz kiegyenlíteni ezt a tempóingadozást, és megkerülhetetlen a kérdés: érdemes javítani ezen a hibán? Vagy ez hozzátartozik a darabhoz, el kell fogadni?

■ *Szereti, szokta a vonásokat felülbírálni?*

– Igen, fontosnak tartom a vonásokat. Mivel a zenekari hangzás magját az egységes vonóskar határozza meg, lényegesnek gondolom, hogy pontos hangzásbeli elképzelésem legyen, illetve pontosan tudjam, hogy milyen technikai utasításokkal érhetem el azt. Az eszköztáram bővítésében sok segítséget kaptam Weimarban, a próbáimon tovább érlelődött a koncepcióm, és sokat köszönhetek az ifjúsági zenekaroknak is, ahol volt lehetőségem különböző vonásokat kipróbálni egy adott területen. A saját bőrömmön tapasztalhattam meg, működik-e az instrukció, amit adok.

■ *Ha úgy találja: nem működik, nem oldódott meg a probléma, akkor képes felülbírálni önmagát?*

– Persze, nagy probléma lenne, ha nem ismerném el, és ezzel rossz irányba vinném az előadást! Az önreflexió nem káros, sőt: aki nem képes önkritikát gyakorolni, az a fejlődés lehetőségét vonja meg magától. A karmesterség nem arról szól, kinek van igaza, ennél sokkal fontosabb dolgok dőlnek el az előadásokon. Nem árt, ha a

zenészekkel együtt keressük a jó megoldásokat, és akkor sincs baj, ha nem tudunk minden kérdést azonnal megoldani. Nyilván a felkészülés során igyekszem átgondolni mindent, de nincs arra garancia, hogy a legmegfelelőbb eszközt választottam a vízióm eléréséhez. Bízni kell a zenészekben, és én örülök az észrevételeknek, a szünetekben az eszmecseréknek – így együtt emelhetjük magasabb szintre az előadás nívóját.

■ A telefonban utalt rá, hogy Győrből érkezett – milyen zenei múlttal lett karmester?

– Mivel a szüleim zenészek, elég hamar nyilvánvaló volt, hogy én is a zenével szeretnék foglalkozni. Édesapám a győri Széchenyi István Egyetem művészeti karán tanszékvezető trombitatanár, illetve játszik a színházban is; kicsi korom óta testközelből láttam, hallottam a zenekart, a színházat. Édesanyám is zenész: oboista volt, jelenleg énektanár és karvezető, így mindkettőjük révén érezhettem, milyen a zenével foglalkozni. Én zongorázni kezdtem, később ütőhangszereken tanultam, és ami szintén nagyon fontos volt: kórusban énekeltem. A gimnazista éveim alatt már kezdett kikristályosodni, hogy valami ilyesmivel szeretnék foglalkozni, bár a vezényletről egyszer félig komolyan korábban is esett szó.

■ Mikor gondolt először arra, hogy vezényelni fog?

– Nyolc évesen, zongoraórán kissé készületlen voltam, és a tanárom viccesen azt mondta: látom, nem gyakoroltál eleget, de az elképzeléseid nagyon érettek. Gondold át, ha ilyen jól érzed a lényegét, így el tudod mondani szóban, hogy kellene játszani a darabot – nem akarsz-e karmester lenni inkább! Ez a gondolat a fejemben maradt, valahol mindig is ott motoszkált.

■ A kórusvezetés nagyban különbözik a zenekari dirigálástól; ha az éneklés határozta meg a pályája indulását, miért fordult a zenekarok felé?

– A zenekari vezénylet és a kórusvezetés valójában nem kellene, hogy ilyen távol legyen egymástól. Persze részben más kvalitásokra van szükség mindkettő esetében, de több nagyon fontos párhuzam is felfedezhető. A karvezetés jelentős mértékben befolyásolta a zenekari működésről és hangzásról alkotott képemet, amely véleményem szerint elválaszthatatlan az éneklés fiziológiájától. Éneklés közben a hangszerünk a saját testünk. Következésképp a kórusénekléskor adott az együtt-légzés és az együtt-gondolkozás lehetősége, hiszen mind ugyanazzal a típusú hangszerezettel zenélünk, ami ráadásul belénk van építve, nem kell elképzeléseinket egy külső testre átvinni, mint a zenekari játékban. Éppen ezért megdöbbentő, milyen egyszerű akár nem is technikai instrukciókkal, hanem a megfelelő képekkel vagy érzelmi ráhatással egy kórust az együtthangzásra bírni. A kórus nem működik, ha a vezető nem törekszik az organikuságra, vagyis a természetességre. Egy nyolcvan tagú kórus kitartott fortissimo akkordja után időre van szükség,

mire megszólalhat egy piano. Ez a fajta, a természetes éneklés fiziológiájára visszavezethető érzékenység, valamint ezen keresztül a másik bőrébe való helyezkedés képessége a kórusvezetésben elengedhetetlen. Olyan fajta empátiáról, ráérzőképességről beszélek, ami a zenekar kezelésében is nagyon hasznos lehet. Valójában egy adott helyen a megfelelő hangszerezési technika is az énekeszszerűségről következik, a zenekari hangzás pedig organikuságra törekszik. Vegyük csak a légzés párhuzamát! A fúvósoknál evidens ennek a szerepe, de véleményem szerint a vonósok esetében is fontos belégzésről is kilégzésről beszélni, ha csak a felfele és lefele vonásra gondolunk, vagy a levegő beosztására, a hangszínekre.

■ Sok olyan dolgot említ, amik arra utalnak: az érzelmek felől nyúl a hangzáshoz, máskor úgy fogalmaz, hogy a technikai dolgokat helyezi előtérbe. Tulajdonképpen hogyan közelít a darabokhoz, amikor a zenekar előtt áll?

– Ez alapvetően darab- és zenekarfüggő, illetve nagyon azon is múlik, hogy a próbafolyamat melyik részén tartunk. Alapvetően mindig az arányra töreksem, a logikusság és az emocionalitás között. Ha valamiből túl sok kerül a mérleg egyik serpenyőjébe, akkor a másik vonalat erősítem. Valójában az emocionalitás magától megszületik, ha sikerül olyan mederbe terelni a zenélést, ahol helyet kap a spontaneitás. Végső soron ez is egyfajta empátia: felmérni, hol van rám szükség, hol nincs, és ha kiszállok, mikor kell visszazállnom és újra irányítónak lennem. Vannak helyek egy darabon belül, amiknek logikusnak és követhetőnek kell lenniük, és vannak helyek, ahol muszáj meglepetést okozni. Élni kell a pillanattal – ami a zenekar rezgéseinek érzékeléséből fakad. Erről különben keveset lehet hallani, pedig fontos karmesteri képességnek tartom.

■ Vajon nem azért, mert a dirigálásnak ez a szegmense kevésbé tanítható?

– De, valószínűleg igen. Van, aki fogékony ezekre a történetekre, van, aki kevésbé. Én magam szociális típusú ember vagyok, és könnyen egy társaság fókuszpontjába tudok kerülni akaratom ellenére is. Ezt fel kellett ismernem, tudatosítanom, megértenem, hogy a hivatásom gyakorlásakor is használhassam és az előnyökre fordíthassam, hiszen hátrányai is akadnak bőven. A mai napig azt gondolom, hogy a fő feladatunk, hogy közvetítsünk valamit – ez így patetikusnak hangzik, de ha nincs közölni való gondolat, egy üzenet az emberben, akkor feleslegesen próbál vezetni másokat. Ha egy koncert pusztán jól sikerül, az nagyon kevés; hinnünk kell benne minden egyes estén, hogy most valami más fog történni, és egyetlen ember is képes változtatni a dolgokon.

■ Hogyan éli meg a rossz előadásokat, amikor mindez nem sikerül?

– Nagyon jól alszom. Jó előadások után képtelen vagyok jól aludni. Komolyra fordítva: a kudarcokra és a

sikerekre is reflektálni kell, meg kell találni az okokat, hiszen az előadás is csak egy pillanatkép, egy hosszú folyamat aktuális része. Micsoda arrogancia lenne azt mondani: ezt a darabot most vezényeltem életemben a legjobban! Igenis vannak szerzők, akiknek a művei többnyire megfelelő érettséggel, tapasztalattal, hovatovább érett korral a hátunk mögött nyerne olyan kialakult és mély értelmezést, ami a darabhoz méltó. Ezt elfogadva könnyű belátni, hogy a legnagyobb remekműveknek nem árt a folytonosság és a hosszú távú építkezés, hiszen minden új alkalommal mélyebbről, a régebbi tapasztalatokkal felvértezve kezdjük az értelmezést és a végeredmény is mindig más lesz. Ez komoly felelősséget ró az előadóra a darab tanulásakor és az interpretáció kialakításakor. Sokat elmond erről a gondolatmenetről Richard Strauss egyik levele. Írásában összehasonlította azt a két előadást, ahol Brahms IV. szimfóniáját Hans von Bülow, illetve maga a szerző vezényelte. Bülow korának legvirtuózabb karmestere volt; technikailag és a zenekar kezelésében is rutinos. Híres volt a részletekbe menő próbáiról, és a lenyűgözően kidolgozott agogikákról és nüanszokról. Brahms ezzel szemben a beszámoló szerint többnyire takarékos eszközökkel vezényelt, kevesebbet törődve kis részletekkel, gyakorlatilag „végigütötte” a darabot. Strauss így hasonlította össze a két értelmezést: „Csodálatos és lenyűgöző volt Bülow előadása, de Brahms dirigálása közben jobban megértettem a darabot”. Érdekes, és sokat elmond az előadó felelősségéről ez az anekdota. A darab megismerése, kielemezése rengeteg munkát és időt vesz igénybe, van, hogy tercekig és szekundókig „szét kell szedni”, hogy rátaláljunk a hangjegyek mögött az üzenetre, vagy a darab narratívájára. A lényegi rész csak ezután jön: el kell döntenem, hogy milyen eszközöket választok majd a felkészülés során, hogy ez az üzenet maradéktalanul eljusson a zenekarig, majd a koncerten érvényre juthasson, hogy a közönség is megértse. Vannak művek, melyeknek komoly karmesteri beavatkozásra van szükségük, hogy megszólaljanak. Más műveknél pedig pont fordítva: jobb, ha az ember a saját egyéniségét félre tudja tenni és hagyja a zenét a maga tökéletes struktúrájában érvényre jutni. Ilyen szempontból csodálatos például Bach, Brahms vagy Bartók műveit: mindegyik olyan, mint egy gyémánt, ami minden oldaláról nézve hibátlan, ideális, így – visszakapcsolva az előadói felelősségre – óriási művészi kihívás megtalálni a helyes arányt a saját hozzáadott érték és a mű szolgálata között ezekben a darabokban.

■ *A Budapesti Zeneakadémián csak az alapképzést végezte el – miért döntött úgy, hogy Weimarrban folytatja a tanulmányait?*

– Úgy éreztem, új impulzusokra van szükségem, és nagyon jókat hallottam Weimarról. Aztán arra gondoltam: mikor, ha nem most? Jó alapokat kaptam, érdemes volt ezekre építeni – bár volt, amit nagyon sajnáltam itt hagyni. A karvezetésen például egy olyan munkamorált

tapasztaltam meg, amit nagyon szerettem; itt megvalósult az a közösségi szellem is, ami nagyon gazdagítja a növendékeket. Örültünk egymás sikerének, és elfogadtuk egymást vezetőnek is, alárendeltnek is, amikor különböző szituációkban találkoztunk. Az alkalmi kórusokban felejthetetlen élmények értek, és még a melléktárgyakból is olyan tanáraink voltak, akik nagy hatással voltak a szakmai és emberi fejlődésekre.

■ *Milyen versenyeken próbálta ki eddig önmagát, milyen díjakat kapott?*

– Ha már a karvezetést említettem: a Lantos Rezső Karvezető Versenyen 2014-ben első díjat és közönségdíjat is kaptam. Ezt egy karmesterversenyen elért siker követte; 2015-ben a Dirigierwettbewerb der Mitteldutschen Hochschulen versenyén szintén első helyezést értem el. Friss eredmény 2019-ből a Campus Dirigieren elnevezésű versenyen kapott második helyezés; itt a közönségdíjat is nekem ítélték. Ez tulajdonképpen a korábbi Deutscher Hochschulwettbewerb, azaz a német zenei főiskolák karmesternövendékeinek versenye. Különleges elismerés számomra az Ernst-von-Schuch-díj, melyet tavaly októberben vehettem át. Ez egy olyan ösztöndíj, melyet évente csak egy, Németországban működő fiatal karmester kap meg. Fontos megemlítenem, hogy 2016-ban felvételt nyertem a Deutsche Musikrat által vezetett Dirigentenforum ösztöndíjprogramba is, mely különlegesen tehetségesnek tartott fiatal, pályakezdő karmestereket mentorál. A Dirigentenforum által szervezett kurzusokon több nagyszerű mestert és zenekart ismerhettem meg az évek során, és rendkívül sok művészi impulzussal gazdagodtam, illetve több felkérést is kaptam. Hogy ezek közül talán csak a legjelentősebbet említsem: így jutottam el a Bayerische Kammerphilharmonie felkérésére Dél-Koreába, ahol a zenekar egyhetes turnéját vezethettem.

■ *Tervezi, hogy Magyarországra is jön dirigálni?*

– Eddig elsősorban külföldi felkéréseim voltak, de most szeptemberben a Műpában is lesz egy hangversenym a MÁV Szimfonikusokkal. Itt két Schumann-mű mellett Sibelius I. szimfóniáját fogjuk játszani – ezt nagyon várom! Utóbbi Magyarországon ritkán játszott darab, szeretném kicsit beemelni a köztudatba. Voltak ugyan más felkéréseim is a következő évadra, de ezeknek sajnos a würzburgi kötelezettségeim miatt nem tudok eleget tenni. Olyan megkeresésekre is nemet kellett mondanom, amikért ma is vérzik a szívem, de reményeim szerint a későbbiekben lehetőségem nyílik majd ezeket pótolni. Würzburgban hamarosan egy magyar vonatkozású feladatunk is lesz: játszani fogjuk Eötvös Pétertől Az arany-sarkányt. Ennek a produkciónak én leszek a zenei vezetője. Egy rendkívül különleges, tragikomikus színezetű darabról van szó. Miskolcon óriási hatással volt rám a magyarországi ősbemutató, szép kihívás lesz most karmesterként is megismerni!

Mechler Anna

Életút

Lencsés Lajos, a kiváló oboaművész több mint egy évvel ezelőtt, 2018. január 26-án a Festetics Palotában adott hangversenyt a MÁV Szimfonikusokkal. Elkötelezettsége a zene iránt ma is példamutató lehet minden pályakezdő muzsikuss számára. A hangverseny előtt, az akkor 75. születésnapját ünneplő művésszel, az eseményekben gazdag életútjáról – amely ma is aktuális tanulságokat tartalmaz – Fenyő Gábor beszélgetett.

– Vannak-e még Magyarországon családtagjaid, rokonaid? A születésnapodat, gondolom, itthon is megünnepeltétek.

– Igen, a húgom itt él és vele voltunk együtt, de egyébként Stuttgartban is nagyon szerényen ünnepeltünk. Aznap reggel bemondta a rádió, de hát ennek az az oka, hogy én a Stuttgarter Rádiózenekar tagja vagyok és ott hagyomány, hogy a még élő zenekari tagok ilyen jelentősebb születésnapjáról megemlékeznek. Ezek után néhány kollégám felhívott. Tudod, amikor valaki 20 éves, vagy 40, azok jelentős születésnapok, de az, hogy éppen 75, engem nem izgat különösebben. Nem érzek semmi különbséget a 70 és a 75 között.

■ *Ha már itt tartunk: hol van a Te állandó lakóhelyed, hol vagy otthon?*

– Otthon a Földön vagyok, de ha pontosabban akarod tudni, van egy háromszög, amelyen belül zajlik az életem. Az első közöttük Stuttgart, ott élek a családdal, ott a hazám, ezt így ki lehet jelteni. Körülbelül negyven évvel ezelőtt vettem egy házikót Provence-ban, ahol azért érzem magam otthon, mert én Párizsból indultam és az volt a célom, hogy latin nyelvet területen éljek. Imádom azt az országot és azt a kultúrát. Most éppen Stuttgartból jöttem, de jöhettem volna Provence-ból is.

■ *A harmadik pont pedig ezek szerint Dorog, ahol születél.*

– Igen. Innen Pestről most Dorogra megyek, és onnan Stuttgartba, de utána rögtön lemegyek Provence-ba.

■ *Érdekes, hogy mi éppen most, éppen itt beszélgetünk. Amikor készültem rá, végiggondoltam, hogy mióta is ismerlek. 1960-ban, amikor engem felvettek a Bartók Konziba, mint oboista növendéket, Szesler Tiborhoz* (*Az Állami Hangversenyzenekar első oboistája és a Budapesti Fúvósötös tagja volt.), akkor Te is odajártál, már mint magasabb osztályos növendék. Emlékszem, mindig örültem, amikor úgy volt beosztva az óráim időpontja, hogy előtte, vagy utána volt a Te órád és hallgathattam. Te már akkor gyönyörűen oboáztál és mindig sokat tanultam belőle, meg abból, amit a tanár úr neked mondott. Most, így utólag gondolkozom arról is,*

hogy akkoriban az oboa még egyáltalán nem volt olyan népszerű hangszer. Alig ismerték. Budapesten például összesen két zeneiskola volt, ahol kezdő fokon tanulni lehetett. Te akkor Dorogon éltél. Hogy jutottál ahhoz a gondolathoz, hogy éppen oboát kezdj tanulni?

– Igen, ez egy jogos és érdekes kérdés, hogy hogyan jutott el valaki akkor az oboához. Ma egy gyerek is elhatározhatja, hogy neki az oboa hangszíne tetszik és ezt a hangszert akarja tanulni. Édesapám, aki bányász volt, imádta a zenét és csodálatosan hegedült. Igazán nagyszerűen hegedült és szerette volna, ha a fia is játszana valamilyen hangszeren. Volt akkor Dorogon bányász fúvószenekar és szimfonikus zenekar is. Apám a fúvós zenekarban trombitált. Egyszer elvitt engem magával a próbára és megkérdezte a karmestert, milyen hangszert tanulhatnék. A karmester megnézett, azt mondta: te ilyen kicsi vagy (9 éves voltam), tanulj klarinétot, méghozzá esz-klarinétot, ami, ugye, kisebb a rendes klarinénál (fontos hangszer, például Richard Straussnál). Azután váratlanul meghalt az oboista és akkor azt mondta a karmester: klarinétos nagyon sok van, most akkor te oboázni fogsz. Kezembe nyomtak egy oboát és odavitték ahhoz a zenekari trombitáshoz, aki sokat tanított. Hódosi Józsefnek hívták, nagyszerű trombitás volt és tündéri ember, ő volt az első tanárom. A fogásokat nem is tudta, együtt néztük a kotta elején lévő fogástáblázatban, hogyan kell fogni ezt a hangot, hogyan azt. Mindig trombitán mutatta meg, hogy ezt vagy azt a kottából hogyan kell eljátszani. Finoman és kulturáltan tudott trombitálni, a fúvós játék iránti igényességet nagyon jól meg lehetett tanulni tőle. Szóval nem az én döntésem volt, hogy oboázni kezdtem. Ő volt tehát az első tanárom, és hamar el is kezdtem játszani a zenekarban, de az első időkben párhuzamosan játszottam oboán és klarinétot is.

■ *...ami nem nagyon jó egyik hangszernek sem, mert a két hangszer szájtartása nagyon különbözik egymástól, még ártanak is egymásnak.*

– Így volt, egy idő után muszáj volt abbahagyni ezt a kettősséget.

■ *És ezután onnan jöttél felvételizni a Bartók Konziba.*

– Igen, és szeretném elmondani, hogy csak egy évig

jártam Szeszler tanár úrhoz, de nagyon-nagyon szerettem és tiszteltem őt. Sokat tanultam tőle, a zenéhez való hozzáállást és ami a legfontosabb volt, hogy amikor játszott, mindig lángolt. Bármit játszott, az nem csak úgy parázslott, hanem lángolt. Emlékszel a szemüvegére? Hatalmas nagy szemüvege volt, és mögötte a szeme ötször akkorának látszott, mint a valóság. De amit játszott, az is ötször átéltebb volt, mint ahogy általában szokták. Hatalmas intenzitás volt a játékában. A hangszeres tudása nem volt olyan nagy, de a hiányosságait pótolni tudta a zene átéltségével. Nála csak egy évig voltam, utána átkerültem Schwáb Nándi bácsihoz, aki akkor még a Konziban tanított és az volt az érdekes, hogy ő meg én egyszerre kerültünk be a Zeneakadémiára. Ő mint tanár, én mint növendék. Így aztán összesen kilenc évig jártam hozzá.

■ *A Zeneakadémiát tehát rendesen elvégezted, itt diplomáztál és ezután kaptad azt a bizonyos ösztöndíjat, amivel kikerültél Párizsba.*

– Nem egészen. Már előtte is kaptam ösztöndíjat, ugyanis francia szakos voltam a Zenegimnáziumban, Balázs Ica néninél. Ő is csodálatos tanár volt, nemcsak a nyelvet tanította, hanem művészettörténetet is és a francia kultúrát és szellemet is ő ismertette meg velünk. Rendszeresen jártunk a Francia Intézetbe, adtunk koncerteket is, például Kovács Lóránttal mi játszottuk Honegger Concerto da camera-jának magyarországi bemutatóját. A Poulenc triót, fagott-oboa-zongorára, azt is mi játszottuk Magyarországon először. Volt tehát egy ilyen élő francia kapcsolat és ennek köszönhetően kaptam már korábban is ösztöndíjat. Úgy emlékszem, 64 nyarán voltam kint először és akkor találkoztam Pierlot-val. Azután 66-ban kaptam egy éves ösztöndíjat Nizzába és amikor az lejárt, akkor elmentem Párizsba, a Conservatoire-ba. Akkor ott már nem a konzervatóriumi oktatás volt fontos, az oboázást és a muzsikálást előtte már rendesen megtanultam, hiszen olyan kitűnő tanáraim voltak.

■ *Hanem? A diplomára volt szükséged?*

– Arra sem. Hanem ami igazán nagyszerű volt Párizsban és amiből a mai napig profitálok, az a „kultur-sokk”, ami ott ért. Minden este elmentem valahová: az Operába, a Comédie Française-be, ott tanultam meg igazán franciául. Óriási színészeket, óriási énekeseket lehetett hallani. Láttam a Tristant, Karl Böhm vezényelt, Birgit Nilsson énekelt, a Pelléast Jean Cocteau díszleteivel. Hallottam Darius Milhaud-t vezényelni, Klemperert a Philharmonia Zenekarral, óriási élmények voltak ezek.

■ *Ahogy most látlak, a te hihetetlen sokoldalúan művelt, ahogy ma mondják, „multikulturális” lényed ott gyökeredzik. Nyilván megvolt benned az alapja, de ott teljesedett ki.*

– Igen, a multikultúra nagyon jó dolog és nagyon fontos, de azt tapasztaltam, hogy az ember saját kulturális világának a magva azért az, amit otthonról hoz magával. Mindezekre a benyomásokra másképpen reagál egy francia, mint egy német, vagy magyar. Én magammal vittem az itthonról hozott érzékenységet, nyitottságomat, kíváncsiságomat.

■ *No de térjünk vissza életed alakulására. Volt tehát egy évéd Nizzában, azután Párizs. Ott ki volt a tanárod?*

– Étienne Baudouin. Fia, Serge Baudouin egészen jó karmester lett.

■ *Mellesleg: több karmestert is ismerünk, akik oboistából lettek karmesterek.*

– Igen, ilyen volt a cseh Václav Smetáček, Victor Aviat, aki most nemrég vezényelt nálatok, egy híres német karmester, Joseph Keilberth is jó oboista volt, és nemrég járt Budapesten François Leleux (a Nemzeti Filharmonikusokat vezényelte), ő a mai napig oboázik is.

■ *Mindezek után hogyan jutottál el oda, hogy végül ott maradtál?*

– Amikor még itthon voltam, kaptam egy ajánlatot, hogy menjek Gyöngyösre tanítani. Nem csak oboát,

hanem fuvolát, klarinétot is. Ez nagyon szép és nemes feladat, de én azért valahogy nem így képzeltem el az életemet. Legyünk őszinték: mindenki, aki a Zeneakadémiára jár, művész akar lenni. Arról szó sem lehetett volna, ha itt maradok. Amikor viszont Párizsban voltam, elkapott a „vérszomj”. Ott ugyanis, alighogy megérkeztem, már jöttek a lehetőségek, szóló fellépésekre. Volt egy kamarazenekar, rögtön azt mondták: Lajos, játssz valamit. Eljátszottam velük Leclair Oboaversenyét, éppen Kodály halálának hetében. Nagyon megrázott Kodály halálának híre, és azon a koncerten ráadás-ként eljátszottuk Bach Húsvéti oratóriumának híres Adagioját, Kodály emlékére. Zenekarokban is sokat segítettem, hahniztam. A tragédia az volt, hogy mivel nem voltam EU állampolgár, nem mehettem el próbajátékokra sehová.

■ Nem is jelentkezhetél?

– Nem, csak franciák, vagy más EU államokból érkeztek mehetek. Az egyetlen lehetőség az volt, hogy átmenyek Németországba, ahol az emigráns magyarokból alakult zenekar, a Philharmonia Hungarica tárt karokkal várt minden magyar muzsikust, még engem is felvettek (derűltég). De tényleg, egészen furcsa figurák voltak ott. Volt például egy kolléga, aki Venezuelából jött, ott szaxofonos volt, itt pedig brácsás lett.

■ Életrajzodból tudjuk, hogy ez egy fontos állomás volt a pályádon, hiszen ez volt az első valódi munkahely, ahol fizetést kaptál azért, hogy játszottál. De ezért az állásért próbajátékot kellett játszani, nem? Tudom, elvi kérdés volt, hogy lehetőleg magyarok legyenek a zenekar tagjai, de azért a színvonal is számított.

– Persze. Voltak ott azért nem-magyarok is, trombitások, kürtösök voltak Amerikából, Hollandiából, Törökországból. Egy bizonyos színvonalat mindenképpen tartottak.

■ Tegyük fel, hogy egy próbajátékon volt két egyforma tudású, képzettségű muzsikussal, az egyik, mondjuk, német, a másik magyar...

– Akkor a magyart vették fel.

■ De azt is lehetett hallani, hogy a kezdetekhez képest felhígult a zenekarban a magyarok aránya.

– Valamennyire igen, de azért volt utánpótlás. Ott volt pl. Veress István az ÁHZ-ből, Virágh István a Rádiózenekarból és Erdélyi Tamás.

Érdekes zenekar volt, én négy évig voltam ott. Bár, azt is elmondom, hogy 67-ben kerültem oda és 68-ban volt a genfi verseny, amit megnyertem és akkor szerettem volna tovább menni. Furcsa hely volt az. A város, Marl, például szörnyű volt, egy bányász- és iparváros, nem volt ott semmi. A zenekarban volt egy furcsa, depresszív hangulat. Amikor jött egy jó karmester, mint pl. Doráti Antal, aki motiválni tudta a zenekart, akkor ké-

pesekek voltak nagyszerűen játszani, de amikor nem ilyen karmester vezényelt, néha úgy játszottak, mint a disznók. Azt gondoltam, ha már elhagytam a hazámat, akkor nem lehet ez a végállomás. A verseny után rögtön el akartam menni, de akkor olyan ajánlatot tettek, ami a világon egyedülálló. Azt mondták: Lajos, maradj itt és kapsz évente 12 szólókoncertet. És teljesen rám bízta, mit játszom, így aztán lemezfelvételt készítettem egy sor oboaversenyből: felvettem a R. Strauss, Mozart, Haydn koncerteket és még egy csomót, ami eszembe jutott. Aztán hozzájött még az, hogy nyaranta a Provence-i Fesztiválon vettem részt, minden évben, ahol csodálatos kamarazenekeket játszottam francia kollégákkal. Szóval már nagyon szerettem volna továbblépni és ezért jelentkeztem a Stuttgarter Rádiózenekarnál meghirdetett állásra. Ott pedig az az érdekesség történt, hogy nem hívtak meg a próbajátékokra, mert nem volt német állampolgárságom.

■ Nagyon érdekelné még a marli időből az a lemezfelvétel, amikor Doráti Antal vezényletével felvettétek az összes Haydn-szimfóniát. A Philharmonia Hungarica történetének, azt hiszem, ez a csúcса.

– Igen, ez így van, de hozzáteszem, hogy készültek nagyon szép Bartók és Kodály felvételek is, a Táncszvit például, szintén Dorátival. Dorátiban volt egy hihetetlenül erős diktatorikus karakter, ami egyébként más magyar karmesterekre is jellemző volt. Játsszotam vele később Stuttgartban, udvarias volt, kedves, a Philharmonia Hungaricával viszont nagyon keményen bánt, de ennek az volt az oka, hogy nem lehetett másképp. Például kijelölte, hogy a zenekar tagjai közül ki játszhat a felvételen. Kijelölt két oboistát, azt mondta, mindegy, ki az első, ki a második, válthatnak is, de a két első oboistát kérte. Egy bizonyos nívó alá nem ment, ahol nem volt megfelelő ember, oda Amerikából hívatott kiegészítőket. A felvételek viszont varázslatosak voltak. Úgy éreztük, felfedezzük a világot. Ki játszott akkor Haydn-szimfóniákat? Az utolsó, londoni szimfóniákat még csak-csak, de a középső és főleg a korai szimfóniák előadása szinte ősbemutató volt. És micsoda zenék ezek! Dorátinak volt egy stílusa, az a hihetetlen intenzitás, amely mindegyik darabban érvényesült. A Decca cég rendelte a felvételt, amelyre a hangszín és hangzás szépsége iránti rendkívül magas igény a jellemző, és ezek a felvételek tényleg nagyszeűek lettek.

■ Most akkor térjünk vissza az időrendhez. Életrajzodból következő állomása a Stuttgarter Rádió Szimfonikus Zenekara, sőt, mondhatni, eddigi utolsó állomása, hiszen még most is odatartozol. Meghirdették az állást, jelentkezted, és nem hívtak meg a próbajátékokra.

– Pontosan így volt, és pedig azért, mert ha meghívtak volna, fizetniük kellett volna az útiköltséget és talán még más költségeket is. Így aztán az történt, hogy

meghívás nélkül, de elmentem. Szerencsére akkor már jól ismertek a szakmában, mint szólistát. Megkérdeztek a próbajátékon, melyik versenyművet játszom. Én meg visszakérdeztem: melyiket akarják hallani? Nagyot néztek, de tényleg így volt, Mozart, Haydn és mások oboaversenyeit mind tudtam kotta nélkül. Voltak ott persze komoly versenytársak is, össze kellett szednem magam és sikerült, megkaptam az állást. Akkor jött oda vezető karmesternek Sergiu Celibidache. Ő nem csak nagyszerű karmester, hanem számomra egyfajta „Über-Vater”, második apám volt. Nagyon jóban voltam vele, és azóta is sokat gondolok rá. Az első próbán odajött hozzám, és azt mondta: maga új ember itt. Hogy hívják? Mondtam, Lencsés Lajos. Nem a családját kérdeztem, a maga nevét. Mondtam, hogy Lajos. Attól kezdve csak Lajosnak szólított és figyelt rám, ami természetes, hiszen az első oboa nagyon fontos a zenekar hangzása szempontjából. Az első év próbaév volt, akkor jött ő, és mindjárt az elején a Zsoltárszimfóniát vezényelte. Hatalmas oboaszóló van benne, persze gyakoroltam, mint az örült. Leültetett és azt mondta: figyeljen, Lajos, hogy vannak ebben a frázisok. Pam-pam-pim-pam....parari pim- pam (énekel). Nézze most meg még egyszer. Nem elég szépen játszani. Figyeljen a frazírozásra. Másnap újra próba, jött ugyanaz a hely. Eljátszottam, leintette a zenekart – gondoltam, nekem most végem. Rám nézett, megtapsolt és azt mondta: aki ezt a témát így akarja játszani, annak nagyon össze kell szednie magát. Az öreg kollégák melletttem csak néztek. Ezzel vége is lett a próbaévnak, mert ettől kezdve biztos lett az állásom. Ettől kezdve nagyon jóban voltunk, de egyáltalán nem csak dicsért. Volt olyan, hogy kegyetlenül kifigurázott, amikor valamit nem úgy játszottam, ahogy ő elképzelte. Nagyon sokat játszottam vele, volt, hogy együtt főztünk, együtt udvaroltunk a lányoknak. Nem azt mondom, hogy jó barátok voltunk, mert ő sokkal idősebb volt és felettünk állt rangban, de nagyon jó emberi kapcsolatunk volt végig. És úgy volt ez, hogy akivel az ember ilyen kapcsolatban van, azzal szemben még jobban igyekszik úgy játszani, ahogy ő kívánja.

■ *Melyik évben kerültél oda?*

– 71-ben.

■ *Ő akkor már elég idős ember volt. nem?*

– Igen, nem tudom pontosan, hány éves, most arra sem emlékszem, mikor halt meg.

■ *Azért is nagyon érdekes, amit mesélsz róla, mert rengeteg anekdota van róla és a felvételeiről is azt mondják idősebb muzsikuskok, hogy volt benne valami egészen különleges.*

– Ez így van. Én tőle tanultam a legtöbbet, azt, hogy hogyan kell megérteni a zene nyelvét. Hogy hol vannak kérdések, hol vannak válaszok, hol van a frázisok eleje és vége, hol vannak felrakva a legfontosabb dolgok, eze-

ket mindig kutatta, mindig elmondta a mű analízisét. Gyakran eljött hozzám, sokat beszélgettünk, nagyon kulturált ember volt. Egyszer megkérdeztem, milyen irodalmat szeret, mit olvas. A kedvence Lautréamont volt, azelőtt sosem hallottam a nevét. Ez egy nemes francia fickó volt, Montevideóban született, Uruguayban, diplomata családba. Furcsa, bizarr irodalom, nehéz olvasni és megérteni. „Maldoror énekei”, ez a legismertebb költeménye, amelyből, milyen érdekes, magyar szerző, Wittinger Róbert írt egy Requiemet.

Egyszóval, nagyon érdekes ember volt Celibidache, rendkívül sokat tanultam tőle. Főleg a 20. századi francia zenét, Debussy-t, Ravel-t Darius Milhaud-t. Hihetlenül érdekesen adta elő ezeket a műveket.

Ő egyébként soha nem csinált stúdió felvételeket, hanem a koncertjeit mindig felvették, és volt, ami azután megjelent nyilvánosan. Utána jött Neville Marriner, aki pont az ellenkezője volt. Ő nem volt egy analitikus muzsikusk, hanem „nekiment” a daraboknak, jókedvvel, boldogsággal. Az ő zsenialitása abban állt, hogy észrevette, a zenekar egyéniségekből áll, és ezeket az embereket engedte érvényre jutni. Egyszer egy próba előtt odajött hozzám és azt mondta: Lajos, mit fogunk játszani? Mondtam, hogy azt, ami ki van tűzve. Nem úgy értem, felelte, hanem milyen versenyművet játszana szívesen? Mondtam, hogy a Richard Strauss Oboaversenyt. Rendszerben, mondta ő, és kis idő múlva látom a nevetem a következő szezon Mesterkoncertek sorozatában, ahol olyan nevek voltak, mint Szvjatoszlav Richter. Megvolt a koncert, utána csináltunk belőle lemezfelvételt, de nemcsak velem, hanem a fuvalással, klarinétossal is megtette ugyanezt. Ezzel azt érte el, hogy mindenki örült nagy becsvággyal dolgozott, és a zenekar is egészen másképpen szólt, mert a szólisták ott is tényleg szólisták voltak. Úgy adták elő a zenekari szólamukat is, mintha a koncertpódiumon állnának szólistaként. Szóval ez is nagyon-nagyon érdekes időszak volt.

37 évig dolgoztam a zenekarban, 65 éves koromban, mint szóló-oboista mentem nyugdíjba. Akkor Roger Norrington volt a karmester. Ő a barokk zene területéről jött, és nagyon sok mindent hozott magával, emiatt sokan nagyon utálták, de én sokat tanultam tőle is. Azt például, hogy a vibratóval ne takarjuk be az espressívót. Van egy ilyen hagyomány, hogy a vibrátós hangot, mint egy szószót, ráöntjük a zenére. Ő ezt nem engedte, a zene folyamata egészen egyszerűen ment előre és ezt nagyon jól csinálta.

■ *Őt egyébként én magam is hallottam itt Pesten, a Müpában, a Stuttgarti Rádiózenekarral.*

– Azon a koncerten itt voltam, Mahler IV. szimfóniáját játszottuk.

■ *Éppen ez volt az érdekes, hogy Mahlert játszottatok ilyen historikus módon, azt a szerzőt, akinek zenéje a romantika legfelső fokát jelenti. Roppant érdekes volt,*

hogy a szikár historikus előadásmód következtében hallani lehetett a mű belső szövegeit, esetenként többszólamúságát.

– Vele is játszottam több mint 10 évig, és pontosan a Mahler előadások voltak azok, amelyek revelációnak számítottak. Ha az ő Mahler előadásait összehasonlítjuk másokéval, akkor úgy tűnik, hogy a hagyományos Mahler előadás olyan volt, mint egy persziflázs. Az az egyszerűség, ahogy ő előadta, megmutatta, hogy Mahler zenéjében például mennyi humor van, micsoda szellemesség, micsoda varázslat és nem tett rá még egy lapáttal, amitől tönkremegy a zene. Akik szándékosan viccesen akarják előadni, az ordenáré viccességgel tönkreteszik a humort a zenében. Ahogy Karinthy mondta: a humorban nem ismerek tréfát.

■ *Stuttgarti éveid jelentik tehát életed derekát. És az ott töltött évek alatt kezdődött életednek az a szakasza, amikor mindenfelé hívtak a világban, kamarazenét játszottál, szólókat, versenyműveket. Hogy tudta mindezt a zenekari munkával egyeztetni?*

– A Stuttgarti Rádiózenekarban olyan szerződéses volt, hogy volt két szóló-oboista, akik, mint a pilóták a repülésben, nem ülhetnek egymás mellett. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy minden hónapban két hétig szabad voltam. Ezt vagy úgy lehet felhasználni, hogy harkítom és amit keresel, abból veszel magadnak egy Rolls Royce-t, vagy a másik lehetőség, amit én is csináltam, hogy olyankor gyakoroltam és tanultam. Egyébként a próbák idején is azt csináltam, hogy reggel elvittem a gyerekeket iskolába, utána bementem a Rádióba, a próbaterembe és a próba kezdetéig egy órát gyakoroltam. Akkor tanultam meg szonátákat, versenyműveket, mindent. Egy Beethoven szimfóniát nyilván nem kellett gyakorolni, hanem mindig tanultam új dolgokat. Volt úgy, hogy egy hónapig nem volt szolgálatom, ilyen alkalmakkor például eljöttem Budapestre. Megismerkedtem a Budapesti Vonósokkal, többször is hívtak és azután felvettünk lemezeket, ugyanazzal a lemeztársasággal, amely Neville Marriner idején készítette a felvételeket. Húsz CD-t csináltunk velük, elképesztő! És jöttek koncertek magyar zenekarokkal, szinte mind egyikkel. A MÁV-val például nem, de játszottam a pécsiakkal, miskolciakkal és másokkal, sokféle darabot. Én nem vagyok olyan, mint egyes oboisták, akik kitűnőek, de mindenütt ugyanazt, mondjuk csak a Mozart Oboaversenyt játsszák. Remek darab, akadémiai tananyag, de annyi más oboaverseny van még! Én úgy gondolom, ha valaki oboista, akkor kutyakötelessége, hogy annyi művet tanuljon meg, amennyit csak lehetséges. Nem dicsekvésként mondom, de összeszámoltam: 120 oboaversenyt vettem lemezre.

■ *Nem is gondoltam, hogy van ennyi.*

– Bizony van. Pl. 12 Albinoni, Vivaldinak is több concertoja van, és így tovább.

És mindemellett minden évben csinálok legalább egy ösbemutatót.

■ *És az nem merült fel problémaként, hogy a barokk versenyműveket a mai felfogás szerint illendő barokk oboán játszani?*

– Én elkezdtem barokk oboát tanulni, de hamar rá kellett jönnöm, hogy a kétféle hangszer között nagyon nagy a különbség, a nádban, a fújás módjában. És egyet hadd mondjak meg: úgy, ahogyan ma a barokk oboákon játszanak, úgy én nem akarok oboázni. Nem akarok senkit megsérteni, de ahogy ma ezeken játszanak, az – tisztelet a ritka kivételnek – egyszerűen ordenáré. Van néhány fantasztikus oboista, akik példásan játszanak barokk oboán, de ők nagyon kevesen vannak. Nemrégiben például hallottam Mozart Gran Partitáját egy nagyon híres régizenei együttesrel (nem mondom a nevét), és amit ott hallottam oboázás címen, az szörnyű volt. Valaki fúj egy tartott hangot, megszólal egy negyed hanggal mélyebben és ő csak tartja, tartja, vagy az egyik hangnak ilyen színe van, a másik hangnak más színe és ízléstelen. Vannak jó nevű együttesek, ahol meglepészenek azzal, hogy ők most korabeli hangszereken játszanak, de úgy játszanak, mint a disznók – ezt nem tudom elfogadni. Akkor azt is lehetne mondani, hogy Schiff András játssza a Bach műveket csembalón, miközben úgy játssza ezeket zongorán, hogy bámulni való. A fejlődést nem lehet letagadni, vagy semmivé tenni. Én elismerem a barokk hangzás fontosságát. Egy Corelli Concerto például egy modern hangszerezes együttesrel nem érdekel, azt régi hangszereken hallgatom szívesen, de az, hogy a korhű hangszereken való játék mögé bújva csúnyán és igénytelenül játszunk, azt nem tudom elfogadni, az felháborító és nagyon sok ilyen van.

■ *Gondolom, azokat a régizeneszereket, akik ezt az egész „korhű zene forradalmat” kezdték, őket azért elismered.*

– Persze, ők nagyszerű emberek, csak mára ebből a dologból is üzlet lett, és sokan visszaélnék vele. De mondok pozitív példát is: a Freiburgi Barokk Zenekar például remek, és csodálatosan játszik, Németország egyik legjobb együttese. De a fúvósaitól hallottam a Gran Partitát: azt nem lehetett meghallgatni. Stílustalan volt, modoros. Egy példa: rettentően eltúlozták az akcentusokat. Ha írva van egy akcentus, én is eljátszom, de csak annyira, hogy a zenei folyamatot ne akassza meg, de ha valakinek az egész zenélés csak arról szól, hogy eltúlozva mutatja az akcentusokat, az megöli az egész frázist.

■ *De hát nekik is kell, hogy legyen egy művészeti vezetőjük, ha nem is vezényli őket, az ő dolga lenne az ilyen túlzásokat lenyesegetni.*

– Így kellene lenni. Minden kornak megvan a szelleme, ha azt megértjük, akkor meggyőző lesz az előadás.

■ *Úgy gondolom tehát, hogy Te nyilván ismered a régi zene előadásának azokat a módjait, amelyeket a mai kutatók felfedeztek, vagy felfedezni véltek, és ezek szellemében játszol a saját modern hangszereiden, úgy, ahogyan abban a korban játszhatták volna, ha ilyen hangszer lett volna a kezükben.*

– Igen. Itt van például Norrington, akivel 10 évig játszottam. Ő teljesen kiirtotta a vibrátót, de ebből adódtak vicces dolgok, például egy-egy oratórium előadás, ahol a zenekar nem vibrál, az énekesek pedig mint az örültek. Egyszerűen csak nem vibrálni, az nem olyan nagy dolog, de vannak más módszerek is arra, hogy a zene kifejezését megvalósítsuk, ezeket meg kellett tanulnunk.

■ *A régi zene után beszéljünk a mai kortárs zenéről. Életrajzodban olvasható, hogy hány mai zeneszerző ajánlott neked új műveket, amelyeket te be is mutattál.*

– Nem is tudom, kivel kezdjem. A legújabbal. Ezen a héten beszéltem egy kitűnő magyar zeneszerzővel, aki valóban az élvonalat képviseli, a crème de la crème, (névét most nem szeretném megmondani). Ő akar írni nekem egy oboaversenyt, de hát mire annak a bemutatójára sor kerül, már 77 éves leszek, ki tudja, el tudom-e még játszani. Balassa Sándor írt Kettősversenyt, egy Anders Hillborg nevű svéd zeneszerző írt nekem egy oboadarabot, ezzel fejeztem be zenekari működésemet, a címe Meditáció egy Petrarca témára. Volt egy francia zeneszerző, Georges Hugon, ő írt Chaconne címmel egy szóló-oboadarabot. Játszottam egy Bruno Maderna darabot is. Itt sem az a lényeg, hogy ezek kortárs darabok, vagy sem, hanem az, hogy jó zene-e, vagy nem.

■ *Személyesen is találkozottál egész sor híres zeneszerzővel. Itt van pl. Jean Françaix, akinek Virág-óra című művét elő is adod itteni koncertünkön. Abban játszol is, vagy csak vezényelni fogod?*

– Vezényelni is, de játszom is benne.

■ *Mesélj egy-két olyan híres zeneszerzőről, akikkel megismerkedtél az oboázásod révén, és akiről úgy gondold, életed gazdagabb lett attól, találkoztatok!*

– Kezdjük a legradicionalisabb muzsikával: Jean Françaix. Imádom a zenéjét. Kicsit divatjamúlt muzsika, de benne van az, hogy a szerző nagyon kulturált, művelt ember. Fontos, hogy ő még személyesen ismerte Debussyt is, Ravellal igen jó viszonyban, Poulenc-kel barátságban volt. Aztán Messiaen, Boulez, Ibért – nem akarom szétszedni a francia a zenét.

■ *Messiaen írt szóló-oboára?*

– Nem, de van egy fiatalkori kvartettje. Boulez jó ismertem, játszottam is vele. Aki nagy hatással volt rám, őszintén csodáltam: Stockhausen. Fenomenális figura, igazi összefoglaló személyiség. Nemrég hallottam Csillagképek c. művét, szenzáció! Barátsággal c.

darabját nekem írta át. Minden területen nagyon jó, elektronikus zenében is. Vannak újabbak, az „újabb egyszerűség” szerzői, pl. a lett Arvo Pärt és Pēteris Vasks – ő elég híres, nagy angolkürt-versenyt írt, amit tavaly játszottam a Szombathelyi Zenekarral. Furcsa, mert mai zene, de C-dúrok és A-dúrok röpködnek benne. Magyarok: Balassa Sándor, Sárosi László csodálatos darabot írt, Sárosi Bánktól is játszottam, és igazi csodálója vagyok Jeney Zoltánnak. Kurtágtól is játszottam pár darabot. Jeney Zoltán Halotti szertartása szerintem a 21. század egyik legjobb műve. Elküldte nekem a Kocsis Zoltán által vezényelt koncert felvételét, nagyon nagy hatással volt rám. Most egyébként azon gondolkodom, hogy levelet írok Ókovács Szilveszternek, mert hallom, megszűnik a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara. Ezt botránynak tartom, felháborítónak. Úgy gondolom, ha nem talál repertoárt a legrégebbi magyar zenekarnak, akkor sajnálom őt. Miért is ne lehetne ez a zenekar az, ami mindig is volt, a magyar zene hírnöke? Jeney Halotti szertartása egy óriási mű, három óra hosszú! Háromórás a Máté passió is. A Máté passiót minden évben eljátsszák, de csak keletkezése után 100 év múlva mutatta be Mendelssohn, aki nem törődött senkivel, csak felismerte a mű értékét. A Halotti szertartás egyetemes szellemi termék, nagy érték. Ezt is csak 100 év múlva fogjuk bemutatni?

■ *A Filharmóniai Társaság nem szűnik meg, csak a nevet szüntetik meg és az Operaház Zenekara néven fog koncertezni. Én még jól emlékszem rá, gyermekkoromban úgy hirdették: a Magyar Állami Operaház tagjából alakult Budapesti Filharmóniai Társaság hangversenye.*

– A Bécsi Filharmonikusok sem azonos az Opera zenekarával, csak a kiválasztott legjobbak játszhatnak benne. Nálunk is így volt ez. Az én fiatalkoromban Pongrácz Péter, Kovács Béla és hasonlóak lehettek a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának tagjai. Vagyis a legjobbak és ez óriási dolog, ösztökélés a többiek számára is, akik az opera előadásokban játszanak. Ők mutatták be a Táncszvitet, a Psalmust, mellesleg a Hidas Oboaversenyt is. Ha ez nem érték, akkor mi a nyavalya a nemzeti érték?

■ *Milyen indulatos vagy! Tetszik, hogy évtizedek óta külföldön élsz, mégis ennyire foglalkoztatnak a hazai zenei élet eseményei. De beszéljünk egy kicsit még rólad, magadról. Rám mély benyomást tesz az az általános műveltség, irodalmi, képzőművészeti tájékozottság, ami minden szavadból érződik. Hány nyelven beszélsz?*

– Angolul, kicsit olaszul, természetesen, németül és franciául. Sajnos az orosz elfelejtettem. Nagy hiba, hogy nem szeretették meg velem. Gyerekeim a Waldorf iskolába jártak és oroszul tanultak. Nem a nyelv az érdekes, az csak vivőanyag. Micsoda kultúra van az oroszoknál! Mint a franciáknál. Én nagyon há-

lás vagyok azért, mert itt születtem, ebben az országban, és amit itt felszedtem, azt elvihettem oda, és amit ott kaptam, azt elhozhatom ide. Eredetiben olvasom Thomas Mannt, Hermann Broch-ot (a legcsodálatosabb német nyelvű irodalom), vagy Goethét, Rilkét és eredetiben olvasom Eszterházy Pétert, Nádaszt, vagy Mallarmét. Ez óriási ajándék. És akinek módja lenne rá, de nem teszi, hatalmas mulasztást követ el, sajnálatra méltó! Én Stuttgartban élek, lehetne Mercedesem, de nincs. Lehetne, de nem fontos. Ami fontos, azt szeretném továbbadni. Nem tudom, ismered-e, a Magyar Nemzeti Galériában Gulácsy Lajosnak van egy képe, a címe: A rózsalovag. 1919-ben festette, a Rózsalovag bemutatásának évében. Mondtam a tanítványaimnak, amikor a Richard Strauss oboaversenyt tanuljátok, menjetek el és nézzétek meg ezt a képet, roppant érdekes. Félig lány, félig fiú, olyan mint, az Operában. Annyi minden van, amit látni kell, ismerni kell, fantasztikus!

■ Emlékszem saját tanáraimra, voltak olyanok közöttük, mint pl. dr. Szekeres Kálmán, de már az általános iskolában is, akik ezt a szemléletet igyekeztek nekünk átadni. Kodály is mondta: Légy művelt ember, légy művelt zenész. Mára ez a szemlélet kikopott az emberek közül. Szerinted miért? Mindenki szakbarbár?

– Ha tanítok, mindenki jön a nád-problémákkal. Ez tényleg fontos dolog, de ha valamit el akarsz játszani, valamit ki akarsz fejezni, és valahogyan szellemiekben gazdag vagy, akkor azért a nád másodlagos fontosságú. Ha valaki napi öt órát foglalkozik nádfaragással, akkor annyi ideig nem gyakorol, nem olvas. A kifejező képesség szempontjából fontos dolgot kicsit rosszabb nádon is meg tudod valósítani.

■ Tanítasz is, rendszeresen?

– Két évig tanítottam itt a Zeneakadémián, a doktoriskolában is, Stuttgartban is két évig. Rengeteg kurzust tartottam, Japánban is tanítottam hosszabb ideig, mellesleg imádom azt az országot. Amit soha nem csináltam: egy igazi tanári állást. A növendékekkel minden héten foglalkozni kell – Németországban a legtöbb tanár, ha elmegy egy hónapra, addig az asszisztense tanít. Ezt semmiképpen nem akartam.

■ Fizikailag hogy bírod az oboázást? Azt mondják, sok év után az izmok már gyengülnek.

– Olyan ez, mint a sport, ha abbahagyod. Én minden nap gyakorolok, ma is, minden reggel. Azt hiszem, az emberben sokkal több energia lakozik, mint gondolná, ezeket módszeresen mozgósítani, aktivizálni kell. Ha koncertre készülök, akkor különösen. Most izgulok azért, hogy azt az oboaversenyt, ami most készül, amelynek a szerzőjét nagyon nagyra tartom emberileg is, szakmailag is, hogyan fogom bírni. Borzasztóan

örülök, hogy a darab készül, de eredetileg nem oboaversenyre gondoltam, hanem egy más jellegű darabra. Én rendeltem, de nem magamnak, és most majd mégis el kell játszanom. A mostani koncerten sokat játszom, angolkürtön is, vezényelek, - még beszélni is kell róla. Ők nem tehetnek róla, hogy én 75 éves vagyok. Ha valaki nem tud átugorni egy magasságot, ne ugorja át, de ha mégis vállalja, tegyen meg mindent azért, hogy jól sikerüljön. A lényeg az, hogy ezt a dolgot is szeretettel csináld.

■ Sportolsz?

– Igen, futok minden nap és biciklizem. Autóm nincs.

■ Nem is volt?

– De volt. Franciaországban, az ottani házamban van egy autó, mert ott nincs busz és nem lehet eljutni sehová.

Kétszer egy héten úszom. Szokták kérdezni ilyen interjúkban, hogy mit teszek a mozgékonyaságom megőrzése érdekében. A válasz az, hogy belül vagyok mozgékony. Schiller mondta, hogy a szellem építi a teret. Hallgasd meg azt a R. Strauss művet, amit kevésbé hallála előtt írt, a Vidám műhely-t. Azt szokták rá mondani, hogy ez egy öregkori mű. A csudát, ez egy fiatal lélek megnyilvánulása.

■ Ha már itt tartunk, van egy nehezen lefordítható előadói utasítás, már az Oboaversenyben is: gemächlich. Mit jelent ez? Kedélyesen, könnyedén? A szó, amiből származik, Gemach, valamiféle szobácskát, kis kamrárt jelent.

– Igen, vannak szavak, amelyek nehezen fordíthatóak, de jelentésük világos. Ez itt azt jelenti: kényelmesen, ne hagyd magad hajtani.

■ Nagyon kíváncsi vagyok a koncertre. A kollégák nagyon várnak, minden szavadat inni fogják.

– A Mozart mű (c-moll – szerenád 8 fúvós hangszerre K. 388) rendkívül kényes, sok hiteles felvétel van belőle, azt nem szabad ennél rosszabbul játszani. Te nyilván ismered a mai zenekari muzsikások mentalitását, van benne egy kis fásultság – holott ez egy csodálatos mesterség. Tudom-e majd őket magammal húzni? Bízom benne, hogy érzékenyek és ráéreznek majd. A próbából nem szabad mesedélután csinálni, nem szabad sokat beszélni. Akkor előjönnek a zenészviccek. Volt a Stuttgarter Rádiózenekarban egy fagottos, remek muzsikos volt, korábban öttusa versenyző. Aztán meghívott és a próbákon minden szituációhoz tudott mondani egy viccet. Remek hangulatot teremtett, de a karmesternek vége volt. Szóval, én nem ilyen próbát szeretnék.

(Fenyő Gábor)

A vibrató történetéről

A The Strad folyóirat 2017. évi júniusi számában, „Vita a tónusról” (A Tone of Contention) címmel megjelent tanulmányában Tully Potter az 1890-es évektől 1940-ig tekinti át a hegedűsök és csellisták korai lemezfelvételeit. Elemzi a híres vonósok vibratóval kapcsolatos megközelítését, és az időközben bekövetkezett változásokat. Nem kíván vájkálni a korábbi időszakokban, inkább a hanglemezek megbízható bizonyítékaira támaszkodik, amelyek az 1890-es évekig visznek vissza bennünket. Mint írja, a vibrató szinte azóta velünk van, amióta csak létezik a hegedű.

Mielőtt Tully Potter írását közre adnánk, szeretnénk megemlékezni Paul Roland (Reisman Pál) magyar származású hegedűművészről, akinek „A vibrató tanításáról” című tanulmánya a Parlando 1961/3. számában jelent meg, azt követően, hogy hazalátogatott Magyarországra.

Paul Roland (szül. Budapest, 1911. 11. 21. – megh. Urbana, Illinois, 1978. 11. 09.) Rados Dezsőnél tanult hegedülni és brácsázni a Fodor Zeneiskolában, majd tanulmányait Waldbauer Imrénél folytatta a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán. 1938-ban a „Pro Ideale” kvarttellel az Egyesült Államokba emigrált, ahol 1940–1945 között a Simpson College (Iowa), és 1944–45 között a University of Iowa at Urbana hegedű professzora volt. Számos hegedűpedagógiai munkája ismert. Mivel „A vibrató tanításáról” című írása az interneten megtalálható, annak csak bevezető részét ismertetjük.

A vonóstechnika különféle tényezői közül a vibrató tanítása aránylag új keletű. Nem is olyan régen azt hittük, hogy a vibrató csak „érzésből jön”, és abba beavatkozni nem szabad. A század elején működő mester-tanárok, Joachim, Auer, Hubay, Capet a vibrátót inkább megengették, mint kultiválták, s annak túlzott használatától óva intettek.

Talán leginkább Kreisler volt az, aki fiataalkori csodás hegedűhangjával, a század első negyedében új ideált teremtetett. Hallgassuk csak meg újra korai ráadás darabjait, a régi félkilós lemezekről! Meleg, szárnyaló hangja, állandó, nemcsak egyes hangokat kiemelő vibratója új divatot hozott létre. Ma már komikusan hangzik, hogy a bécsi filharmonikusok Kreisler nem vették fel „túlzott” vibrató használata miatt. Az is érdekes, hogy Heifetz, Milstein és a többi Auer-növendék is követte – mesterük tiltakozása ellenére – az állandó vibrálás divatját.

Ma már a vibrató a hegedűtechnika fontos tényezője, csakúgy, mint a fekvésváltás, detaché, spiccato és a többi technikai elem; elhanyagolni nem szabad, de azt sem engedhetjük meg, hogy dudva gyanánt nőjön.

A tradicionális vibrató tanítása utánzáson alapul. Ezt az egyszerű módszert nem szabad lebecsülni, hiszen anyanyelvét is utánzással tanulja a gyermek, természetesen és jobban, mint a legjobb nyelvmester tanítványa! Eszembe jutnak élvezetes, növendék-kori kvartettozá-

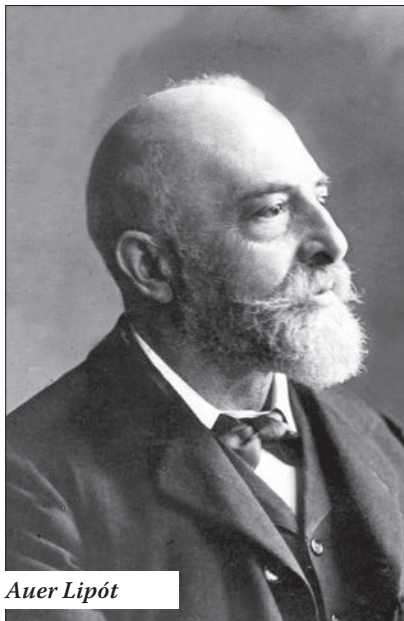
saink Erika Morinivel, a felejthetetlen Weiner Leó tanárunk vezetésével. Erika gyorsan lüktető vibratója újdonság volt fülemnek: hatása alatt percekben belül jobban kezdtem vibrálni. (Erika Morini kora egyik legkiválóbb hegedűművésze volt. Bécsben született 1905-ben. Már nyolc éves korától Ševčíknél tanult a bécsi konzervatóriumban.)

A tanár feladata tehát: jó példával elől járni, ily módon megfelelő hangideált idézni fel a növendékben, egyben felkelteni a szép hang iránti vágyat. Az ösztönös tehetségnek ez rendszerint elég is, a tanulók nagy része azonban több segítséget kíván...

TULLY POTTER: Vita a tónusról

„Vannak előadók, akik következetesen remegtetnek minden hangot, mintha reszketnének” – írta Leopold Mozart 1756-ban, és Geminiani tanítványa, Robert Bremner (1777-ben) szerint a vibrató állandó használata olyan, mint „a paralitikus ember hangja”. Ez a hatás még ma is indulatos viták tárgya. Ami a vibrató történetét illeti, nem fogok a legkorábbi időszakban vájkálni – ezt több közelmúltban megjelent cikkben tárgyalta a The Strad, és némelyikük az interneten is megtalálható. Én inkább a hanglemezek megbízható bizonyítékaira támaszkodom, amelyek egészen az 1890-es évekig visznek vissza bennünket. Tagadhatatlan, hogy Fritz Kreisler, aki gyakorlatilag már alkalmazta a folyamatos vibrátót, nagy szenzációt keltett a múlt század végén. De ha meghallgatjuk a korai lemezeket és hengereket, amelyeken a 19. századi vonósok játéka hallható, világossá válik, hogy a vibrató bizonyos fajtája mindegyiknél jelen volt, még ha keveredett is a senza vibrató különféle fokozataival.

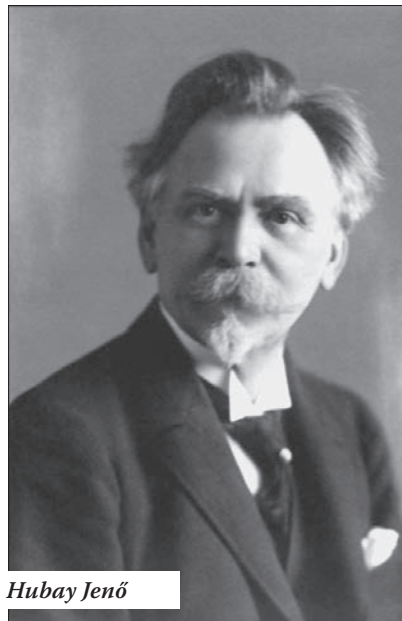
Roger Norrington karmester szeretett arra hivatkozni, hogy Mahler sohasem hallott játszani olyan zenekart, amelyiknek a tagjai vibráltak. Mégis, Mahler minden este hallgatott vibrátót a bécsi Udvari Opera muzsikusaitól, beleértve Arnold Rosét, a koncertmestert. Mahler kétszer vezényelte a Gürzenich Zenekart Kölnben, mely zenekar jelentős erősítést kapott Bram Eldering növendékeitől, akik a városi konzervatóriumban tanultak, és tudjuk, hogy Eldering tanított vibrátót. (Bram Eldering holland hegedűművész 1882-ben lett Hubay növendéke

Auer Lipót

Kreislér

Hubay Jenő

Brüsszelben, és 1886–1888 között szintén Hubaynál tanult Budapesten. Ebben az időszakban a Hubay-Popper vonósnégyes brácsása volt, majd a Berlini Filharmonikusok koncertmestere lett.)

Ha pedig senki sem alkalmazta a vibrátót, akkor miért fogalmazott így Joachim József tanítványának, Vecsey Ferencnek, 1904. november 20-án kelt levelében: „Szabadulj meg a túlzásba vitt vibrátótól, és a kantilénajátékban az ujjak lassú rezegtetésétől; ez az ujjak gyengeségéből adódik, és engem egy öregasszony halotti énekére emlékeztet.” (Megjegyzés: Vecsey Ferenc Hubay Jenő tanítványa volt. Szenzációs berlini bemutatkozása előtt ugyan meghallgatta néhányszor Joachim is, ezért – a német sajtónak köszönhetően – Joachim-növendéként vált ismertté Németországban.)

1873-ban volt a meiningeni udvari zenekarban egy kivételes muzsikusz, Richard Mühlfeld, aki hegedűn és klarinéton játszott, majd végül a fúvós hangszert választotta. Az 1870-es évek közepétől Németország legünnepeltebb klarinétosa lett, és négy mű megírására inspirálta Brahmsot. Megpróbált ugyanúgy játszani a klarinéton, mint a hegedűn, és a kortársaktól tudjuk, hogy kifejezetten vibrátós volt a hangja (a modern klarinétosok tévesen ragaszkodnak hozzá, hogy Brahmsot vibrátó nélkül kell játszani, de ez már egy másik történet). (Megjegyzés: Ha már a fúvós vibrátó is szóba került, itt említjük meg, hogy a fuvalisták vibrálásakor az egyenletes levegőadagolást hullámoztatják, és így érik el a hangban a kívánt lebegést.)

Bár a késői 19. század hegedűs óriásai már pályafutásuk vége felé jártak, amikor játékokat lemezre rögzítettek, ráadásul vibrátójuk a hangképzés, az artikuláció és a legato-játék szempontjából már kissé hanyatlóban volt, mégis igen nagy élvezettel hallgattam Joachim, Rosé, Pablo de Sarasate, Auer Lipót, František Ondříček, Stanislaw Barcevicz, Eugène Ysaÿe, Marie Soldat-

Roeget, Karol Gregorowicz, Maud Powell, František Drdla és más veteránok játékát. Joachim figyelmeztetése a túlzott vibrátóval kapcsolatban nem jelentette azt, hogy ő maga tartózkodott volna tőle. Értékes 1903-as felvételei – amelyek között őt olyan mű szerepel, amelyek életművét mutatják be több szempontból – egészen nyilvánvaló, hogy a kitarított hangokat vibrálja, bár a rövid hangok, sőt még némelyik hosszú hang is eléggé szárazon szólal meg. Ennek a hol vibrátós, hol senza vibrátós játékmódnak a megléte teljesen nyilvánvaló sok régi hanglemezen. Így van ez egészen az 1930-as évekig, és olyan együttesek vitték át azt korunkra, mint a *Quartetto Italiano*, és a még mindig aktív Borodin Kvartett. Az orosz együttes vibrátó nélkül játszik, és ezzel a mesterként játékmóddal néha igen felbosszantják az embert. A francia hegedűiskolán nevelkedett Pablo de Sarasate, a legelegánsabb hegedűs 1904-es felvételei olyan magabiztosan demonstrálják ezt a kettős megközelítést, hogy az ember szinte alig veszi észre, mikor játszik vibrátó nélkül. A magyar Auer éppen olyan vehemensen ellenezte a túlzásba vitt vibrátót, mint honfitársa, Joachim, mégis a szép vibrátó volt egymástól eltérően hegedülő növendékeinek közös jellegzetessége. Auer 1920-as években felvett két lemezén – ahogy azt az ember várja tőle – üdítően könnyed érintéssel vibrálja a kitarított hangokat. Ha előadásában meghallgatjuk Csajkovszkij *Melódiaját* (Op. 42, Nr. 3.), ráébredhetünk, miért írta a zeneszerző olyan megnyerő kedvességgel a művet Auer dallamos hegedűjátéka számára.

A cseh Ondříček-től, aki főleg a francia hegedűiskolán nevelkedett, már kifejezett vibrátót – szinte már tremolót – hallunk 1912 körül megjelent Raff *Cavatina*-felvételén (Op. 85, Nr. 3.). Nem kétséges, hogy az idő múlásával a vibrátó oldódott egy kicsit. A francia-belga hegedűjáték alaptípusát Ysaÿe képviselte, akitől ezüstös ujj-vibrátót kaptunk, amely az E-húrra is kiterjedt –

Pablo de Sarasate

ahol sok riválisa már nem merte alkalmazni. Ennek is része volt abban, hogy lemezei olyan nagyszerűek lettek.

Érdekes, hogy Ysaÿe kvartettjének brácsása, Léon van Hout szintén ezeket a jellegzetességeket mutatja be a brácsán – bár a „remegő” vibrató nyilván kicsit lassúbb Schumann „Abendlied”-jében (Op. 85, Nr. 12.), amit 1905-ben vettek fel. Gervasio „Feuilles de printemps” című darabjában felmegy az A-húron, és finoman vibrál. A lengyel Barcewicz – egy másik hegedűs, akit Csajkovszkij csodált (és akit zeneszerzésre tanított) – a cseh Ferdinand Laubnál és Jan Hřimalý-nél tanult. Könnyed, de szemmel látható vibrátója volt, a kifejezésteljes hatásokat ezzel emelte ki, például Csajkovszkij hegedűversenyének Canzonettájában (amit 1905-ben vettek fel). Rosé, aki Romániából jött, de Bécsben tanult, a szóló darabokban egészen finom vibrátót alkalmazott, és ennek volt köszönhető elbűvölő játéka. Mint kvartett-játékos, arra bízhatta kollégáit, hogy játsszanak vibrató nélkül – talán jobban is a kelleténél. A cseh Drdla – aki miután jól indult Prágában, szintén Bécsben tanult –, 1902-ben elbűvölően tolmácsolta saját kompozícióit könnyed, diszkrét vibratójával. De 1923-ra, amikor újra felvette Nr. 1-es Serenade című művét, és megírta híres Souvenir-jének egyetlen verzióját, vibrátója szélesebbé vált.

Az osztrák hegedűs, Soldat-Roeger – Augustus Pott gyermeke és Louis Spohr unokája – később Joachim növendéke lett. Spohr 1920 körül felvett, 9. hegedűversenyének Adagio-ját halkán, senza vibrato kezdi, majd kifejezésre juttatja könnyed vibratóját, amit időnként abbahagy. Vibratójának intenzitását a hangerőnek megfelelően változtatja, de némelyik hangot nem vibrálja, ami arra emlékeztet bennünket, hogy maga Spohr a vibrátót különleges hatásnak tekintette. 1833-ban a vibrátónak négy fokozatát határozta meg: gyors és intenzív, lassúbb és kevésbé intenzív, valamint amely erősségében növekszik, illetve intenzitásában csökken. A modernebb szaktekintélyek viszont rendszerint három dologra irányították figyelmüket: az ujra, a csuklóra és a karra. Az orosz iskolán nevelkedett Gregorowicznak nagyon kicsi volt a vibrátója, ennek ellenére még a lassú darabok eljátszására is alkalmas volt, miként Wieniawski Souvenir de Moscou-ja esetében (ez a felvétel 1909-ben készült). A hatás egyáltalán nem visszatetsző, előadása pedig egészében véve nagyszerű.

Csak három évvel volt fiatalabb Soldat-Roeger-nél az

amerikai Powell, aki úgy tűnt, egészen más világból érkezett, és ez így is volt. 1904–1917 között készült felvételeit – ezek mind rövid darabok, kivéve egy 1916-os, lerövidített Bériot 7. hegedűversenyt és egy Bach-szonáta két tételét –, ma is örömmel lehet meghallgatásra ajánlani. Vibrátója szép és jól kontrollált, ami kétségtelenül párizsi éveiből eredeztethető, hangja általában véve nagyszerű, stílusa életerőtől duzzadó és természetes, technikája pedig ezzel egyenrangú.

Az ilyen példaképek létezése ellenére igazi különbséget akkor figyelhetünk meg, amikor 1904-ben Kreisler megjelenik a hanglemezek világában. Csajkovszkij „Chant sans paroles” (Op. 2, Nr. 3.) című művében tisztán hallható a folyamatos vibrató, amely valósággal ráhajlik a következő hangra.

Mindaz, amit Kreislerrel szoktunk összekapcsolni, benne van, még ha embrionális állapotban is. Amikor 1910-ben ismét felvette a Csajkovszkij, megnövekedett magabiztossága már egészen nyilvánvaló. Amikor pedig megismételte a „Chant”-t 1916-ban és 1924-ben, pályájának csúcán állt, és vibrátója betöltötte azt a szerepet, ami kivételes színérzéke megkívánt. Ysaÿe csodálója, a Párizsban tanuló Kreisler átvette idősebb kollégájának vibratóját, beállva a Wieniawski után következő hegedűsök sorába; ahogy Ysaÿe tette intenzívebbé Wieniawski vibratóját, ugyanígy tette intenzívebbé Ysaÿe vibratóját Kreisler. Közben azonban szem előtt tartotta a belgák Joachiméhoz hasonló parancsát: „Van ezerféle a-hang, de csak egy van, ami tökéletesen tiszta. Nyisd ki a füled, és keresd azt. És azután élmélygést keltő vibratóval ne változtass rajta, mert az olyan a hegedűsöknél, mint amikor az énekesek reszketnek.” A Kreisler-féle vibrató, amit jól kipárnázott ujjaival táplált, mindig ideálisan beállítottnak tűnik, és alkalmazkodik a megszólaló hanghoz. A brácsás Hartmut Lindemann szerint egyedülálló jellege sokkal inkább a vállból vagy a karból, és kevésbé a csuklóból, vagy az ujjakból eredeztethető.

Kreisler művészete sokakra volt befolyással, de talán a legközvetlenebbül az angol brácsásra, Lionel Tertisre hatott. 1902-ben (vagy talán 1904-ben) – amikor a Royal Academy of Music professzora volt Londonban –, Tertis hallotta Kreisler-t, ami valóságos kinyilatkoztatás volt számára. Kreisler vibratóját alkalmazta brácsára, állandóan életben tartva bal kezének ujjait, páratlanul meleg hangot produkálva, amint 1919 és 1933 között készült lemezein hallhatjuk. Lindemann véleménye szerint Tertis vibrátója inkább a csuklóból, és kevésbé a karból jött.

A következő kinyilatkoztatás az ukrán csodagyerek, Mischa Elman felbukkanása volt, aki 1903-ban kész hegedűsként került Auer osztályába, miután előzőleg hat évig tanult Alexander Fidelmannál Odesszában, és 1904-ben robbant be a zenei világba. (Megjegyzés: Elman később szívesen hangoztatta, hogy „ő tette híressé Auert, nem pedig Auer őt”. Arról azonban nem beszélt, hogy ha kész hegedűsként került ki Odesszából,

Henryk Wieniawski

Eugène Ysaÿe

Richard Mühlfeld

akkor miért hozott annakidején annyi áldozatot hegedűs édesapja, hogy Auerhez kerüljön, Szentpétervárra?)

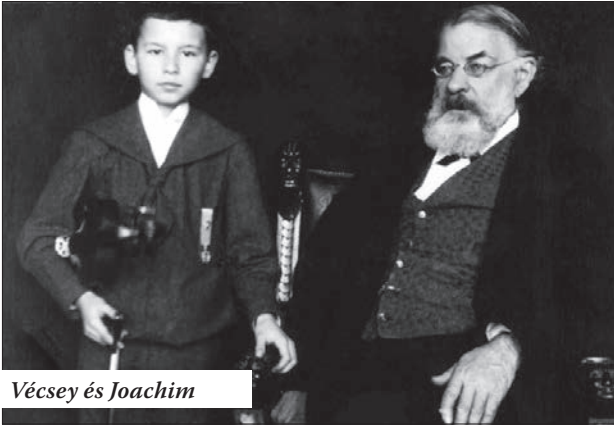
Őt az a hegedűhang inspirálta, ahogy a nagyapja játszott, aki klezmer muzsikusként volt. Meglepően hangzik, de másodkézből került ennek hatása alá, amint 1905-ben, Londonban elmondta. „Mindkét nagyapám hegedűs volt. Apám édesapja olyasvalaki volt, akit Oroszországban házi muzsikusként neveztek. Egy nemesember hegedűse volt, és mindig annak családjával járt ide-oda. Még pólyás voltam, amikor meghalt, de egy öreg cigány, aki jól ismerte, meg szokta mutatni, hogyan játszott.” Az a vibrató, amit 1906-os felvételein hallunk, szélesebb és dúsabb mint Kreisleré (például a névjegyévé vált *Souvenir de Moscou* első verziójában), de ízlés szempontjából nem olyan tökéletes. Ignaz Brüll *Scène espagnole*-jában portamentója igen szembetűnő, csakúgy, mint Csajkovszkij *Mélodie* című művében, viszont Chopin *Esz-dúr Nocturne*-je nagyszerű, még ha meglehetősen vaskosan is szól a G-húros rész. Ezek közül a lemezek közül a legjobb Riccardo Drigo *Sérénade*-ja, ahol minden a helyére kerül. 1910-re – amikor elkezdődött egy évtizeden át tartó, híres együttműködése a Victor-lemezkiadóval – vibratójának dinamikája és változatossága kifinomulttá, rubatója és portamentója pedig sokkal színesebbé vált.

Némelyik hegedűsnek nem igazán sikerült megállapodásra jutnia a vibratóval. Bronislaw Huberman 1899-ben széles, zsíros vibratóval vette fel Chopin *Esz-dúr Nocturne*-jét, és amikor 1921-ben és 1935-ben újra felvette, éppen olyan rossz volt. Ez az unalmas vibrató az egyik oka, hogy a játékában meglévő hév és lendület ellenére sem igazán tudtam a hatása alá kerülni. Vecsey, aki eredetileg Hubay pártfogoltja volt, hasonló vibratóval kezdte, de figyelembe véve Joachim utasítását, utána keményen dolgozott, és rövid élete során igen sokat javított rajta.

(Mint említettük, hogy Vecsey nem „pártfogoltja”, hanem növendéke volt Hubaynak. Amikor befejezte tanulmányait a Zeneakadémián, nyaranta még évekig kapott rendszeresen hegedűórákat Hubaytól Szalattán, pedig előzőleg bejárta Európát, Oroszországot és az Egyesült Államokat. Vecsey felbukkanása idején Joachim – aki 1903-ban felkarolta a kisfiút Berlinben – megfellebbezhetetlen tekintélynek számított, ezért a német szakirodalom mindig őt tolta előtérbe, Hubay rovására. A 11 éves Vecsey által 1904. július 15-én, Londonban felvett Hubay *Carmen*-fantázia lemezén – a nagyszerű felvétellel a YouTube-on hallható – is együtt látható a kis Vecsey Joachimmal! Ennek később az lett szomorú következménye, hogy amikor 1929-ben egy német újságíró, egy Vecseyvel készült interjúban Joachim növendékének állította be Vecseyt, a mozgásba lendülő intrika hatására az idős Hubay összeveszett Vecseyvel.)

Ezt a fajta vibrátót lehet hallani a legtöbb Hubay-növendéknél (és különös módon, a tanulmányait Moszkvában végző, ukrán Alexander Mogilevsky-nél is). Hubay 1928-29-ben készült felvételei is erről tanúskodnak, *Vieuxtemps*-hoz fűződő kapcsolata ellenére. Szigeti világháború előtti, 1908-as felvételein szintén csekély vibrató hallható, amely 1911-12-re nagyobb lett, majd 1920-ra még szélesebbé vált. A Bécsben és Párizsban tanuló magyar hegedűs, Flesch Károly vibratója sokkal gyönyörűbb volt, és ha a hatás megkívánta, azt még intenzívebbé tudta tenni, amint 1929-es Händel „Prayer” felvételén (a Dettingeni Te Deum-ból), és Issay Dobrowen Héber melódiák című művében hallhatjuk.

A csellisták mintha egy kicsit lemaradtak volna. 1898-as felvételén az angol W. H. Squire gyakorlatilag nem is vibrál, de 1906-ra, amikor már hallania kellett Kreisler és Pablo Casalsot, játéka melegebbé vált, és 1911-re kifejlődött a jól ismert, nagyszerű Squire-féle vibrató. A basszista Robert Radford 1907-es, Elijah-ból való „It is

Vécsey és Joachim

enough” felvételén a szólócsellista Londonban – valószínűleg valakinek a tanácsára – vibrál ugyan, de hangja eléggé siralmas. Amikor Radford 1916-ban ismét megpróbálkozott a jelenettel, már jobb csellista volt kéznél: ezen a felvételen a vibrató ugyan még nem fejlődött ki teljesen, de a hang sokkal melegebb. Nincs felvételünk az orosz csellista, Anatoly Brandukov játékaról, viszont Karl Davidov lengyel növendékének, Wierzbilowicznek határozott, bár mérsékelt a vibrátója 1904-es felvételein, kiváló hatásokkal. Casals 1915-ig, 38 éves koráig nem készített felvételeket, viszont tíz éven keresztül állt szoros kapcsolatban egy olyan nagyszerű francia muzsikussal, mint Jacques Thibaud, akinek 1904-1905-ös felvételein már elegáns vibrató hallható. Annyi bizonyos, hogy 1915-re Casalsnak már szép és változatos vibrátója volt, és képes volt úgy megszólaltatni a hangot senza vibrato, hogy az nem volt hervadt, vagy üres.

Összefoglalva: ennek az évtizednek a táján – de még az I. Világháború előtt – ha egy Mars-lakó érkezett volna a földre, a koncerttermekben igen változatos vibratókkal találkozhatott volna, beleértve Henri Marteau vagy Paul Viardot minimális vibrátóról tanúskodó megközelítését, Jan Kubelik igen könnyed vibrátóját, amit csak a hosszan kitartott hangoknál alkalmazott, továbbá Jules Boucherit vagy Kathleen Parlow finomságát, Marie Hall eléggé mérsékelt vibrátóját, egészen Isolde Menges valamivel sűrűbb vibrató-elképzeléséig, és így tovább.

Visszatérve a húszas évekhez, hallhatta volna a rendkívül színdús hang megszólaltatására képes Jascha Heifetz, aki aprólékos figyelmet tanúsított a vibrató iránt, amely mesteri játéknak egyik fontos összetevője volt. Amint egyszer Adolf Busch mondta, vibrató nélkül ugyanolyan átéléssel muzsikálhatsz, mint más esetben, miközben a hallgató nem lesz tudatában, hogy csak igen izléses, finom ujj-vibrátót hall, ami aztán igen intenzív kéz- és csukló vibratóba megy át a legtöbb romantikus zenében, néhány menetben pedig teljesen eltűnik –, mint ahogy a Rosé kvartett és a Busch kvartett is tudott senza vibrato játszani, kevésbé önkényesen értelmezve azt. Erica Morini, akire kislány korában nagy mértékben hatott Busch játéka, néha ugyanolyan hátborzongatóan

titokzatosan játszott, mint ő. A Capet-kvartett végső felsorakozásától számítva, Marsról érkezett látogatónk részese lehetett volna a századvég mértéktartóan csillogó, isteni francia vibratójának – Lucien Capet még vonós kezével is tudott bizonyos vibráló hatást kelteni, legenda jobb kezét a vibrató szolgálatába állítva. A Léner vonósnégyestől széles, meleg Hubay-vibrátót hallhatott volna, különösen a kvartett vezetőjétől, Léner Jenőtől.

May Harrisontól – aki Auer növendéke volt – Marsról érkezett látogatónk bájos hegedűhangot hallott volna, igen finoman kontrollált vibrátója következtében. Auer még inkább a figyelem középpontjába került tanítványának, Cecilia Hansennek pedig szinte ideálisan ki egyenlített volt a játéka. A főként autodidakta Albert Sammons-nak sokkal erőteljesebb, szélesebb volt a vibrátója. Földön kívüli látogatónk bizonyára elrepült volna, hogy meghallgassa Bach kettősversenyét a korszak neves duója, az Arányi-nővérek – Arányi Jelly és Arányi Adila (Mrs. Fachiri) – előadásában, akik a Hubay-iskola jegyeit viselték magukon, bár kettőjük közül inkább Adila, mint Jelly. Némi iróniával hadd tegyük hozzá, hogy Adila tanult nagybátyjánál, Joachim Józsefnél is. Bár Jelly még túl fiatal volt ahhoz, hogy ő is tanuljon nála, Joachim figyelmeztetését mélyen a szívébe zárta: „Soha ne vidd túlzásba a vibrátót! Az cirkuszi zenélés.” Az Arányi-nővérek által 1924 körül felvett Larghetto-tétel – Spohr D-dúr duójából (Op. 67, Nr. 2.) – a legelragadóbb duo-felvétel, amely valaha is készült, és amelyben több a vibrató, mint Soldat-Roeger-nél, de soha nem viszik túlzásba. (Megj.: Marie Sodat-Roeger osztrák hegedűművész 1863-ban született Graz-ban).

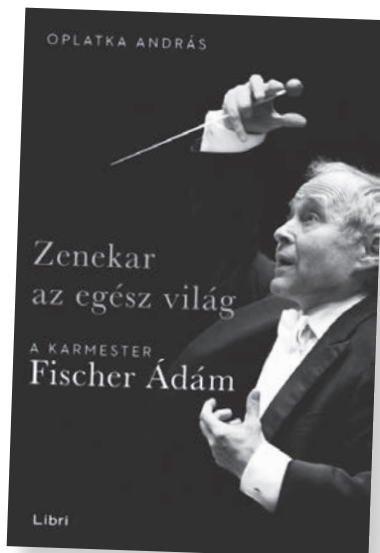
Ha a Marsról érkezett jövevény 1937. február 5-én, Londonban belesett volna az Abbey Road 3. szám alatt működő Stúdióba, kiválóan összehangolt hegedű-, brácsa- és cselló-vibrátót hallhatott volna a Budapest vonósnégyestől – amely később kizárólag oroszokból állt –, Grieg g-moll (Nr. 1.) kvartettjének kimagasló előadása alkalmával. És ha 1941. szeptember 8-án és 9-én ellátogatott volna Hollywoodba, a Victor Stúdióba, hallhatta volna az Auer-növendék Heifetz, az Ysaÿe-tanítvány William Primrose, és a Klengel-növendék Emanuel Feuermann mintaszerű vibrátóját a Mozart- és a Dohnányi-vonóstrióban, amelyek a legendás vonós-felvételek közé tartoznak. Milyen kár, hogy olyan rövidek!

Manapság, amikor gyakran élnek vissza a vibrátóval, és azt némelyik előadó arra használja, hogy hegedűhangjával „teletömje” a hatalmas előadótermet, míg mások a hang közepébe vibrálnak bele fülsértő módon, a „korhű” muzsikások pedig a régi zenét mind több és több bizarr, feltételezésen alapuló tortúrának vetik alá, talán üdvös lenne visszalépni az időben, és meghallgatni a régebbi generációkat, akik azért küzdöttek, hogy a hegedűlés kulcsfontosságú kérdéseiben megállapodásra jussanak egymással.

Közreadta: Rakos Miklós

Egy könyvújdonságról

Oplatka András: Zenekar az egész világ – A karmester Fischer Ádám
(Libri, 2019)

Utólag csak örülhetek, hogy amikor a Salzburgi Ünnepi Játékok idején a könyvesboltok kirakatában megláttam a könyvet, címlapján Fischer Ádámmal, első lelkesedésemben nem vásároltam meg a német nyelvű kötetet. Néhány héttel később ugyanis magyarul is hozzáférhetővé vált, a szerző fordításában.

Mint erről bárki megbizonyosodhatott, a Libri-kiadványnak a szeptember 3-án a Műpa Előadótermében rendezett bemutatóján, Oplatka András (külföldön Andreas Oplatka) azok közé a (sajnálatosan egyre kisebb számú) külföldön élő magyarok közé tartozik, akik az anyanyelvüket nemcsak hogy nem felejtették el, de példamutató választékossággal beszélnek. Hazánkban különböző funkcióiban lehetett korábban is ismerni, hiszen történészként írott könyvei közül több megjelent magyarul is. A német nyelvű verzióknak köszönhetően több ország olvasói kaphattak átfogó ismereteket többek között Széchenyi Istvánról (azzal habilitált a Bécsi Egyetemen), Németh Miklósról, vagy épp az 1989. szeptember 11-i magyar határnyitásról – és nem keveset tett a magyar irodalom remekeinek németre való fordításával sem (Jókai, Mikszáth, Karinthy, hogy csak a legismertebbekre hivatkozzak). A Zürcher Zeitung egykori munkatársa (hosszú évekig budapesti tudósítója) egyébként 2005 óta egyetemi tanárként oktat az Andrássy Egyetemen, és 2013 óta az MTA külső tagja. Elismerései között szép számmal sorjáznak magyar díjak, köztük a legutóbbi a 2016-os Prima Primissima díj. Zenei témával viszont ezúttal jelentkezett először Oplatka András, és már a fent említettekből is sejthető, hogy több szempontból is szokatlan, mondhatni, rendhagyó portrét kapunk Fischer Ádámról. Mármost, hogy a hagyományos szakmai életrajzi kötetekhez képest.

A cím Shakespeare-re hajaz, az Ahogy tetszik közismert idézetére. Vagy talán mégsem annyira közismert? Mindenesetre az eredeti szerepel mottóként: All the word's a stage.

A címlap különböző betűtípusai ezúttal igencsak helyénvalóak – nem mintha a végigolvasott cím-szöveg alapján bárki is olyasfajta értelmezésre vetemedhetne, hogy a karmester egyszersmind az egész világ irányítását tűzné ki céljául, vagy akárcsak titkos álmaiban ilyesfajta irányító pozícióra törne. (Épp ellenkezőleg, a könyv fejezeteiben vissza-visszatérő téma a karmester ama

töprengése, összeegyeztethető-e egyáltalán a zenekart irányító művészi munka a hatalom gyakorlásától való elemi idegenkedésével.) És a könyv olvasója számára az is nyilvánvaló: miközben „zenekar az egész világ”, korántsem a zenekar jelenti Fischer Ádám számára „az egész világ”-ot. A zenei érdeklődéssel fiatal kora óta párhuzamos világpolitikai érdeklődésnek kellő súlyt ad a történész-szerző, aki megnyerő közvetlenséggel hangsúlyozta a könyvbemutatón, hogy a könyv az ő munkája, amelyben a karmester-

nek jut a főszerep. És a kitűnő zsurnalisztát dicséri, hogy nem elégedett meg az íródeák funkciójával, hanem rendre ellenőrizte az oral history adatait a rendelkezésre álló könyvtári-internetes források alapján.

Nem titok: régi ismeretség fűzi egymáshoz szerzőt és legújabb kötete főhőst, és a személyes ismeretség ezúttal imponálóan kamatozik a könyv szerkezeti tagolásában, a tematikus beosztásban. Ugyanakkor nem tagadható: mint (szakmai) életrajz, korántsem lineáris időrendet követ, s ebből adódóan az olvasmányba belefeledkező többször is szembesül azzal, hogy „elvesztette a fonalat”, amennyiben nem tartja számon szigorúan a tájékoztató jellegű évszámokat...

Az aprólékos figyelem apró „sikerélménye” egy matematikai pontatlanság felfedezése: a 16. oldalon „nem egészen egy évvel fiatalabb”-ként határozza meg az 1949. szeptember 9-én született Ádám öccsét, az 1951. január 20-án született Ivánt.

Oplatka András könyvében az egyes fejezetek egymást részlegesen átfedő információhalmazokat adnak, s ezekben választékosan él a jellemzés különböző módjaival. Átbeszélte hosszú órák eredményeképp tűnik meggyőzően hitelesnek az általa ábrázolt emberi-szakembri portré, amelynek egyes vonásait megerősítendő, időnként szóról-szóra idézi a karmester mondatait. És nem hiányzik a kollegiális reflexió sem, több ország zenekari művészeitől kért és kapott afféle szakmai „így láttam”-anyagot a többdimenziós ábrázolás kedvéért.

Az a kedves mentegetőzés-féle, amellyel szerényen a külföldi olvasók informálásának szándékával magyarázza a korrajz egyes mozzanatait, korántsem indokolt: többgenerációs magyar olvasóközönségre számítva ko-

rántsem felesleges olyan körülmények felemlítése, amelyek legfeljebb más kontextusban élnek a hazai olvasók köztudatában. (Mondjuk, Aczél Györgyről szólva dehonesztáló, és némiképp félrevezető is a „némi” jelző a 33. oldalon: „A felső funkcionáriusok kasztjában a ritka kivételek egyikeként némi műveltséggel rendelkezett.” Márpedig egyre kevesebben foglalkoznak az egykori kultúrpolitikus pályájának-személyiségének megismerésével, a változó politikai körülmények között született dokumentumok összevetésével.)

Érdekes és élvezetes olvasmány végigkövetni a karmester pályáját, a diákévek a mai diákok számára immár történelmi múltnak számító világába való betekintéstől a külföldi munkavállalás (és adózás) sajátosságain át az összeegyeztethetőség megannyi dilemmájáig. Apró szóhasználati pontatlanság, hogy a bécsi zeneakadémián bemutatott bizonyítványok között „zeneszerzestől” magával vitt „diploma” aligha a szó szoros értelmében értendő, hiszen szakiskolai vég bizonyítvány nem tekinthető diplomának. Kedves képzavarként könyvelhető el, hogy „a rádióban véletlenül belebotlott a Prágai szimfónia közvetítésébe” (131. old.), az viszont a választékos nyelvezeten belül csúnyán kirívó fordulat, hogy Siegfried és Brünnhilde „kimúlt” (144. oldal – vagy csak a recenzens túlérzékeny?).

És ha már a szavakon lovagolunk, vitatom a „mimóza” létjogosultságát a következő mondatban: „A kétség legkegyetlenebbül a művészvilág kreatív szellemeit kínozza, akik általában nem robusztus, hanem tépelődő, mimóza természetükről ismertek.” (92. old.)

A magyar nyelvű szakirodalomban ritkán használatos a „zeneművész” kifejezés. Környezetéből kiragadva kevésbé konkrét, némiképp régies ízűnek hat. Talán a német gyakorlatban természetesebbnek ható Tonkünstler megfelelője kíván lenni – mindenesetre nem sokat mond Fischer Ádámról vonatkoztatva (99. old.), vagy általánosítva („Haydn filigrán könnyedsége nehezen illik Verdi sötét, drámai erejéhez, a két életmű egy karmesteri kézben – ez nemigen felel meg egy-egy zeneművészről alkotott elképzeléseknek”, 124. old., később „néhány nagy tekintélyű zeneművész által is megfogalmazott ellenérv”, 181. old., majd „ma a zeneművészek az eredeti mű hű tolmácsolására teszik le a nagy esküt”, 192. old. – hogy csak néhány példát említsek). A praxist tekintve sokoldalú Fischer Sándorral kapcsolatban indokolt az alkalmazása (137), bár az ő esetében nem lett volna felesleges valahol összesítve felsorolni munkássága különböző aspektusait, nem pedig az épp aktuális szegmensre hivatkozni.

Az olvasnivaló rendkívüli erénye a megannyi frapáns-szellemes (s mint olyan, nemritkán humoros) megfogalmazás; mind a szerző tollából, mind pedig a karmester humorát bizonyítandó.

A rézkarc-élességű pontosság következménye, hogy az olvasó atmoszférateremtő leírást kap Fischer Ádám pályájának megannyi helyszínéről, az egyes zenekarok

plasztikusan elkülönülnek egymástól (szellemiségükben, karaktermeghatározó sajátosságaikban, stb.).

Ami a repertoárt illeti, az olvasó csak kapkodja a fejét – kiváltképp, ha belegondol a lakonikusan rövid közlésekbe, amelyek néhány betűvel tudatnak a műfaji összekiadás-felvételekről... És az operák rendkívül változatos világa!

Nem „karmesterportrét” kínál csupán a szerző, hanem a világpolitika iránt intenzíven érdeklődő művész alakját is körüljárja – újabb adalékokkal gazdagítva Fischer Ádám koncertjeinek és felvételeinek nemzetközi közönségét.

Oplatka András jó érzékkel sző anekdotákat is a szövegbe – mindegyiket helyénvalónak, sőt, tanulságosnak érezzük. Arra, hogy mintegy pihentető epizód szerepét töltsék be, nincs szükség, mert a könyv egésze üdítő! És különösen kedvesek azok a részletek, ahol a zenekedvelő történelemből kikívánczik a közönségreflexió, és szinte indulatok sütnek át a korrekt-kulturált mondatokon.

A muzsikás-olvasó egy pillanatra zavarba jön, azt olvasva, „Mozart és Brahms is komponált még divertimentókat” (205. old.) – az utóbbitól semmi ilyesmi nem jut az eszébe...

A hagyományos szakirodalmon nevelkedettek esetleg nehezményezik a – máskor-másutt néha már-már formálisan túlzásba vitt – kiegészítő anyag hiányát. Függelékét, amelybe felsorolások és táblázatok tartoznának, a karmester hangversenytermi és operarepertoárja, diszkográfia (az előadók feltüntetésével), és nem utolsósorban, időrendi táblázat, amelyből áttekinthetően követhető a karmesteri tevékenység „gerince” a hosszabb-rövidebb szerződésekkel – még ha a vendégszereplések regisztrálásával érthetően maradna adósunk a kiadvány.

Gyakori előfordulása miatt korántsem tekinthető (átördelésből adódó) tördelési hibának, hogy a főzeneigazgató titulus legtöbbször kötőjellel szerepel (kár, hogy átsiklott felette az előkészületek során megannyi olvasójának a tekintete), dicséretes viszont, hogy a sajtóhibák mennyisége elenyésző. A Fischer Ádám és a Magyar Állami Operaház kapcsolatával foglalkozó szakasz azok számára is sok mindent „helyretesz”, akik tanúi voltak azoknak az időknek – viszont épp itt kellene még nagyobb pontosságra törekedni a nehezen követhető titulusok útvesztőiben (főigazgató, főzeneigazgató).

Nem kell jóstehetség ahhoz, hogy feltételezzük: megkülönböztetett figyelem jut a Budapesti Wagner Napok történetét és eseményeit felidéző oldalaknak.

A könyv: Oplatka András munkája. Egy lap erejéig viszont átadta a helyet Hősének, aki a megannyi hivatkozott megjegyzés és idézett mondat után ezzel az „És én ezt mondtam volna?” szakasszal minden kétséget kizáróan „visszaigazolja” a korábban olvashatók hitelét. Ő – ilyen.

70. születésnapjára megérdemelt-szép ajándék számára ez a Tükör!

Fittler Katalin

Koncertekről

A nagyvilághoz tartozóan magyar – a Camerata Salzburg hangversenye a Salzburgi Ünnepi Játékok keretében

All'ongarese, ámde korántsem csupán a nemzetközileg ismert „magyaros” couleur locale értelmében! A Camerata Salzburg négy estből álló sorozatának harmadik koncertje, melyre augusztus 17-én került sor a Mozarteum Nagytermében, sokáig emlékezetes marad a nemzetközi hallgatóságnak. Kinek-kinek korábbi zenei ismereteihez-élméleihez adott újakat, egyszersmind erősítve a magyar zene milyenségéről kialakított/kialakítható kontúrokat, és gyengítve a közhelyszerű általánosságok érvényét.

A műsor első részében Bartók remeke szerepelt, a Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára, a folytatásban Carl Maria von Weber f-moll Klarinétversenyét, Stephan Koncznak Weber-témák által inspirált Magyar fantáziáját (klarinétra és zenekarra), majd Kodálytól a Galántai táncokat hallhattuk. Nem „végül”, mert az estet ráadás-ként Brahms egy Magyar táncra csendítette ki.

Aki számon tartotta, hogy a Salzburgi Ünnepi Játékok keretében rendezett karmesterversenyt (Young Conductor Award) tavaly Káli Gábor nyerte meg (folytatva a 2018 elején a Hong Kongi Nemzetközi Karmesterversennyel kezdődő sikersorozatát – I. díj és a zenekar díja), arra gondolhatna, hogy ő az est karmestere. De nem! Káli Gábor – a díjazottnak kijáró hangversenyként, melyet hangfelvétel is megőrökít – a Bécsi Szimfonikusokat vezényelhette augusztus 3-án, műsoron Dusapin, Mahler és Dvořák egy-egy kompozíciójával.

Az augusztus 17-i hangverseny dirigense a svájci Lorenzo Viotti volt (a karmester Marcello Viotti fia), aki 2015-ben lett a YCA győztese. Azóta többször is vezényelt Salzburghban, mind az Ünnepi Játékok keretében, mind pedig az alapításának 50. évfordulóját ünneplő Húsvéti Ünnepi Játékokon, ahol a Karajan tiszteletére rendezett esten Christian Thielemann-nal felváltva irányította az együttest. A 30. évében járó dirigens szakmai életrajza rendkívül gazdag; hangversenytermi és operai munkássága önmagában is tiszteletreméltó (az elmúlt évadtól a lisszaboni Gulbenkian Zenekar vezető karmestere, és már van felkérése a 2021/22-es évadra is, Amszterdamba).

A Camerata Salzburg történetében meghatározó szerepet játszott Végh Sándor, neki köszönhető a jellegzetes „Camerata-hangzás”, amelyet a muzsikuskoknak a későbbi karmesterekkel való együttműködés során is sikerült megőrizniük, a tagság fiatalító személycseréi elenére is. A szólamok kamarazenei kidolgozottsága, a hangzásarányok iránti érzékenység igénye szinte átöröklődött, és a repertoár új darabjaiban is érvényesül.

2016 óta az együttes a maga kezébe vette a művészi irányítást, állandó karmester nélkül működik.

Bartók Zenéjének – a komponálás idejében fantasztikusnak újak ható – sztereo-elképzelése mindenkor a terem közepén ülők számára érvényesül a leginkább (mivel időközben szinte magától értetődővé vált a sztereofónia, nem lett volna felesleges a zenészek ülésrendjét pontosan előíró gesztusra a műismertetőben külön felhívni a figyelmet).

A folytatásban Bartókról az „élőkre” irányult a figyelem. Weber klarinétversenyének a szólistája, Andreas Ottensamer nemcsak zenészcsalád sarja, de egyenest szőlőklarinétos-családé (édesapja a Bécsi Filharmonikusok szőlőklarinétosa volt haláláig, posztján idősebb fia, Daniel követte, míg koncertünk szólistája 2011 óta ugyanezt a posztot a Berliini Filharmonikusoknál tölti be). Felhőtlen zenei gyönyörködésben lehetett részünk – majd pedig az élményhez figyelemnek is kellett társulnia. Az osztrák-magyar zenészcsaládból származó (bécsi születésű) Stephan Koncz gordonkásként Ottensamer zenekari kollégája (egyszersmind tagja a Berliini Filharmonikusok 12 tagú csellőegyüttesének is). 2017-ben bemutatott Magyar fantáziájához három megfigyelési szempont kínálkozik: az inspiráló Weber-motívumok felfedezése, a klarinét lehetőségeinek kiaknázása (egyben a klarinétos tehetségének-felkészültségének megcsillogtatása), és a magyar/magyaros elemek (amelyek nem idegenek Webertől sem, elég, ha az Andante és Rondo ungarese, Op. 35-re gondolunk). A hatásos kompozíció méltán aratott nagy sikert.

De hátra volt még a színporkázó finálé, Kodály remeke. Legutóbb 2017. augusztus 6-án hallottam a Mozarteumban, ugyancsak a Camerata Salzburg előadásában, a YCA egyik versenyzőjének, a portugál Nuno Coelho-nak a vezényletével. Akkor a karmesterverseny három rendezvényének teljes műsorából ez a mű kapta a leglelkesebb fogadtatást, méltán. Az idei hangversenyen a 2015-ös YCA-győztes vezényletével ismételtén kitörő tapsvihart kapott – az előadás és a mű. Vagy a mű és az előadás? Ami biztos: ebben az interpretációban a kompozíció. Szívet melengető, egyszersmind felemelő volt megélni a nemzetközi hallgatóság elragadtatottságát.

És hogy ne hirtelen érjen véget, kivételes magasságokban a zenei élmény, „testhezáll”, méltán népszerű Magyar táncsal búcsúztak az előadók – a Camerata magyar tagjainak talán hasonlóképp mást, többet jelentett ennek az estnek a fogadtatása, miként a magyar hallgatónak. A sikerhez hozzá lehet szokni (ahhoz is, hogy nem mindig arányos a befektetett munkával és a pillanatnyi teljesítményhez) – de a spontán tetszésnyilvánítás őszintesége vélhetőleg (remélhetőleg) megunthatatlan a művészek számára...

Fittler Katalin

**Giuseppe Verdi: A trubadúr, Aida –
Veronai Operafesztivál 2019. július 4–5.**

A világ leghatalmasabb szabadtéri színpada, a régészeti kutatások szerint minden bizonnyal i.sz. 30 körül épült veronai aréna, a legnagyobb ma is használatban lévő római amfiteátrumként idestova százhat éve ad otthont az egyik leglátogatottabb nyári operafesztiválnak. Az 1913-ban, Giuseppe Verdi születésének centenáriuma a zeneszerző leglátványosabb operájával, az Aida előadásával megünnepelni kívánó veronai tenorista, Giovanni Zenatello, és barátja, Ottone Rovato impresszárió kezdeményezése nyomán a lenyűgöző monumentum nagyszabású tereibe elképzelt produkció napjainkra nyaranta 51 előadást számláló virágzó üzleti vállalkozássá terebélyesedett, nem kis mértékben az 1998-ban törvényerejű rendelettel létrehozott Veronai Aréna Alapítvány (Fondazione Arena di Verona) sikeres üzleti modelljének köszönhetően. Az eredetileg egyszerre 30.000 fő befogadására alkalmas impozáns ókori építmény biztonsági okokból esténként már „csak” 15000 látogatót fogad. A nézők társadalmi hovatartozása azonban ma sem különbözhet túlságosan a korabeli publikumétól: tehető operarajongók, az Alpokon túlról átruccanó jómódú német nyugdíjasok, fiatal tehetségeket felfedezni vágyó impresszáriók, zenekritikusok, valamint estélyi ruhakölteményekben pezsgőző sznobok töltik meg a 155-től 300 eurós zsöllyeket, míg a legfelső sorok napsütéstől átizzott számoztalan forró kövein leginkább az igazi kulturális kalandra vágyó kispénzű latin-amerikai és kelet-európai turisták zsúfolódnak – programtól függően 20-30 euróért. A 2018-ban kinevezett új intendáns és művészeti vezető, a veronai születésű Cecilia Gasdia maga is énekesnőként futott be sikeres pályát, és érezhetően nagy hangsúlyt fektet arra, hogy emelje a Fesztivál vokális színvonalát, a már befutott sztárok mellett tehetséges fiatal énekeseknek is bemutatkozási lehetőséget kínálva.

Az idei, 97. évad – a világháborús évek, az inter arma silent musae szintén ókori tapasztalata szerint, természetesen kimaradtak – két emlékezetes eseménnyel írta be magát az operafesztivál annaleseibe. Az egyik, hogy emblematisz rendező-díszlettervezője, a reneszánsz művész-elődei nyomdokain járó firenzei polihisztor, Franco Zeffirelli mindössze hat nappal legújabb veronai produkciója, az idei évad nyitányaként színre került Traviata premierje előtt életének szintúgy 97. évében Rómában elhunyt, ami egészen sajátos fénytörésbe állította az országos tévécsatorna, a RAI 1 által is közvetített 2019. június 21-i évadnyitó bemutatót, amelyet az olasz köztársasági elnök, Sergio Mattarella is megtisztelt jelenlétével.

A másik – kevésbé korszakos jelentőségű, annál nagyobb szakmai kíváncsiságot kiváltó – esemény pedig Anna Netrebko bemutatkozása az Aréna színpadán, Zeffirelli egy jóval korábbi rendezése, A trubadúr Leonórájának szerepében, férje Yusif Eyvazov oldalán. (A „népszerű trilógia”ként aposztrofált Verdi hármas harmadik tagja, a szintén Zeffirelli által rendezett Rigoletto, idén nem szere-

pelt a programon, míg a másik két operaprodukciót, a tavaly bemutatott Carment, valamint a Toscát az argentin Hugo de Ana rendezte). Netrebko – a kulisszák mögötti pletykák szerint – csak hosszas unszólásra vállalt három estét az Arénában – június 29-én, valamint július 4-én és 7-én –, azt is kizárólag a Budapesten is rendszeresen megforduló olasz dirigens, Pier Giorgio Morandi vezényletével. A Leonorát kiváló hangú diszpozícióban éneklő szoprán érezhetően elfogódottan mozgott az Aréna hatalmas színpadán, némiképp elveszve Zeffirelli monumentális díszlettornyai és triptichonja között. Alakításának az sem vált különösebben előnyére, hogy nem vette le pillantását Morandiról, aki jócskán megszolgált a belé vetett bizalmat, mivel lankadatlan összpontosítással, dinamikus fogta össze színpad és a zenekari árok történéseit, plasztikusan megrajzolva a nagyívű formákat és biztonsággal kézben tartva a tömegjeleneteket. A trubadúr minden népszerűsége ellenére nem könnyen értelmezhető opera. Nehezen követhető mind dramaturgiai, mind zeneileg, annak ellenére, hogy szerzője itt még nem szakadt el oly mértékben az olasz bel canto opera műfaji tradíciótól, mint későbbi alkotásaiban. Talán éppen a cselekmény folyamatában bekövetkezett évtizedek elbeszélésbe sűrített dramaturgiai hiátusát kitöltő képtelen kötöttebb formanyelv az, ami zeneileg is megnehezíti a tájékozódást, a némiképp homályos szövegkönyv már említett lakúnái mellett. Mindez azonban egyáltalán nem hátráltatta a mű színpadi karrierjét, amely 1853-as sikeres római bemutatója óta folyamatosan jelen van a világ operaházainak és szabadtéri színpadainak műsorán. Veronában azonban A trubadúr főszereplői közül a 2019. július 4-i előadáson valójában csak az Azucenát éneklő Dolora Zajicknak sikerült maradéktalanul, hogy autentikus figurát teremtsen az általa alakított színpadi hősnőből. Magabiztosan, felszabadultan mozgott az Aréna tágas színpadán, erőteljes, nagy vivőerejű hangjával elevenen ábrázolta a társadalmi számkivetettségében kiszolgáltatott, sorsüldözött, vagabund cigányasszonyt, miközben annak bosszúálló temperamentumát is illúziót keltően formálta meg. Érdekes módon a kisebb szerepekben fellépő énekesek, Riccardo Fassi Ferrandóként, Elisabetta Zizzo pedig Inesként nyújtottak maradandóbb színházi élményt. Míg az egyaránt plasztikusan és kifejezően éneklő Yusif Eyvazovról és a Luna gróft alakító Luca Salsiról színpadi ágálásuk alapján nagy képzelőerővel is nehezen hihető, hogy szerelmi riválisokként akár csak egyetlen szikrával is képesek lennének fellobbantani akármilyen máglyát.

Nem tudom, hogy a másnap, július 5-én az Aida címszerepében fellépő Anna Pirozzi milyen lett volna A trubadúr idei utolsó két előadásának Leonórájaként, de hajlékony frazeálása, valamint megteremtett alakja ellenére is a légieség benyomását keltő éneklése meggyőzőtt arról, hogy méltó a Netrebkóval való megmérettetésre. Bár hangja nem olyan diadalmasan fénylő, de hibátlan énektechnikája és zenei kifejezésének árnyaltsága pótolja az egyéni vokális adottságokat. Az Arénában újonc orosz csillagnál

lényegesen biztosabban mozgott a színpadon, bár színészi alakítását tekintve, Netrebkóhoz hasonlóan, ő sem tett sokat hozzá a szerephez. Művészi intelligenciáját dicséri, hogy nem is próbálta erőltetni az átütő színészi játékot: azokat az – elsősorban zenei - adottságait igyekezett maradéktalanul kiaknázni, amelyekkel tehetsége eleve felruházta.

Az Aida címszerepén egyébként hat énekesnő osztozott az összesen 16 előadáson. Amnerist négyen alakították, közülük augusztus végén és szeptemberben Kutasi Judit, akit így legnagyobb sajnálatomra nem láthattam. A szerepet július 5-én és 9-én éneklő Alessandra Volpe sem kellett azonban csalódást: nagyformátumú fáraólánynak bizonyult. A Pirozzi partnereként a Fesztiválon Manricót is éneklő Murat Karahan török tenor elsősorban szép orgánusával és líraiságával tűnt ki Radamesként: alakításában nem annyira a harciasság és a hősi pátosz, mint inkább a szólam gyöngéd magánszféra érvényesült. A király-Amonasro párosból a papírforma szerint most is a legyőzött etióp uralkodó került ki győztesen. A fáraót alakító Romano Dal Zovo – legalábbis a színpadon – nem tudott felülkerekedni Sebastian Catana sokrétű és markáns Amonasróján. A népes kórusjelenetekért a Fesztivál valamennyi produkciójában Vito Lombardi felelt, míg a zenekart ezen az estén Francesco Ivan Ciampa vezényelte imponáló könnyedséggel, és magabiztos elfogulatlansággal. Verdi partitúráját különösen élővé varázsolta a jól megfogott tempókkal, az érzékeny frazeálással, és az élénk dinamikai kontrasztokkal. A dinamikára az elmúlt évek takarékosági intézkedéseinek következtében már némi han-

gosítás is rásegít, tekintve, hogy kevesebb kíséret alkalmaznak a vonós szólamokban.

A Gianfranco De Bosio rendező által rekonstruált és a színlapon „történelmiként” meghirdetett 1913-as eredeti előadás felújítása ma is egyöntetű tetszést arat. De Bosio az 1982-es színpadra állítást követően sem szűnt meg tanulmányozni a korabeli Aida produkcióra vonatkozó dokumentációt, filológiaiailag rendkívül alaposan elmélyülve az egykorú forrásokban. A díszletterek mellett visszaemlékezéseket, korabeli fotókat, cikkeket, szabászati feljegyzéseket gyűjtött össze. Ennek nyomán idén szükségesnek látta, hogy részben újragondolja az I. felvonás negyedik képét, vagyis a templomi jelenetet, valamint a harmadik felvonás Nílus-parti jelenetét. Ezek a módosítások nem csak esztétikailag gazdagították az előadást, hanem filológiaiailag is hitelesebben közvetítik az ókori egyiptomi kultúra szellemiségét.

Az 1913-as színpadkép hatalmas trouvaille-ja volt, hogy a díszlettervezéssel megbízott fiatal veronai építész, Ettore Fagioli annak idején nem építette be a színpad hátterét, hanem kevés díszletelem alkalmazásával a maga nagyszerűségében hagyta érvényesülni a grandiózus lépcsősor, aminek köszönhetően a II. felvonás bevonulási jelenetében akusztikailag is kiválóan érvényesül a fanfár fenséges sztereofóniája. Fagioli a kor uralkodó képzőművészeti irányzatát, a szecesszió ízlését követve interpretálta a közönség egzotikum iránti érdeklődését, egyesítve az építészet, a divat és a design elemeit, amelyek a modern publikum számára is aktuális üzenetet hordoznak.

Kaizinger Rita

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

próbajátékot hirdet

TIMPANI ÁLLÁSRA, SZÓLAMVEZETŐI OPCIÓVAL határozatlan idejű kinevezéssel

Kötelező anyag:

J. Delécluse: 30 studies for Timani: 29.

Zenekari szemelvények:

A zenekari szemelvények megtalálhatóak a Zenekar honlapján (www.sso.hu) a Hírek menüpont alatt.

Követelmények:

- felsőfokú végzettség
- erkölcsi bizonyítvány (az állás elnyerése esetén)
- magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

- szakmai önéletrajz
- zenei végzettséget igazoló dokumentumok

A próbajáték helyszíne: Bartók Terem, Szombathely, Rákóczi F. u. 3.

A próbajáték időpontja: 2019. szeptember 30. hétfő 9.30

Az állás a sikeres próbajátékot követően azonnal betölthető.

Jelentkezési határidő: 2019. szeptember 23.

Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar
9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3.
vagy: levente.szabo@sso.hu

Információ: Szabó Levente
tel: 20/3600234, e-mail: levente.szabo@sso.hu

Szombathely, 2019. augusztus 14.

Kiss Barna
igazgató

PRÓBAJÁTÉK AZ ALBA REGIA SZIMFONIKUS ZENEKARNÁL

A székesfehérvári Alba Regia Szimfonikus Zenekar 2015 óta önálló intézményként működik a város zenei életének gazdagítása érdekében. A szervezet kezdetekben harmad státuszban foglalkoztathatta a zenészeket, azonban az előadások számának és a művészi igényességnek a növekedése indokolta tette az álláshelyek fokozatos bővítését. Így idén már teljes állásokat hirdethet meg zenekarunk. Ennek oka az is, hogy a zenekar 2020-ra újabb mérőföldkőhöz ér, mivel - reményeink szerint - kiemelt minősítést szerez a kamara-szimfonikus zenekar kategóriában. Ezzel egyidejűleg újabb pozíciók betöltésére lesz lehetőség.

Az együttes idén szeptemberben próbajátékot hirdet az alábbi állásokra:

brácsa szólamvezető

I. szóló oboa

I. szóló trombita

II. szóló harsona II. harsona váltó kötelezettséggel

III. tenor harsona I. harsona váltó kötelezettséggel

III. basszus harsona II. tenor harsona váltó kötelezettséggel

ütő timpani kötelezettséggel

A jelentkezés feltételei, kiírások és kották megtalálhatók a zenekar honlapján: www.arso.hu

A próbajáték tervezett időpontja: **2019. szeptember 25. szerda**

A próbajáték helyszíne: Az Alba Regia Szimfonikus Zenekar próbaterme (8000 Székesfehérvár, Szabadságharcos út 59.)

További információ: Czibus-Varga Andrea, +36-70-5140-485
pr@arso.hu
Alba Regia Szimfonikus Zenekar
www.arso.hu
www.facebook.com/ARSzimfonikusok

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR
próbajátékot hirdet
HEGEDŰ ÁLLÁSRA
határozott idejű kinevezéssel

Kötelező anyag:

Mozart: G-dúr, vagy, D-dúr vagy A-dúr hegedűversenyének I. vagy II.–III. tétele, kadenciával
Bach: két különböző karakterű partita vagy szonátatétel
Egy szabadon választott romantikus koncerttétel vagy karakterdarab.

Zenei anyag:

A Haydn: Óra szimfónia 4. tétel R-U-ig
Brahms: III. Szimfónia I. tétele ismétlődőjel
Verdi: A végzet hatalma – nyitány N-O-ig
Bartók: Concerto III. tétel (Elégia) első 5 sor
V. tétel első két oldal és a fuga
A zenei részletek letölthetők a zenekar honlapjáról / www.sso.hu /

Követelmények:

- felsőfokú végzettség
- erkölcsi bizonyítvány (az állás elnyerése esetén)
- magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

- szakmai önéletrajz
- zenei végzettséget igazoló dokumentumok

A próbajáték helyszíne: Bartók Terem, Szombathely, Rákóczi F. u. 3.

A próbajáték időpontja: 2019. szeptember 30. hétfő 11:00

**Az állás a sikeres próbajátékot követően azonnal betölthető.
A zenekar a próbajátékon zongorakísérőt biztosít.**

Jelentkezési határidő: 2019. szeptember 23.

Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar
9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3.
vagy: levente.szabo@sso.hu

Információ: Szabó Levente, tel: 20/3600234, e-mail: levente.szabo@sso.hu

Szombathely, 2019. augusztus 14.

Kiss Barna
igazgató

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

HIVATÁSOS SZIMFONIKUS ZENEKAROK

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Közhasznú Nonprofit Kft.

Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.
Levélcím: 1775 Budapest, Pf. 122
Művészeti titkárság: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b. IV. ép.
Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365
E-mail: nfo@bdz.hu • www.bdz.hu

Duna Szimfonikus Zenekar Duna Palota Nonprofit Kft.

1051 Budapest, Zrínyi u. 5.
Tel./fax: (+36-1) 355-8330
E-mail: duna.szimf@dunapalota.hu
www.dunaszimfonikusok.hu

Győri Filharmonikus Zenekar

9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.
Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232
E-mail: office@gyfz.hu • www.gyfz.hu

Kodály Filharmonia Debrecen

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
E-mail: info@kodalyfilharmonia.hu
www.kodalyfilharmonia.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Nonprofit Kft.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699
E-mail: info@filharmonikusok.hu
foigazgato@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

Magyar Rádió Zenei Együttesek Szimfonikusok – Énekkar – Gyermekkorús

Székhely:
1037 Budapest, Kunigunda útja 64.
Levelezési cím: 1088 Budapest, Bródy Sándor u. 5-7.
E-mail: info@radiomusic.hu
www.radiomusic.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

1087 Budapest, Kerepesi út 1-5.
Levélcím: 1088 Budapest, Múzeum u. 11.
Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085
E-mail: office@mavzenekar.hu
www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.

3525 Miskolc, Fábán u. 6/a.
Tel.: (46) 323-488
E-mail: info@mso.hu • www.mso.hu

Óbudai Danubia Zenekar

1033 Budapest, Laktanya u. 35. (I. em., 2-es kapucs.).
Tel.: (+36-1) 373-0228, (+36-1) 269-1178
E-mail: info@odz.hu • www.odz.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.
Tel.: (72) 500-320 • Fax: (72) 500-330
E-mail: info@pfz.hu • www.pfz.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808
E-mail: info@sso.hu • www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
Korzó Zeneház
Tel.: (62) 426-102
E-mail: orch@symph-szeged.hu • www.symph-szeged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér 1
Aba-Novák Kulturális Központ
Tel.: (30) 9358-368
E-mail: info@szolnokiszimfonikusok.hu
www.szolnokiszimfonikusok.hu

Zuglói Filharmonia Non profit Kft.

– Szent István Király Szimfonikus Zenekar
1145 Budapest, Columbus u. 11.
Tel.: (36 1) 467-0786
E-mail: rendezveny@zugloifilharmonia.hu

EGYESÜLETKÉNT MŰKÖDŐ ZENEKAR

Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrássy út 22.
Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
<http://www.bpo.hu>

KAMARAZENEKAROK

Liszt Ferenc Kamarazenekar

1036 Budapest, Kiskorona utca 7.
Tel/Fax: +36 1 250 4938
[lfkz@lfkz.hu](http://www.lfkz.hu) <http://www.lfkz.hu>

REGIONÁLIS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE

1088 Budapest, Krúdy Gyula u 15. III./40.
Elnök: Szabó Sipos Máté
szabosiposmate@gmail.com
Főtitkár: Horváth Gábor • pagal@freemail.hu

Békés Megyei Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Békés Megyei Szimfonikus Zenekar Közhasznú Kulturális Egyesület
Békéscsaba 5600 Andrássy út 3.
Telefon: 20/4322-948
E-mail: uhrinviktor@freemail.hu
Honlap: www.bekesszimf.hu
Művészeti vezető: Uhrin Viktor

Dunakeszi Szimfonikus Zenekar Egyesület Magyarország

(korábbi Váci Szimfonikus Zenekar)
2120 Dunakeszi, Állomás sétány 17.
Honlap: www.vszs.net
E-mail: vacisimfonikus@gmail.com

Egri Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Egri Szimfonikus Zenekar Kulturális Egyesület
Eger 3300 Knézh K. u. 8.
Telefon: 20/964-1518
Honlap: www.egriszimfonikusok.hu
Művészeti vezető: Szabó Sipos Máté

Gödöllői Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Gödöllői Szimfonikus Zenekar Alapítvány
Gödöllő 2100 Ady Endre sétány 1.
Telefon: 30/546-1852
E-mail: gso.zenekar@gmail.com
Honlap: www.gso.hu
Művészeti vezető: Horváth Gábor

Kecskeméti Szimfonikus Zenekar, Hírös Agóra

Kulturális és Ifjúsági Központ
6000 Kecskemét, Deák tér 1.
Telefon: 06-20/3230-001
E-mail: ksztitkar@gmail.com
gerhat.laszlo@gmail.com
Honlap: www.hirosagora.hu
Művészeti vezető: Gerhát László

Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar

Pro Kultúra Sopron Nonprofit Kft.
9400 Sopron, Liszt Ferenc utca 1.
www.prokultura.hu

Szabolcsi Szimfonikus Zenekar Közhasznú Egyesülete

Székhely: 4400 Nyíregyháza, Szent István u. 12.
mobil: 30 9656 453
E-mail: szabolcsiszimf@gmail.com
Képviselő: Nagy Gyula

Tatabánya Város Szimfonikus Zenekara

Levelezési cím: TatabányArt Művészeti Egyesület
Tatabánya Fő tér 34.
Telefon: 30/6926489
E-mail: gezaroman@t-online.hu
Művészeti vezető: Román Géza

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK,
VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS
TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA,
A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

A szerkesztőség levelezési címe:

ZENEKAR MŰVÉSZETI BT.
1222 Budapest, Fenyőtoboz utca 6.
e-mail: info@zenekarujsg.hu
www.zene-kar.hu

Felölös kiadó és szerkesztő: **POPA PÉTER**

Nyomás: EPC nyomda

ISSN: 1218-2702

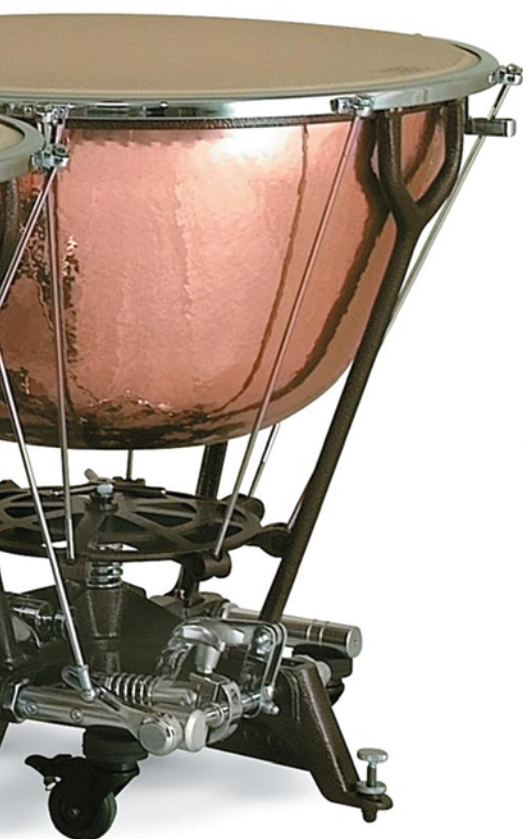
Az interjúkban és a kritikákban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul. Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

Egy valódi hangszerbolt

Kiemelkedően széles választékkal várjuk vásárlóinkat 2019-ben is!

fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14.

+36 1 210 2790, +36 30 488 6622

Nyitvatartás: h-p 9⁰⁰ -17³⁰

Adams Alexander Alphasax A&S Bach Bags Berg Larsen BG Blackburn Buffet Crampon B&S
Cannonball Cherub Conn-Selmer Courtois D'Addario Denis Wick Dotzauer Edwards Francois
Louis Gard Gator Getzen Hammig Hohner Holton Hoyer Jody Jazz Jupiter Keilwerth King
König & Meyer Kromat Leblanc Lorée Ludwig Majestic Manhasset Marca Marigaux Melton
Muramatsu Musser Neotech P. Mauriat Pearl Powell Rigotti Sankyo Schagerl Schilke Schneider
Schreiber Seiko Selmer Silverstein Steuer Straubinger Studio 49 Theo Wanne Trevor J. James
Vandoren Wilde+Spieth Wittner Yamaha Yanagisawa Zoom